

ÚjMűvészet

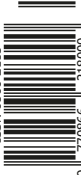
ujmuveszet.hu

szeptember 2019 | 8

EZ nem
KUNSZT
elméleti melléklet

Mi volt a nyáron?
Művek ára, művek értéke:
világstárok a Falk Miksában
„Töprengők, vagdosok, matatok”
Beszélgetés Tranker Katával
Diploma 2019
Képművesek
Elméleti melléklet a vizuális nevelésről

765 Ft

ISSN 0866-2185
218000

25nka

VÁLOGATÁS A MAGYAR ANIMÁCIÓS FILM TÖRTÉNETÉBŐL

a **Magyar Művészeti Akadémia filmklubja** hétfő esténként 18 órakor a Premier Kultcaféban (1085 Budapest, Baross u. 1.)

2019. szeptember 30.

Válogatás **egyetemi és főiskolai** animációs filmekből

2019. október 7.

Válogatás **női rendezők** animációs filmjeiből

2019. október 14.

Válogatás a dokumentarista animációból: **Kovácsnai György, Macskássy Kati** és **Orosz István** alkotásai

2019. október 21.

Az 1950-es évek és az animáció:

Macskássy Gyula korabeli mesefilmjei és a korszak reflexiója **Szoboszlay Péter**, **Szilágyi V. Zoltán** és **Kiss Iván** műveiben

2019. október 28.

Válogatás a számítógépes animációból:

többek között **Tóth Pál**, **M. Tóth Géza** alkotásai

A vetítések után dr. Varga Zoltán, a filmklub házigazdája meghívott alkotókkal, illetve szakértőkkel beszélget, amelyről videófelvétel készül.

www.mma.hu | www.premiercafe.hu

ÚJMűvészet

szeptember 2019 3

Fotó: Biró Dávid

A borítón **TRANCKER KATA** *Vénusz születése* című installációjának részlete látható.

Senki többet?

Művek ára, művek értéke

Great art. Mad money. No rules. **4**
MARTOS GÁBOR

Diploma 2019

Kapaszkodók nélkül

Best of Diploma **8**
SINKÓ ISTVÁN

Virtuális párbeszéd

PTE MK – Diploma 2019 **11**
TAYLER PATRICK NICHOLAS

Átjárók

A PTE Művészeti Kar Doktori
Iskolájának év végi kiállítás **13**
TAKÁCS LÍVIA

Reformerek

METU-diploma 2019 **15**
EGED DALMA

A sokféleség értéke

Az Eszterházy Károly Egyetem Vizuális
Művészeti Intézet Képzőművészeti Tanszék
hallgatóinak diplomaműveiről **17**
SZÉPLAKY GERDA

Ugródeszka, sekély víz

A szombathelyi diplomázók kiállítása **20**
KÉSZMAN JÓZSEF

Műfaji határok nélkül

Töprengék, vagdosok, matatok

Beszélgetés Tranker Katával **22**
JANKÓ JUDIT

Mi volt a nyáron?

Újratájolás

6. Kastélypark nyári művészta-
bor **26**
KESERŐ KATALIN

Csíki élmény

Free Camp 2019 **29**
KOZÁK CSABA

Huszonöt/húsz

Dunaszerdahely, a kortárs magyar
képzőművészet otthona **31**
CS. TÓTH JÁNOS

Ökoház és pipacsok

A HÁM Művésztelep **32**
VÁRALJAI ANNA

Nemzetközi Alternatív Textil Symposion 2019

Képriport

Posta Ceredről

24. Nemzetközi Kortárs Művésztelep **36**
ABAFÁY-DEÁK CSILLAG – KÖLÜS LAJOS

Őszművészet a határon

Tájidegen – Művészeti szabadnapok **38**
FAZAKAS RÉKA

Egy Duna-parti művészsziget

LuppArt 2019 **40**

SOMOGYI-ROHONCZY ZSÓFIA

Kód a buborékban

Az idei Bánkító Fesztiválról **42**
KÁLLAY ESZTER

Képművesek

Határtalanul

Elfolyó idő, 1989–2019 **46**
LÓSKA LAJOS

Klee-kikötő

In memoriam Paul Klee **49**
BALÁZS SÁNDOR

Ecset és láncfűrész

Vándorkiállítás Gubis Mihály tiszteletére **50**
VÁN HAJNALKA

Transzparens képek

Színes víz 2. **52**
LÓSKA LAJOS

Tetten érni a káprázatot

Baky Péter kiállítása **54**
PÉNTEK IMRE

30 éves az Új Művészet

Adunk a véleményére! **57**

LUKÁCS MIHÁLY

Ház a határon
című kísérleti
nagyjátékfilmjének köztéri
vetítése

Tájidegen – Művészeti
szabadnapok, Szentgotthárd

Fotó: Takács Fruzsina

Gorgona 1959–1968

Független művészeti
törekvések Zágrábban

Kassák Múzeum,
2019. szeptember 14. – 2020. január 5.

Családi okok miatt

Csoportos kiállítás

MODEM, Debrecen,
2019. augusztus 17. – november 3.

Az ember önmagához és a világhoz való viszonyát alapjaiban határozza meg a családi környezete és a családtagjaival ápolta kapcsolata, sőt sok esetben a családtörténete is. Az elmúlt években a világ számos területén a politikai közbeszédben újra kiemelten jelent meg a család fogalma; a kérdéshez bárki tud kapcsolódni emlékei, érzései, történetei, tapasztalatai vagy ezek hiánya miatt. A *Családi okok miatt* című kiállítás megpróbál kilépni a kortárs képzőművészet szűk közegéből, és párbeszédet kezdeményez az erre nyitott emberekkel. Kiállító művészek: Áfra János, Balogh Viktória, Esterházy Marcell, Kocsi Olga, Kemény Lili, Kolos Ádám, Maria Lima Victor, Nagy Csilla, Nemes Csaba, Németh Ilona, Oravecz Imre, Puklus Péter, Schuller Judit Flóra, Sallai László és Szabó Benedek, Szász Lilla, Turi Tímea, Závada Péter.

Részlet a kiállításból, MODEM, 2019

A provokatív módon a félelmetes görög mitológiai szörnyekről, a Gorgokról elnevezett művészcsoport 1959-ben jött létre Zágrábban Josip Vaništa ötlete alapján, festők, szobrászok és kritikusok szabad társulásként. A tagok – Dimitrije Bašičević-Mangelos, Miljenko Horvat, Marijan Jevšovar, Julije Knifer, Ivan Kožarić, Matko Meštrović, Radoslav Putar, Đuro Seder, Josip Vaništa – különösebb kötöttségek nélkül „hivatalosan” 1966-ig dolgoztak együtt. Művészeti akciókkal privát és nyilvános terekben egyaránt megjelentek: kiállításokat rendeztek, galériát működtettek, olvasmányokról beszélgettek, és *Gorgona* címen „anti-magazint” jelentettek meg. Ez a világháború utáni egyik első szamizdat nemzetközi horizontú volt, szerzőik között olyan alkotók szerepeltek, mint Victor Vasarely, Dieter Roth vagy Pierre Manzoni.

A kiállítás a magazin nemzetközi kapcsolatrendszerén keresztül mutatja be a művészeti információk áramlását, a neoavantgárd hálózatok szerveződését, amivel szervesen kapcsolódik a Kassák Múzeumban évek óta zajló folyóiratkutató-programhoz. A bemutatásra kerülő anyag a régió legnagyobb és egyben legteljesebb avantgárd magángyűjteményéből, a közel húszezer műalkotást és dokumentumot tartalmazó zágrábi Marinko Sudac-gyűjteményből érkezett.

Fotó: Branko Balic © Marinko Sudac-gyűjtemény

GORGONA-CSOPORT: *A Gorgona az égre néz*, 1961, fekete-fehér fotó, 243×299 mm

A Bosch+Bosch csoport

... és a vajdasági
neoavantgárd
mozgalom

Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti
Múzeum, 2019. szeptember 13. –
november 17.

A Bosch+Bosch csoportot 1969. augusztus 27-én, éppen 50 esztendeje alapította néhány szabadkai fiatal alkotó. A kollektíva időrendileg a második ilyen szerveződés volt az egykori Jugoszláviában. Lényeges mozzanat, hogy a nagyobb kulturális és művészeti központokon kívül, az országnak ama peremvidékén jött létre, amelyben kimutatható volt a két világháború közötti magyar aktivizmus hatása (Kassák Lajos, Barta Sándor). A csoport tagjainak nagy része magyar származású volt (Csernik Attila, Ladik Katalin, Kerekes László, Szalma László, Szombathy Bálint), de a szerb és horvát anyanyelvű tagok is jól beszéltek a magyart (Slavko Matković, Ante Vukov).

Munkálkodásuk folyamán a csoport tagjai szerteágazó képzőművészeti – és részben szépirodalmi – tevékenységet fejtettek ki, olyan művészeti és műfaji határterületeken mozogtak, melyeket nyelvi és fogalmi értelemben tágitani igyekeztek. Munkásságuk jelentős része az elmúlt években integrálódott a magyar művészettörténetbe, eddig azonban azt csak részleteiben ismerhette meg a szakmai közönség. A kiállítás a zágrábi Avantgárd Művészeti Kutatóintézet és a Marinko Sudac-gyűjtemény együttműködésével valósul meg.

SZOMBATHY BÁLINT: *Lenin Budapesten*, 1972, fekete-fehér fotó
Marinko Sudac Gyűjtemény

Julian Schnabel

Grafikai nyomatok
1983–2018

Művészetek Háza – Csikász Galéria,
Veszprém, 2019. október 5-ig

Átjáró

A Hermina
Alkotócsoport
kiállítása

MKE Barcsay Terem,
2019. szeptember 11. – október 4.

A képzőművészekből, zeneszerzőkből, előadóművészekből álló Hermina Alkotócsoport 2015 májusa óta aktívan működik – kiállításokat, koncerteket, interaktív tárlatvezetéseket, alkotói műhelybeszélgetéseket valósított meg a Hermina Galériában a kiállítóhely kétéves működése alatt, és azóta egyéb helyszíneken is (Ludwig Múzeum, Budapest Galéria, FUGA, Vasarely Múzeum, MAMÜ Galéria). A csoport célja, hogy olyan közös műveket hozzanak létre, amelyek segítségével jobban megértik zene és vizualitás összefüggéseit, s olyan problémákra találjanak rá, amelyek jelentéssel bírnak a térbeli és az időbeli művészetek területén egyaránt.

A Magyar Képzőművészeti Egyetem Barcsay Termében megrendezett *Átjáró* című kiállítás elsősorban a zene és képzőművészet közti átjárhatóságot vizsgálja, különböző módokon értelmezi az „átjáró” fogalmát, s egyben utal egy bizonyos múltbeli átjáró folyosóra, amely egykor a (Régi) Múcsarnok (ma MKE) és a Régi Zeneakadémia épülete között létezett.

GRYLLUS SAMU és **KERTÉSZ KRISZTIÁN**:
ANSaw, 2017, installáció

A Művészetek Háza retrospektív kiállítása Julian Schnabel 1983 után készült grafikai nyomatait (*Printed Works*) mutatja be. Julian Schnabel (1951, New York) amerikai képzőművész igazi nemzetközi sztár és elismert filmrendező – aki már extravagáns megjelenésével is feltűnést kelt. Jean-Michel Basquiat és Keith Haring mellett az amerikai neoexpresszionizmus legismertebb alakja. Festményeit, grafikáit és szobrai Amszterdamtól Torontóig a világ számos múzeumában bemutatták, de Magyarországon és Közép-Európában még soha nem volt kiállítása. A veszprémi tárlat a düsseldorfi Geuer & Geuer Galériával együttműködésben valósult meg.

Schnabel az 1990-es években a festészet mellett filmmel kezdett foglalkozni, játékfilmjeiért Cannes-ban rendezői díjjal és Golden Globe-díjjal tüntették ki. 2018-ban mutatták be legújabb filmjét *At Eternity's Gate* címmel, mely Vincent Van Gogh életének utolsó éveiről szól.

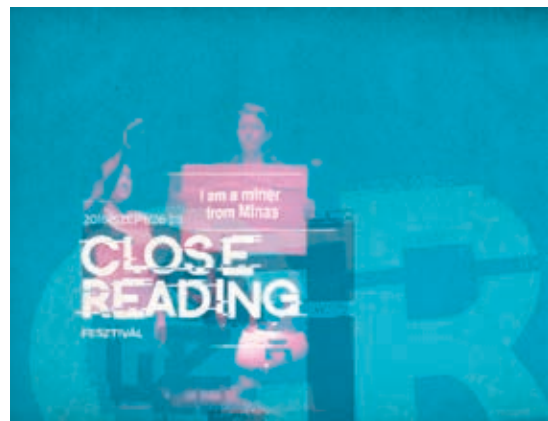
JULIAN SCHNABEL: *Gyermekkor I.*, 2016,
pigmentnyomat rézkarcpapíron, 130×93 cm

Close Reading

Fesztivál a
döntésekről és
következményekről

Trafó, 2019. szeptember 26–28.

A Trafó *Close Reading* fesztiválja egy-egy mikrotörténet, szövegrészlet vagy félmondat erejét és váratlan komplexitását mutatja fel. A nagyteremben látható három egyszereplős performansz előadás három különböző történet bontakozik ki, melyeken keresztül meghatározó döntésekkel, valamint ezek lehetséges lelki és testi sérülést is okozó következményeivel szembesülünk. Meddig vagyunk képesek nyomás alatt létezni? Egy több száz éves szimbólum politikai alapú kisajátításának milyen társadalmi hatásai lehetnek? Hogyan lehet az embereket félelemben tartani? Mennyit ér egy ember élete? Mi lehet mindezek feltárásában a művész lehetősége és kötelessége? A fesztivál keretében indul a Trafó Galéria új sorozata, a kritikai olvasóköri, mely egyben a Trafó Galériában szeptember 21. és november 3. között látható Mécs Miklós (et al.) *Posztadokkapokaliptikus* című kiállításhoz is kapcsolódik. További információ: trafo.hu

Művek ára, művek értéke

Great art. Mad money. No rules.

MARTOS GÁBOR

Kálmán Maklár Fine Arts, 2019. IX. 5–20.

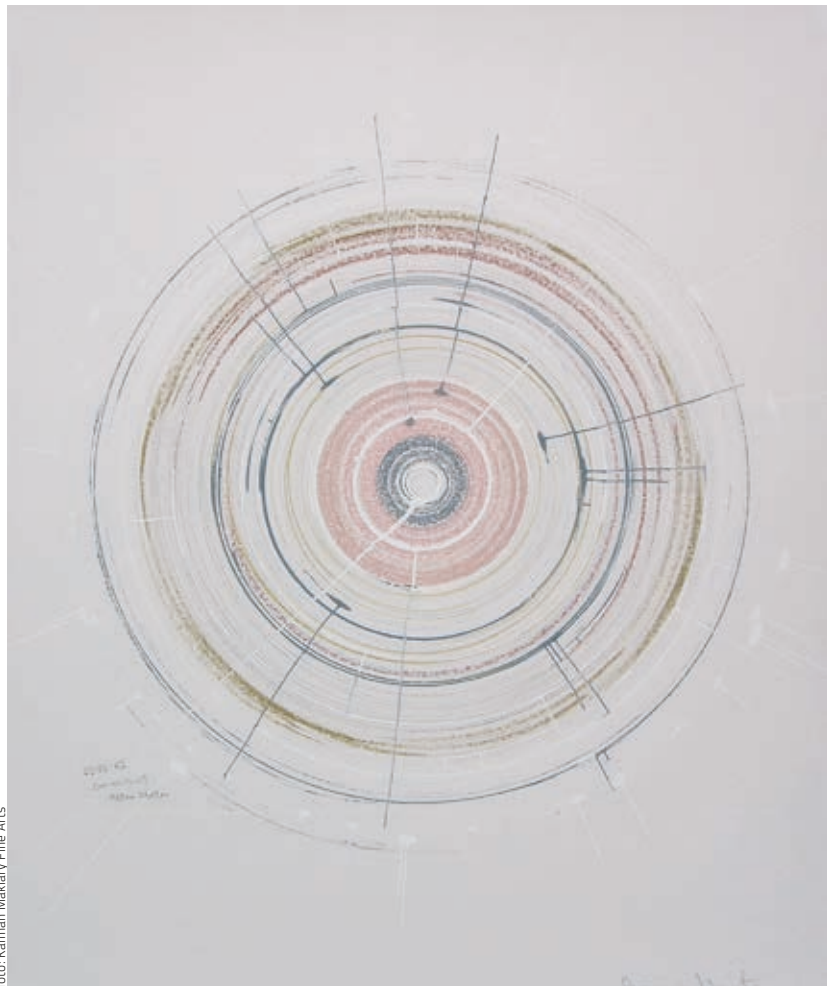
Mondjuk, ha azt olvassa valaki, hogy egy kiállításon együtt láthatók Andy Warhol, Roy Lichtenstein, Keith Haring, George Condo, Yoko Ono, Jeff Koons, Hans Hartung és Damien Hirst művei – akkor az illető, ha csak egy kicsit is jártas a modern-kortárs képzőművészetben, vajon mire gondol elsőként, hol lehet ez a kiállítás? Museum of Modern Art, New York? Tate Modern, London? Musée National d'Art Moderne Centre Pompidou, Párizs? Netán a világban már több mint egy tucat kiállítóhelyet működtető sztárgalerista, Larry Gagosian valamelyik világvárosi üzlete? És vajon az eszébe jut-e, miközben ezen töri a fejét, hogy a fenti névsor bizony a

világ akármelyik vezető árverezőházának bármelyik New York-i vagy londoni Post War and Contemporary aukciója tételsorában is becsülettel megállná a helyét? (Más, hiszen a licitre kerülő művek milyenségétől erősen függő kérdés, hogy vajon egy ilyen névsor egy ilyen árverésen mennyi pénzt hozna a beadóknak, de hogy hozna, az biztos.) Persze, hogy mi jutna valakinek az eszébe, azt nem tudhatjuk; abban azonban mindenesetre aligha tévednénk nagyot, ha arra tippelnénk: Budapest nemigen lenne az elsőként gondolt helyszínek között, azon belül meg a Falk Miksa utca pláne nem, és hogy ott egy magángaléria.

Pedig pont, hogy de. Mivel az van, hogy ezeknek a fentebb felsorolt alkotóknak (vagy mondjuk ki nyugodtan: sztároknak?) néhány munkája most tényleg itt látható együtt egy helyen, Budapesten a Falk Miksában, a Kálmán Maklár Fine Arts Galériában. És jó, lehet csomót keresni a kákán (erre majd még visszatérek), biztosan lesznek is, akik fanyalognak, végül is tényszerűen tényleg nem a sok tíz- vagy pláne dollár-százmillió főművek vannak a falakon az említett művészekről, hanem leginkább nyomatok, sokszorosított munkák, de azért... az öt Condóból három mégiscsak olaj-vászon, egy pasztell, egy meg ceruzarajz, vagyis mind egyedi műalkotás (közülük az egyik évekig volt letétben az egyik vezető budapesti múzeumban, ám ott valahogy egyszer sem tudott odakerülni a látogatók szeme elé). Keith Haring három itt látható nyomtatának más példányai most éppen a Tate Liverpool nagy Haring-kiállításán szerepelnek (egészen november 10-ig); *Bronzajtója* pedig mégiscsak az egyik legkülönlegesebb darab az életműben („párja”, egy ugyanilyen technikával, szintén több példányban készített *Szárnyasoltár* egyike a budapesti Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum gyűjteményében tekinthető meg). Andy Warhol szitanyomatai ugyanúgy jelentős helyet foglalnak el az életműben (sőt!), mint más technikával készített munkái; nota bene: mindeddig a legdrágábban eladott alkotása, a világ árverésen tizenharmadik legmagasabb áron elkelt műtárgya is egy – igaz: majdnem falnyi méretű – szitanyomat. A *Silver Car Crash (Double Disaster)* (Ezüst autóbaleset – Kettős szerencsétlenség) című Warholért 2013 novemberében a Sotheby's New York-i aukcióján 105.445.000 dollárt (23,4 milliárd forint) fizetett ki új tulajdonosa. De a most itt látható *Electric chair* (Elektromos szék) egyik „testvére” is 8.220.000 dollárért (2,4 milliárd forint) kelt el idén májusban a Christie'snél.

És tegye a szívére a kezét, kedves kiállítás-látogató: hányszor látta már Warholtól a Campbell's leveskonzerveket, és hányszor a Perrier ásványvizespalackot? Azt nyilván sokszor, ezt meg, talán még az is lehet, hogy soha. Most meg itt van, eredetiben; egy olasz magángyűjteményből hozták el a Falk Miksába, ezt megelőzően pedig 2017 decemberében egy európai árverés 90–100 ezer euróra becsült tétele volt. 50 ezer eurós kikiáltási áron indították (hogy mennyi volt a leütése, az maradjon a tulajdonosa titka, senkinek nem kitorászunk a zsebében, aki nagyon akarja, visszakeresheti), az aukció szervezői annyira fontos darabnak tartották a kínálatukban, hogy a katalógus hátlapjára is ezt a munkát emelték ki. Korábban soha egyetlen példánya sem szerepelt magyarországi kiállításon – most meg itt van. Mint ahogyan Roy Lichtenstein egy litográfiája és egy szitanyomata is, amelyek ugyanolyan – na jó, pénzben persze azért olcsóbb – darabjai az életműnek, mint nagy, „komoly” festményei. És itt van egy Jeff Koons is, meglehet, a legtöbb ezen fogják majd leginkább keresni a „csomót”. Mondjuk ez tényleg egy Koons-szoborról készített fotó sokszorosított nyomata (a szobor meg olyan,

amilyen; jelentőségét tekintve nyilván semmiképpen nem az idén májusban New Yorkban 91.075.000 dollárért – 26,416 milliárd forint – eladott *Rabbit* lufinyúl, a világ 19. legdrágább műtárgya), de hát a művész mégiscsak számozta meg szignálta, vagyis saját műtárgyaként ismerte el, ráadásul saját művészkezelével még két virágocskát is odafirkantott rá – hát mi ez, ha nem egy egyedi, páratlan, megismételhetetlen Jeff Koons? És végül van itt még egy Damien Hirst is (ha mást nem, de az ő cápáját biztosan mindenki ismeri, azt is tudjuk: 2004-ben 12 millió dollárt ért meg Steven Cohennek), egy Helter Skelter-grafika, ami talán a későbbi „centrifugaképek” egyfajta előtanulmánya,

fotó: Kálmán Maklár Fine Arts

DAMIEN HIRST: *Zavar (Helter-skelter)*, 2006, akril, véset, 110,8×90,7 cm
A Kálmán Maklár Fine Arts jóvoltából

vázlata lehet; ezekből is többféle van, meg nem is kevés, de az is biztos, hogy van köztük olyan is, amelyik 13 ezer euróért kelt el árverésen.

Hogy világos legyen, nem véletlenül beszélünk itt ennyit a pénzről, tisztázzunk még valamit. Túl azon, hogy ha ez az írás, mondjuk, egy bulvárlapban jelenne meg, biztosan az lenne a mindenki figyelmét azonnal magára rántó címe, hogy „Dollármilliók a Falk Miksa utcában”, tény, hogy Maklár-Soós Éva, a kiállítás kurátora mégiscsak ebből az irányból indult el a tárlat megtervezése során. Vagyis egészen pontosan egy filmtől indult el, egy nálunk idén júliusban bemutatott, 2018-as amerikai dokumentumfilmtől, vagy még pontosabban annak a kapcsán. A film magyar címe *Senki többet*, utalva arra, hogy a mozi a műkereskedelem izgalmas világának még izgalmasabb kulisszatitkai közé kalauzolja el a nézőit, de

fotó: Kálmán Maklár Fine Arts

fotó: Kálmán Maklár Fine Arts

GEORGE CONDO: *Cím nélkül*, 1998, olaj, vászon, 130×100 cm
A Kálmán Maklár Fine Arts jóvoltából

HANTAI SIMON: *Hajtás (Pliage)*, 1982,
akril, vászon, 85×41 cm, A Kálmán Maklár Fine Arts jóvoltából

az eredeti angol címe, a *The Price of Everything* a „Mindennek az ára” fordítással talán többet mond. Pláne, ha azt is tudjuk, hogy honnan is van ez a félmondat; merthogy az angol cím hallatán (vagy ebben már arrafelé is csak reménykedni lehet?) az angol nyelvű nézőnek csak eszébe jut az Oscar Wilde-darabból, a *Lady Windermere legyezője* című színműből vett (fél-) idézet egésze: a valakinek a jellemzésére ott elhangzó, „ő olyan valaki, aki pontosan tudja the price of everything and the value of nothing”, azaz „mindennek az árát, de semminek sem az értékét” mondat. Ez a nálunk tehát *Senki többet* címmel bemutatott film, a kétszeres Oscar-jelölt Nathaniel Kahn által rendezett százperces körutazás a világ műtárgypiacának rejtélyei között ugyanis leginkább erről, tehát az árak és az értéknek éppen a műkereskedelemben olyannyira ingatag, sokszor esetlegesnek látszó viszonyáról akar sok mindent elmondani, rákérdez az ezzel kapcsolatos véleményekre, és ezzel további rákérdezésekre, elgondolkodásra készíti a nézőt is.

Ezeket az elgondolkoztató kérdéseket akarta továbbgondolni és egyben „továbbpasszolni” a látogatóknak a mi itthoni, Falk Miksa utcai lehetőségeink közepette Maklár-Soós Éva is, amikor összeszedte erre a tárlatra azokat az alkotókat meg az azokkal a világban ma nagyjából azonos művészi érték- és műkereskedelmi szinten lévő, számára elérhető többieket, akik a filmben is szerepelnek. Georg Condo például az egyik „főszereplője” Kahn mozijának: látjuk, amint az üres vászontól a végső aláírásig megfest egy falnyi méretű képet, és közben halljuk, amint művészeti és anyagi értékekről, festményekről és műkereskedőkről, művészi elvekről és piaci lehetőségekről mesél. Többek között azt is halljuk tőle például: „a galeristám mindig azt mondja, jobb lenne, ha eladhatóbb képeket festenék”. Akárhogyan is berzenkedjenek ellene a filmben (és persze azon kívül is bőven) néhányan. Egy idős művészettörténész-asszony például egyenesen azt mondja a vásznon: „a műkereskedelem perverz dolog”; Gerhard Richter meg saját festményére mutatva egy kiállításon azt, hogy „azért az nem normális, hogy ez a kis kép annyiba kerül, mint egy ház”. Miközben azért, tudjuk, az ő jelenlegi árverési csúcsa is bőven „sok háznyi”, 30.389.000 font (46.303.719 dollár; 12,654 milliárd forint); még ha ezt a pénzt nem is ő kapja, hanem az alighanem korábban sokkal olcsóbban megvett képének

foto: Kálmán Maklár Fine Arts

REIGL JUDIT: *Robbanás*, 1956, olaj, vászon, 90×114 cm

A Kálmán Maklár Fine Arts jóvoltából

mostani eladója –, hogy a műalkotás ma már nemcsak „érdek nélkül tetsző szépség”, esetleg a világ hétköznapi mocskától elemelkedő „éter lebegés”, hanem áru is, pénzzé tehető, esetenként nagyon sok pénzért gazdát cserélő tárgy. Vagy ahogyan egy magyar művészettörténész, egy nagy budapesti kiállítóhely korábbi vezetője mondta egy interjúban: „vegyük tudomásul, hogy az éteri lebegések is pénzbe kerülnek...”

Ha már ez a mai sztárművészeket idehozó kiállítás éppen itt van Budapesten, Maklár Kálmán galériájában, aki az elmúlt években a legtöbbet tette azért, hogy ezek mellé a sztárok mellé oda tudja „emelni” az olyan Párizsban élt vagy élő, magyar származású művészeket, mint mondjuk Hantai Simon, Fiedler Ferenc, Major Kamill, Csernus Tibor, Rozsda Endre, Réth Alfréd, Étienne Beöthy, Csáky József, Miklós Gusztáv vagy éppen a ma élő legdrágább magyar alkotó, Reigl Judit, akkor az is természetes, hogy a világból idehozott alkotók mellett, ha szinte csak a „felvillantás” szintjén is, de odahelyezett a falakra egy-egy munkát a három ma alighanem a legismertebb, a világ legnagyobb múzeumi gyűjteményeiben

is már lassan magától értetődő természetességgel helyet kapó és egyúttal a világ műkereskedelmi piacán is a legmagasabb árakon szereplő magyar (származású) művésztől. Így kerültek tehát egymás mellé most a budapesti falakra ezúttal Warhol és Koons, Lichtenstein és Haring, Condo, Yoko Ono és Hirst mellé Moholy-Nagy László (legjobb aukciós eredménye 6.087.500 dollár; 1,757 milliárd forint), Hantai Simon (4.432.500 euró; 1,391 milliárd forint) és Reigl Judit (411.000 euró; 127.568.774 forint) is. Ahogyan így egymás mellett láthatók a munkáik, az is bizonyosságot kaphat a nézőben, hogy ezek a képek nemcsak (műtárgypiaci) árukban, de (művészi) értékükben is tényleg ott vannak a világ legjobbjai között.

Persze, ahogyan mondtam, lehet éppen csomót keresni a kákán, ha valaki nagyon akar. És hogy azt hogyan kell? Hát nagyon egyszerű: olcsón kell venni és drágán eladni. Pont mint a jó műkereskedők a művészetet. Aminek ára is van, meg értéke is.

Kapaszkodók nélkül

Best of Diploma

SINKÓ ISTVÁN

Magyar Képzőművészeti Egyetem, Barcsay Terem, 2019. VII. 3–26.

A végzős növendék diplomamunkája az elszámolás egy pillanata. Olyan, amit még hallgatóként él meg, de mire elszáll – azaz a diploma kézbe kerül –, már önálló alkotóként tekint rá vissza. A készítés folyamata, az esetleges vívódások, a konzultációk, viták és új felismerések építik fel a művet.

Az erről való számadás nem csupán a mű „megvédése”, hanem a kiállított munka „utóélete”, kiállítási tárgyvá válása is. A *Best of Diploma*-kiállítás évek óta azt a gyakorlatot követi a Magyar Képzőművészeti Egyetemen, hogy felkért külsős szakemberek, művészek, művészettörténészek válogatnak ki néhány általuk igényesebbnek, érdekesebbnek tűnő munkát az adott szak végzős diplomázói közül, s ezek mutatkoznak be a *Best of...*-on. A kiállításnak nincs rendezőelví kurátora, így a kiválogatott munkák valóban mint egy nagy, csoportos bemutató szereplői kerülnek a falakra, a térbe.

KIS KATA LINDA: *Cím nélkül*, 2019, cianotípiá, 200×300 cm
Festőművész mesterképzési szak

COMBARRO PETRA INEZ: *Batyu*, 2019, jesmonite (akrilgyanta) öntvény, 3 db, egyenként 65×50×60cm
Szobrászművész mesterképzési szak

AGAFINA ANNA: *Emlékenteriőr*, 2019, installáció, talált bútorok és tárgyak, linóleummetszet, alumíniummetszet
Grafikusművész mesterképzési szak, képzőművészeti specializáció

Idén ezt a koncepciót az is nehezítette, hogy helyhiány miatt – az aula felújítása okán – csak a Barcsay Teremre korlátozódhatott a bemutató, így a válogatók szakonként mindösszesen két-két fiatal munkáját válogathatták be a tárlatra (kivéve a látványtervezőket, ahol a két MA-s növendék mellett egy BA-s hallgató diplomamunkája is megjelenhetett). Tablókon szerepeltek a festő, a szobrász és a tárgyrestaurátor szakos diplomázók munkái is (ők a vizsgamunkáikat a Magyar Nemzeti Múzeumban mutatják be).

Kapaszkodók nélkül – ezt a címet választottam írásomhoz, mert érzéseim szerint az itt kiállított zöme már elengedte a kapaszkodót, biztonságot és védelmet adó segítségket (mesterek, szakértők, véleményformálók támogatását), s igyekeztek a saját világukon belül megmutatni az elmúlt években tanult, megismert fogalmakat, gondolatokat, fogásokat. Ugyanakkor ez a kapaszkodók nélküli állapot némi bizonytalanságot is eredményezett néhány diplomázónál, mások meg a biztonsági kötelet mégis igénybe véve mászták meg a lehetőségek szerinti legkevésbé kritikus magasságot.

A kísérletezés leginkább a két festő szakos hallgató és a képgrafikusok munkáiban érhető tetten. Amennyiben a kísérlet a kép/grafika nyelvének megújítására vonatkozik, azt gondolom, ez nem igazi kihívás, de a méretek (különösen Varga Ádám Miklós négy – egyenként 185×145 centiméteres – részből álló akril, vászon képsorozata) mutatják a bátorságot, a vállalkozó kedvet. A mű önmagában talán nem annyira izgalmas vizuális látvány, de ha elolvassuk keletkezésének történetét, kiderül, hogy egy videógifffből is lehet műszaki alkatrészek megjelenítésével mozgalmas képsort alkotni. A leírás, mely a művekhez tartozó füzetben található, viszont már a nézőt, kritikust segíti, hogy kapaszkodót találjon (amennyiben az alkotók által megfogalmazottak nem nehezítik tovább az értelmezést).

Kis Kata Linda cianotípiája a fényképezés és a festészet egymásra épülésében, egymást elfedő tulajdonságaiban egy nyugtalan kék felületet mutat nézőinek kétszer három méterben. A mű így egy monokróm festmény hatását kelti. Közlelebbről szemlélve a fotóalap is felbukkan, ám inkább érzet formájában. Monumentális szaldúc metszettek printjeit állította ki Sipos Boglárka. Ő két hagyományt, a hagyományos magasnyomást (fametszet) és a szakrális témák hagyományát párosítja triptichonszerű nyomatain. Elegáns és különlegesen fegyelmezett metszésforma, technikai bravúr egy reneszánsz szentképábrázolás feldolgozása (egyben utalás a középkori reprodukciós folyamatra).

Agafina Anna grafikai és bútorinstallációs enteriőrje talán e kiállítás legmeghökkenőbb és legtöbb érzelmét, gondolatot kiváltó tárgyegyüttese. Egy emlékekből, orosz múltjából kiinduló kisgrafikai rézkarcsorozat lapjai, azok változatos témái keveregnek egy stílbútorokkal beépített kváziszobasorokban. Polgári milió,

Foto: Berényi Zsuzsa

VÉGH VERONIKA: *Fuga aculatterv*, 2019, digitális nyomtatás, 6 db egyenként 100×70 cm
Grafikusművész mesterképzési szak, tervezőgrafika specializáció

Foto: Berényi Zsuzsa

PUSKÁS MÁRIA: *Metszet*, 2019, installáció
Intermédiá-művész mesterképzési szak

Foto: Berényi Zsuzsa

SIPOS BOGLÁRKA: *Santa Lucia*, 2019, szaldúc-fametszet, 3 db egyenként 150×250 cm
Grafikusművész mesterképzési szak, képgrafika specializáció

JÁSDI JÚLIA LILI: *Tintaló projekt*, 2019, digitális nyomtatás, könyv, 8 db egyenként 100×70 cm, könyv 128 oldal
Grafikusművész mesterképzési szak, tervezőgrafika specializáció

hagyományos grafikai eszközök és nyelv, mégis az emlékezés szentélyeként is felfogható kortárs installáció az, amit a néző láthat.

Jásdi Júlia Lili tervezőgrafikus az alkohollal kapcsolatos vidám, a 20. század elejét idéző plakátokat és személyes történeteket elbeszélő grafikai kötetet mutat be lendületes

KOVÁCS GYULA A.: *Napdiagram*, 2017–2019, camera obscura felvételek, képeredetik fotópapíron, dibondra kasírozott digitális nyomtatás, világító doboz, változó méretek
Intermédia-művész mesterképzési szak

KOZMA ANITA: *Tömeg(v)iszony*, 2019, vályog, 210×205×70 cm
Szobrászművész mesterképzési szak

rajzi megoldásokkal. Végh Veronika *Fuga-projektje* teljesen viszi végig egy radikálisan kimért és elegáns layout (plakát, logó, katalógus és plakát) tervezői feladatát.

A szobrász szakot képviselő Combarro Petra Inez és Kozma Anita a forma, a tömeg problémáját járja körül. Combarro hagyományosabb keretek között, akril- és gyantaöntvényvel három batyut, életének három terhét (?) jelenít meg, míg Kozma Anita egy kevésbé hagyományos szobrászati anyag, a vályog segítségével emlékművé formáz egy talán figurákból álló csoportot, melyek az anyag mivoltából következően szinte a folyamatos változás hatását keltik.

Az intermédia szak két érdekes kísérlettel reprezentálja magát. A kettő közül Kovács Gyula vállalkozása a látványosabb, egy forgatható, pörgethető lyuk-kamera segítségével készített felvételeket mutat be dinamikus és szinte mozifilm hatású képekben. Puskás Mária statikusabb installációja hang, kép és tárgy egymásra vetített érzelmi, időbeli, emlékképszerű viszonyt igyekszik egy sötét térben működő videó és hangfelvétel segítségével ábrázolni.

A látványtervezői szakon Jelinek Sára Luca mozgalmas terekben meséli el Salman Rushdie egyik regényének színpadi adaptációját, míg Zubor Kata Boris Vian regényéhez – annak színházi feldolgozásához – hátborzongató időutazást és emberkísérleteket idéző műanyag jelmezeket, tárgykombinációkat hoz létre (némileg egy kortárs divatbemutató reflexiójaként is). Kopp Krisztina (BA) Esterházy Péter *Mercedes Benz* című művéhez szurreális jelmez- és díszletterveket mutat be.

Az összbemutató tehát egy változatos szemléletű, egy kísérletező kedvvel megáldott fiatal generáció képét adja a nézőnek. Ugyanakkor nem szabad elfelejteni, hogy itt egy subjektív válogatás eredményét láthatjuk. Izgalmas volna látni a kor- és csoporttársak munkáit is. Remélhetőleg majd a „való világban” a többiek is felbukkannak a kiállításokon.

Fotó: Berényi Zsuzsa

Fotó: Berényi Zsuzsa

VARGA ÁDÁM MIKLÓS:
PatRoVa_Stroke, 2019,
 akril, spray, vászon, 4 db
 egyenként 185×145 cm
 Festőművész mesterképzési szak

Virtuális párbeszéd

PTE MK – Diploma 2019

TAYLER PATRICK NICHOLAS

Hattyúház Galéria, Pécs, 2019. VI. 13. – VII. 7.
 E02 Kiállítótér, Zsolnay-negyed, 2019. VI. 13. – VIII. 31.
 Nádor Galéria, 2019. IX. 12–27.

A művészeti élet kitüntetett pillanataként kellene megélnünk egy évfolyam diplomázását. Sok szemeszternyi műtermi kísérletezés és elméleti kutatás után egy diplomamunka optimális esetben egyéni nézőpontból láttatja az alkotó művészetre vonatkozó elképzeléseit, és ez – az egyetem keretein túlnőve – az egész képzőművészeti szcénának szól. E különböző pozíciók képesek volnának kijelölni azokat az irányokat, amelyek a művészeti életet progresszív, izgó-mozgó rendszerként működtetik, és nem bratyikörként, ahol semmi sem történik az óvatos smalltalkon kívül. A tény azonban az, hogy a fiatal művészeket felkarolni vágyó intézmények nem tolonganak a diplomázás helyszínéin, így a tét inkább eszmei marad. Jelen írás a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar idén végzett hallgatóinak bemutatását célozza meg. Ez egy átfogó kiállítás virtuális rekonstrukcióját is szükségessé teszi, hiszen idén – szomorú módon – nem állt rendelkezésre üres tér, ami ezt az anyagot együttesen befogadta volna. A diplomakiállítás hagyományos helyszínén, az egyetem szomszédságában lévő, hatalmas alapterületű m21 Galériában eközben Munkácsy Mihály festményei várják a látogatókat. Lássuk (együtt) a diplomamunkákat!

Kolozsvári Viktória munkáin a figura és annak ígérete organikusan épülő homályba vész. A dekoratív mintázatokat és elvont festészeti struktúrákat alkalmazó nyelvezet felülírja az egyértelmű olvasatokat. Brezony Csilla abjekcióérzettel terhelt felületei, papírmasé applikációkkal megbontott festményei a kép újragondolásáról tanúskodnak, arról, hogy hogyan lehet innovatív módon átöltöztetni a vakrámát. Míg Somorai Renáta a sebes rajzi nyomok és a lassan keletkező festői rétegek közötti kölcsönhatást vizsgálja, addig Murányi Bettinánál a pattern painting lokális jellegű változata jelenik meg, ami az

fotó: PTE-MK / Horváth S. Gábor

BREZONY CSILLA: „*Ki kell találkónom*” egy beszélgetés és a nyelv destrukciójának emlékére, 2019, akrilfesték, akrilspray, olaj, papírmasé, függönydarabok, vászon, 50×50 cm
 témavezető: Somody Péter

foto: PTE-MK/ Horváth S. Gábor

foto: PTE-MK/ Horváth S. Gábor

foto: PTE-MK/ Horváth S. Gábor

CZIRÁKI MAJA: *Venus – Szexuális felvilágosító kiadvány*, 2019, digitális grafika, papír print, 14×10 cm (hajtott méret)
témavezető: Prell Norbert

alma mater nonfiguratív vonalát erősíti, ahogy Gregóczki Réka minimális jelekkel, monokróm színmezőkkel operáló festészete is. A minták iránti vonzalom manifesztálódik Görbe Alexandra dióhélváriációiban, illetve Szöllösi Gábor látszólag gyógyszer- vagy pukifólia frottázsain is. Kreitner Péter experimentális munkái, Monostori Laura meztelenséget tematizáló fényképei, Solticz Kálmán *Szikkák* című festészeti erőpróbája, Nagy Evelin rombuszok mögé rejtő erotikus alakjai, Németh Krisztina szubjektív képregényhősei vagy Váradi Violetta figurális remixfestészete további, eltérő irányokat jelölnek a képfogyasztás és alkotói attitűdök tekintetében.

A szobrászat tanszéken három hallgató diplomázott idén. Sárkány Balázs carrarai márványból faragott műve Lendva köztéri szobra lett. A négy síkra hangolt *Sárkányfej* (2018) a befogadót meghatározott nézőpontok felvételére ösztönzi, másrészt ennek fenntarthatatlanságát is felveti fűrészsívszerű, komplex struktúráival. Posta Veronika *Hide* (2018–2019) című, gipszből készült, becsomagolt fejszobrai színes textilbőr posztamenseken helyezkednek el. Rapatyi Dániel Bence egy szoba négy faláról készült, fekete-fehér grafikákkal installatív módon berendezett pszeudoteret hozott létre, mely a talált tárgyként felmutatott privátszférát teszi bejárhatatlanná.

A kerámia tanszék a szobrászati kísérletek sorát egészíti ki. Dályay Virág *Enyészetplasztikák* című műegyüttesében téglatestek esnek szét csontszerű, organikus

DÁLYAY VIRÁG: *Enyészetplasztikák*, 2019, samottos agyag fatűzben égetve, 37×32×16 cm témavezető: Dr. Fusz György

SZÖLLÖSI GÁBOR: *No. 17*, 2019, vegyes technika, 150×350 cm
témavezető: Ernszt András

formákra. Szekretár Kinga függőleges irányokba törő, tejfehér, mégis fűcsomószerű kompozícióival, Gerst Panna sötét fényű, vulkanikus hatású oszlopaival és Szalai Zsófia íves kerámiaegységekből kijelölt madárbarát zónájával az autonóm műtárgy státuszát választják a funkcionalitás helyett. Kovács Marcell vázái is inkább festői asszociációjú csoportképként működnek, Sipos Adrienn Katalin kerámiai egy kertszerű mikrokozmoszt sugalló együttállásban kerülnek elénk. Paróczy Tímea lámpái kontemplatív tárgyakként is értelmezhetők, Mákos Gergely teáskészlete pedig a rajta mászkáló, aprólékosan kidolgozott sárkányok miatt válik elsősorban dísz tárggyá. A használhatóság és az autonóm formaalkotás kettősége alapvetően meghatározza a tanszék hallgatói által felvetett művészeti kérdéseket.

A tervezőgrafika tanszék öt diplomázójának munkái persze – lényegük nélkül fogva – integrálhatók a mindennapi életbe. Cziráki Maja színompás, a szexuális felvilágosításról szóló kiadványa mellett találunk három könyvsorozat-borítótérket is: Reisinger Máté minimál stílusú Rejtő Jenő-köteteit és a hozzájuk tartozó soralátéteket, Eperjesi Gábor Attila egy komorabb kivitelű munkáját, valamint Csibi Anett fotográfiát és letisztult tipográfiát kombináló dizájnját. Nagy Kornélia a tarotkártyának adott színátmenetekkel és középkori elemekkel kiegészített friss grafikai arculatot. Dancs Réka *Critical Human* című diplomamunkájában három nagyvonalúan kifaragott fadúc egy hátizsák és egy sor másik tartozék mintakészletének kiindulópontjává válik.

Még e szűk merítésben megmutatkozó művészeti pozíciók esetében is megfigyelhető, hogy a karakteres különbségek egy cseppet sem az uniformizálódás felé tartó, izgalmas párbeszédet rajzolnak ki. A kérdés, hogy a tágabb művészeti közeg hogyan reagál.

Átjárók

A PTE Művészeti Kar Doktori Iskolájának év végi kiállítása

TAKÁCS LÍVIA

Nádor Galéria – Art and Med Kulturális Központ,
Pécs, 2019. VI. 6–26.

Az elsőéves képzőművészeti doktoranduszok kiállítása a zeneművészeti kar közreműködésével nyílt meg, mindez a két művészeti kar sokéves gyümölcsöző együttműködését reprezentálja. Írásomban a képzőművész doktoranduszok projekteit mutatom be.

Petricis Flóra doktori munkájának témája a hímezés és a rajzolás közötti párhuzamok felderítése. Sok éve vizsgálja ezt a területet, technikai paramétereit azonban folyamatosan változtatja. Képi világában a színekben gazdag figuratív formák asszociatív módon absztrakcióba hajlanak.

A kiállítók között olyan művészt is találhatunk, aki zenei területen is alkot, ilyen például Vető Orsolya Lia, aki a festészet mellett az éneklésben is jeleskedik. „Képzőművészeti tevékenységemben az individuális nyomhagyás festészeti, konceptuális és térbeli expanziója foglalkoztat. Az a mozzanat, amikor az ecsetvonás elveszíti transzparens jelként való működését, és élőlényyszerű, önálló létre tesz szert. E csúszómászó jelek a vászon részben digitálisan manipulált, részben olajfestészeti gesztusoktól hemzseggő, mellérendelő szerkezetű képi térben közlekednek, máskor önállóulva, dekontextualizálva jelennek meg a kiállítótér különböző pontjain.”

Taylor Patrick Nicholas nagy hangsúlyt fektet festészeti munkájának folyamatosságára, az alkotási folyamat minden mozzanatára. Közvetlen környezete és az őt körülvevő világ kiragadott életképeit, apróbb szeleteit festi vászonra. Művészetének középpontjában a tradicionális festészeti technikák állnak: tájképei és csendéletei lendületes ecsetvonásokkal vibráló színmezőkkel teletűzdelve folyamatosan „mozgásban” tartják festményeit és azok szereplőit.

Bajóta, teljes nevén Balázs József Tamás művészetében fontos szerepet játszik az egyensúly. Afféle határfeszítés jellemzi munkáit, amelyekkel közvetlen környezetére reflektál. Bajóta formailag mindig a tisztá, konkrét és az organikus formák közti kapcsolódási formát keresi. Művészete által a műfaji és stílári területek közti átjárhatóságból egy új típusú vizuális kommunikációra teremt lehetőséget.

Gazdik Pétert a rajz és a szociológia határterületei foglalkoztatják, az, hogy mennyiben adhat másféle megértést, megélést a rajzi feldolgozás. Varga Dóra szabályos, geometriai alakzatokkal dolgozik, valamint az üveg anyagi tulajdonságaival kísérletezik. A színelmélet, a szín és a tér közötti kapcsolat is foglalkoztatja.

Festőmérnök – találóan így jellemzi magát Batyko Róbert. A meghatározás nemcsak letisztult festői

forrás: Fekete Dénes

FEKETE DÉNES: *Entrópia*, 2019, videóinstalláció (részlet), 7' 6"

stílusát érzékelteti, hanem a posztmodern utáni művészet 21. század eleji időszakához való alkalmazkodásként is értelmezhető. Batyko a digitális technológia vizuális motívumait illeszti festményeire, egy saját maga által létrehozott géppel vékonyítja el festményei rétegeit.

Babinszky Csilla az illúzió természetét vizsgálja, akár vizuális, akár filozófiai vagy elméleti formában ölt is testet az: „Számomra a művészet kutatás; egy gondolkodási módszer, reflexió és önreflexió is egyben. Kellemes használni a vizualitás nyelvrendszerét, rendkívül jól működő módszer a kérdésfeltevésre, a kísérletezésre, a felfedezésre, és fontos eszköz a dolgok mélyének megértéséhez. Szeretem az iróniát, a paradoxonokat, és amikor egyik alkotásom kétértelműsége rejtett, finom humorral van átítatva.”

Szöllösi Géza elgondolása szerint az organikus anyag lényege, hogy végtelen a felbontása a mesterséges szemben. A digitális világ csak szimulálni próbálja

fotó: Horváth S. Gábor

MALJUSIN MIHÁLY: *Firkált plexi 1.*, 2019, gravírozott plexilap, ledek, 42×30 cm

a valóságot, de mindez nem lehet olyan tökéletes, mint az eredeti. A művész az élő anyagot vagy talált tárgyat szétszedi, majd újra összerakja. Szobrai az amerikai kultúra vizualitásából származó karakterekre és a modern technológiára utalnak.

Zsin Bence neve a *Létra* szociális és kulturális közösségi tér csapatával együtt létrehozott *Úszó ház* elnevezésű projekthez kapcsolódik;

a résztvevők egy „úszó házat” terveztek és építettek meg közösen, majd beúszatták az erdősmecskei bányató közepére. Eredetileg a ház a magányt, az elhagyatottságot és a kiszolgáltatottságot ábrázolta volna, de végül a helyszín változásával (a tó közepén) a megnyugvás sugározott belőle a tópart gyönyörű fáival. A rituálé során az alkotók együtt maradtak sötétedésig, amikor teljes szépségében és magányában felfénylött a ház a tó közepén.

Maljusin Mihály jelenleg Pécssett él és alkot. Szoftvert fejleszt, nagyipari tömegtermékekből tárgye gyűtéseket hoz létre. *Pixel Randomizer* nevű alkalmazásával

klasszikus festmények reprodukcióinak képpontjait rendezzi véletlenszerű sorba, így absztrahálva forrásanyagát. Így ír munkáiról: „Folyton a médium mint felszín tartalmi meghatározatlanságába, alapvető ürességébe ütközöm. A tömegtermelés homogenitásában, modularitásában – az eleve adottban – rejlő szabadság foglalkoztat. A kommersz, arctalan technológiát fel kell szabadítanunk a rideg és számító célhoz kötöttség alól. Ezért is érdekel az instant, általánosan hozzáférhető eljárások holt játéka, a határok közé kényszerített, ugyanakkor bárki által megélhető szabadság.”

Fekete Dénes szobrász *Entrópia* című filmje a Bauhaus 100 éves évfordulójára készült. „Műveimmel a tervező elődök előtt kívánok tisztelni, és egyfajta személyes párbeszédet kialakítani velük az alkotásokon keresztül” – fogalmaz a művész.

Böhm Gergely számára rendkívül fontos a pécsi nyomdászat hagyományainak megőrzése. A Drukker nyomdaműhely alapító tagjaként célja egy inspiráló alkotói közösség bázisának megteremtése, amely programjaival hatékonyan vesz részt a város kulturális életében. A Drukker műhely igazi kuriózum nemcsak városi, de országos szinten is, hiszen a legkritikább és legkorábbi kézi nyomdászati eljárásoktól a legújabbakig rengeteg technikai eszköz áll a művészek rendelkezésére.

Gnándt Ferenc művészetében a kommunikáció és a nyelv rendkívüli fontossággal bír. Azt szeretné, hogy művei által a befogadó találkozzon a valósággal: „Azáltal, hogy fogalma sincs, mi történik a felületen, nagy munkára készítem a megfigyelőt. Nem célom, hogy leleplezze munkám elkészítésének folyamatát; azt szeretném, hogy a néző egyfajta kényszeredett szabadságot éljen át, és ezáltal megszabaduljon az előzetes megfeleltetéstől, és belekerüljön egy bizonyos tranzitónába...”

fotó: Vető Orsolya Lia

TAYLER PATRICK NICHOLAS: *Kóláék*, 2019, olaj, vászon, 30×25 cm

Reformerek

METU-diploma 2019

EGED DALMA

Godot Kortárs Művészeti Intézet, 2019. VI. 28. – VII. 7.
A38 hajó, 2019. VII. 7–14.

A 2016-óta Budapesti Metropolitan Egyetem néven működő intézmény Művészeti és Kreatív-ipari karán végzett évfolyam diplomamunkáit szakoktól függetlenül a tudatosság és a felelősségvállalás kérdése hatja át. A művészeti kar jelmondata – „Ami tetszik a világból – mutasd meg másoknak is! Ami nem tetszik – változtasd meg!” – mind a divat- és textiltervezés,

mind a tárgy- és képpalkotás területén érvényt nyert, legyen szó akár levegőt szűrő anyagról, akár globális ökológiai jelenségek megfékezését segítő designtárgyakról vagy a mindennapok megkönnyítése érdekében kialakított arculatokról.

A fotográfia mesterszak diplomamunkáit bemutató kiállítás a Godot Kortárs Művészeti Intézetben kapott helyet. A pályakezdő generáció munkáin az olyan személyes életrészek dokumentálása, mint a traumák, veszteségek feldolgozása, a betegség tudat elfogadása vagy éppen legyőzése kiemelt szerepet kapnak. A dokumentumszerű darabokból álló munkákon a mentális betegség pszichiátriai kezelésének processzusa vagy a bűntudat mérséklődésének állomásai már lezárt és feldolgozott folyamatként tűnnek fel.

A folyamatok megörökítése során a fotó mint terápiás eszköz bukkan fel meg akkor is, amikor a diplomamunkákon nem a személyes élmények, hanem kollektív problémák és sorsok jelennek meg. Tóth Gabriella *Egy eltűnő mesterség nyomában* című fotósorozatán az elöregedett szakmák jövőjét járja körül, míg Ladóczki Balázs *Utcai prédikátor* című portréfilmje egy hányatott ember sorsát mutatja be.

Molnár Levente diplomamunkája a fotográfia mint műtárgy és mint szakrális, egyházművészeti tárgy lehetőségeit feszegeti. A *STATIO* című projekt a műtárgy minőségi változásának folyamatát mutatja be, ahogy a Krisztus szenvedéstörténetét megörökítő 14 fotográfia a szlovákiai Ipolyság plébániatemplomába kerülve egyházművészeti tárgyként kezd el funkcionálni. A dokumentumfilm első részében a pap által megáldott és megszentelt fotográfiaikat a templomban felfüggesztve láthatjuk, míg a második felében egy hasonló fotográfia egy egykori templomépület falára kerül. A művész a két kép minőségére kérdez rá azzal, hogy előrevetíti a fotók ellentétes szerepét: a szakralitását vesztett romos templomfalon a fotó pusztulásnak van kitéve, míg a katolikus liturgia részévé vált, átlényegült műtárgy az egyházi kultuszt szolgálja. Erdi Róbert *A diktátor* című sorozata a politikusbárázolások típusaival, illetve a diktátor személye köré felépített kultusz megragadásával foglalkozik. A fotográfia történetéhez igazodva a darabok a dagerrotípiától az Instagram-oldalak

selfie-jeiig vonultatják fel a technikákat, kezdve a tógát viselő türannosz alakjától a rocksztár-messiasra emlékeztető vezetőig. A hatalom reprezentálásához szükséges attribútumok és magatartások összegyűjtésével a cél a mindenkori diktátorok közös tulajdonságainak megragadása.

Az aktív társadalmi szerepvállalás, a szociális érzékenység és a globális felhívásokra való reakciókészség a tervezőgrafika szak diplomásai számára is meghatározó tendenciáknak bizonyultak. Az A38 hajó kiállítóterében bemutatott diplomamunkák a funkció és esztétikum mellett olyan problémákra fókuszálnak, mint például a környezet, a vizek megóvása vagy az állandó orvosi kezelést igénylő betegek hétköznapijainak megkönnyítése. A diplomamunkák többsége egy körülhatárolt kérdést jár körbe, és kínál rá egyfajta megoldást vagy enyhítő segítséget. Antal-Bartalis Lilla *WoxBox* című csomagolásarculata a gyengénlátók fókuszát könnyíti meg, Gályász Veronika könyve pedig a

ERDI RÓBERT: *Sztereoszóp*, 2019, digitális fénykép, sztereográf, 12×6 cm
témavezető: Pettendi Szabó Péter

Fotó: Gálvász Veronika

GÁLVÁSZ VERONIKA: *A színtévesztés*, 2019, illusztrált szak- és gyakorlókönyv újatervezése
témavezető: Tepes Ferenc

MOLNÁR LEVENTE: *Stáció*, 2019, digitális fénykép,
14 db egyenként, 70x50 cm, témavezető: Pfsitzner Gábor

Fotó: Bakai Eszter

BAKAI ESZTER: *RE! – Csináld jobban! Zero waste-tippek kezdőknek*, 2019, könyv és termékcsalád
témavezető: Borsa Aliz

színtévesztőknek nyújt segítséget. Bakai Eszter *Re! Csináld jobban! Zero waste-tippek kezdőknek* című projektje pedig olyan, a környezettudatosság jegyében szerkesztett könyv, mely életmódváltást megkönnyítő javaslatokat gyűjt egybe.

A könyv médiumával való kísérletezés, a tartalom különböző, térbelivé nyíló elemekkel, nyomdatechnikai játékokkal, kihajtható és áttetsző formákkal való kiegészítése és értelmezése több diplomamunkán is megjelenik.

Mészáros Júlia *A temető könyve* című művének célja a szülővárosában található római katolikus temető dokumentált történetének feldolgozása és a hozzá kapcsolódó szájhagyományok, érdekességek összegyűjtése. Az interaktív részekkel készített, könyvként feldolgozott helytörténeti kutatómunka azon kívül, hogy bemutatja a 170 éves temető történetét, a vizuális elemekkel annak hangulatát is megidézi.

Elmúlt események aktualizálásával, mikrotörténelmi események felelevenítésével foglalkozik többek között Tóth Dávid is, aki az SMS Szent István csatahajóhoz kapcsolható dokumentumokat egy informatív és ugyanakkor látványos könyvben jelenítette meg. Az egyetlen magyar építész csatahajó pályafutását bemutató mű a hajó történetén, felépítésén és felszerelésén kívül kitér a korabeli hajótípusokra, és más érdekességekre is. A privát múlt, a személyes események közzététele foglalkoztatta Rozgonyi Júliát is, aki nagyszülei szerelmes leveleiből állította össze az *Amit nem tudtam szöveg elmondani Lalinak* című könyvet.

A társadalmi aktivitásra való ösztönzés több diplomamunkán is feltűnik. Ilyen például Füzes Anna Nóra *Na! Beszéljünk róla!* című plakát- és kampánysorozata, melynek célja diskurzusok indítása olyan témákról, melyeket ma Magyarországon tabuként kezelünk. Az egyetem angol nyelvű osztályának hallgatója, Marissa Hsu pedig egy olyan toborzó applikációt tervezett, amely csatlakozva a közösségformáló, közösségépítő médiafelületekhez, a különböző ügyekért való összefogást, kiállást vagy akár tüntetések szerveződését is segíti.

LADÓCZKI BALÁZS: *Utcai prédikátor,*
2019, videó, 04:30
témavezető: Pettendi Szabó Péter

A sokféleség értéke

Az Eszterházy Károly Egyetem Vizuális Művészeti Intézet Képzőművészeti Tanszék hallgatóinak diplomaműveiről

SZÉPLAKY GERDA

Kepes Intézet, Eger, 2019. V. 3–17.

A Kepes Intézetben immár évről évre ismétlődik az egri Képzőművészeti Tanszék diplomakiállításai. Ezek a kiállítások érdekes módon mindig kirajzolódik egy olyan téma, amit a kiállított munkák erőteljesen reprezentálnak. Sokféle technika és műfaj jelenik meg a falakon – ami érthető, hiszen a hallgatók három alapvető képzési szakirányon tanulhatnak. A festészeti képzést választó tizennégy hallgató vezető tanára a legutóbbi évfolyamon Kopasz

Tamás, a grafikai ismeretek elmélyítésén munkálkodó tíz hallgatóé Mayer Éva, a természetművészet specializáción végző hallgatóké Erőss István volt. A sokféle formát, technikai és esztétikai megközelítést kínáló művészeti képzés ellenére tapasztalhatjuk tehát évről évre, hogy a végzősök műveiből valamilyen központi gondolat, de legalábbis gondolkodásmód, attitűd rajzolódik ki. Ilyen volt nem is olyan régen a teljesség és a semmi relációja; néhány évvel később a saját testre való reflexió igénye; tavaly pedig az énéprezentáció problémája került

MOLNÁR TAMÁS

ANTAL: *Egyesülés,*
2019, fametszet,
180×180 cm
témavezető: Mayer Éva

fotó: Mátrai Erik

mag elültetését, állat vagy ember magvának (ondójának) nemzését, a bujtovány/oltvány növesztését jelenti. Jacques Derrida egy egész könyvet szánt annak kifejtésére, hogy ez a fogalom úgy is leírható, mint az írásbeliségre épülő görög–keresztény kultúra alapja. Derrida az írást eleve oltásként (beoltásként) fogja fel: az eredetnek tekinthető beszéd (Szókratész vagy Jézus Krisztus szavai) az oltvány, mely az írás révén tovább osztódik, szétterjed, megsokszorozódik – de immár eredet, azaz a beszélő jelenléte nélkül. Ha nincs jelen a beszélő személy, akkor az írásnak kell azt valahogyan felmutatnia, újratehermenie – mégpedig átültetés révén. „Az átültetés sokszoros – írja Derrida. Több helyre beoltva, mindahányszor módosítva az átvitel, az oltóvessző végül önmagára oltódik. Fa, gyökerek nélkül.”¹ A disszeminációt mint az eredet hiányából fakadó átültetést és megsokszorozást jelenkorunk számtalan jelenségében megtapasztalhatjuk a medializáltság, a virtualitás vagy a szimuláció különféle formáiban.

A diplomaművek a disszeminációt mint oltványozást és mint szétszóródást egyaránt felmutatják. Az oltványozás nyilvánvaló: a festmények, grafikák, szobrok, installációk óhatatlanul is az egyetemi mesterek útmutató gondolatait, szemléletét tükrözik; ugyanakkor felvillantják a saját út lehetőségét, az elszakadást – az oltványt. Emellett a művek kifejezik a szétszóródást is: a teljesség, az egész megragadásának lehetetlenségét s azt, hogy a részletekbe, visszfényekbe fulladó igazságok mindenki számára másképpen tárulnak fel, és mást is jelentenek. Mindez nem hiba, nem fogyatékoság – hanem korunkat jellemző léttapasztalat.

Néhány különösen érett mű esetében persze olyan érzésünk támad, mintha abban a teljesség visszhangzana – ilyenek például Kakas Olívia vásznai. Az érzékenyen megfestett témák valóban egészen tűnő, lezárt kompozíciókba rendeződnek, csakhogy mindegyikre ráül valami sajátos kód: az éles körvonalak helyén az elmosódottság a lényeg kitapinthatatlanságára és elérhetetlenségére utal. Gossler Tamás absztrakt kompozíciói még nyilvánvalóbbá teszik, hogy annak ellenére sem teremthet meg az univerzum harmonikus képze, hogy a képmező közepére rendeződő, gazdagon strukturált színes foltokból sajátos egyensúlyi helyzet jön létre, aminek eredményeképpen ezek a művek nem a káoszt reprezentálják. Csakhogy ez a „kényes egyensúlyi helyzet” sokkal inkább egy robbanás utáni állapotra emlékeztet, az egyes részek leszakadására, szétszóródására, s nem az ősröbbanás utáni teremtés lecsendesülő pillanatára.

Mások munkáiban eleve csak töredékeket látunk: pillanatok, részletek, az elmúlásnak való kiszolgáltatottságot, befejezetlenséget. Keretes képvívásban a laptop mellé helyezett egy félbehagyott vacsorát Újvári Rebeka. Egy lépcsőn üldögélő párt, mely mintha nem is a valóságos térben volna jelen, hanem egy másik, szétfolyó világban, Pető Martina Andrea festménye állít elénk. Farkas-Csamangó Dóra vásznain az emberalakok arca kivehetetlen: nincs egyéni karakter, nincs individualitás, inkább csak a ruházat (mint maszk) által megalkotott

fotó: Mátrai Erik

ZELÉNÁK NOÉMI: *Szerepek* (sorozat), 2019, vászon, akril, vegyes technika, egyenként 20×30 cm
témavezető: Kopasz Tamás

MOLNÁR DÓRA MIRA: *Határolt*, 2019, fa, gipsz, gipszpólya, drót, föld, fonál, 200×200×200 cm
témavezető: Erőss István

előtérbe. Most viszont az a szembetűnő, hogy a sokféleség maradt az egymás mellé helyezett alkotások karakterjegyeként, de nem a szét-tartás értelmében, hanem szervezőelvként. Ha a sokféleség jelentésére rá akarunk kérdezni, a szétszóródás kifejezést érdemes körbejárni.

A szétszóródás latin megfelelője a disszemináció. A kifejezésben egyszerre jut szóhoz a szétszóródás tapasztalata – úgy is, mint terjesztés és úgy is, mint jelentésszóródás –, valamint a termésre bírás, ami egy

Fotó: Mátrai Erik

DETRIK DEBÓRA:
Tárgyi átlényegülés
III., 2019,
rézkarc, akvatinta,
80×60 cm
témavezető: Mayer Éva

**FARKAS-
CSAMANGÓ DÓRA
KLÁRA:** *A mai
vacsora*, 2019,
olaj, vászon,
210×160 cm
témavezető:
Kopasz Tamás

szerepek teszik lehetővé a – nem személyes, hanem társadalmi – identitás megteremtődését. Mízsák Gergő szürke tónusú festményein a formák megrekednek figurativitás és absztrakció között, ezáltal az ábrázolható, humán formavilág megkérdőjelezését hajtják végre, de legalábbis annak töredékességét állítják.

Látunk a kiállításon – Molnár Tamás Antal érzékeny munkáin – félbevágott bogarakat, rovarok kitépett, elhullajtott, a szél által szerte fújt szárnyait. Bihari Szilvia fekete templomai a fehér semmibe lógatva egyaránt kifejezik a hit akarását s a betölthetlenséget, a hiányt. Zelenák Noémi montázsain az újságokból kivágott emberalakok ugyancsak kiüresített térbe vannak helyezve, expresszív festői gesztusokkal felhordott festékcsíkok közé – életük töredékességének állítását az idegen helyekről idézett, ironikus szöveges üzenetek még jobban

felelősítik. Detrik Debóra vágást és szétválasztást szimbolizáló ollói ornamentikus struktúrákba és kompozíciókba rendezve világképző motívumokká lépnek elő. Besze Viktor szemre emlékeztető objektje, mely az arte povera hagyományait követi, ránk néz ugyan, megidézve Isten mindent látó szemét, de ez a szem rongyokból van megalkotva, így nem a felettünk álló égi hatalmat fejezi ki, hanem inkább a szegénységet és a magunkra hagyatottságot, még ha a vöröses színű pamutban a melegségre való vágyakozás is benne rejlik. Molnár Dóra Mira földre fektetett, illetve vasrácsra felfeszített emberalakjai ennél is tovább mennek az emberi kiszolgáltatottság, mulandóság, töredékesség kifejezésében.

A végzősök egymás mellé helyezett művei – e súlyos témákon túl – a sokféleség szépségét és könnyűségét hirdetik, a mindennapoknak azt a nagyon közeli és egyszerű örömet, amit a részletekbe való belefeledkezés szabadsága nyújt.

Jegyzetek

1 Jacques Derrida: *A disszemináció*. In *A disszemináció* (Csordás Gábor – Boros János – Orbán Jolán fordítása). Jelenkor, Pécs, 1998. 343.

Fotó: Mátrai Erik

MÍZSÁK GERGŐ:
Cluj II, 2019,
vegyes technika,
vászon,
100×50 cm
témavezető:
Kótai Tamás

Ugródeszka, sekély víz

A szombathelyi diplomázók kiállítása

KÉSZMAN JÓZSEF

Szombathelyi Képtár, 2019. V. 23. – VI. 23.

Évek óta hagyományosan a Képtár ad helyet a szombathelyi művészeti képzésben részt vevő diplomázók munkáinak. Olyannyira, hogy a diplomakiállítás – néhány hét erejéig – az intézmény kiállítási programjának része. Az egykori pedagógiai főiskola (BDPK), majd egyetem újabban az ELTE vidéki campusaként működik. Az itteni specialitások, sajátosságok nagyrészt az egyetem, illetve azon belül a Vizuális Művészeti Tanszék pozíciójából, az oktatás rendszerében betöltött szerepéből adódnak. Az itt tanulók alapvetően grafika vagy festészet szakirányt választanak, illetve vizuális kultúrát oktató tanárok lesznek. Képzési idejük alatt természetesen megismerkednek más művészeti technikákkal, médiumokkal is, és széleskörű, tág horizonton mozgó ismereteket kapnak a kulturális antropológiától a számítógépes grafikai tervezésig.

A képkalkotás, illetve újabban képi ábrázolás szakos hallgatók helyzete speciális, mégsem rendhagyó: a szöveges dolgozat (portfólió, műleírás) mellett alapvetően egy művet diplomamunkaként kell létrehozniuk, amely az itt tanultakról referál; a diplomadolgozatban arról kell írniuk, ami szavakkal elmondhatatlan, kifejezhetetlen – merthogy pont arra való a vizuális alkotás.

Maga diplomakiállítás is együttes munka, közös alkotás: a hallgatók a kiállításrendezés-kurzus keretében tematizálják és dolgozzák fel, majd készítik elő és rendezik meg a bemutatót (koordináció-előkészítés: Salamon Júlia).

A kiállítás kapcsán több pozícióból vizsgálódva beszélhetnénk a hallgatók helyzetéről, az oktatók szerepéről, az oktatás módszereiről és hatékonyságáról, a korszerű, mindig megújuló tudásról, érvényes kulturális gyakorlatokról, a felsőoktatás világáról, a társadalmi környezet összetevőiről és elvárásrendszeréről. Összetett, komplex kérdéskör, amelyből most csak a főszereplőket ragadjuk ki.

Ami minden bizonnyal valamennyiünk számára átélhető helyzet, az a személyes-átélt nézőpont. A mintegy 22 végzős hallgató természetes élményanyagként nyúlt saját tapasztalataihoz, gondolatvilágához, benyomásaihoz, adott esetben saját testéhez a diplomamunka elkészítéséhez. A magától értetődő „assertoire” saját farkába harapó kígyóként kíséri végig a kiállítást, a radikálisan szubjektívista buborékképzés veszélyhelyzetét rejt magában. Széles spektrumban jelennek meg munkák olyan területeket bevonva, amelyek nem feltétlenül a hagyományos művészeti médiumok és műfajok megszokott eljárásai. A hibrid vagy kombinált technikák alkalmazása mellett olyan művek születtek, amelyek az installáció, a játék, a cosplay, az anime, a szórómókkarakter-mozgalom vidékeiről nyertek inspirációt vagy formát.

Fotó: Garas Klárimán

Mindenképpen igazságtalan bármely kiemelés, ezért inkább a változatosság tipológiai jeleiként érdemes említeni néhány alkotót és munkájukat. A már említett társasjáték (Epres Virág Hajnalka), a hagyományos táblás játékok formáját átveve, a Gazdálkodj okosan! mintájára egy, a művészeti jelennel, a diplomázók útkeresésével és az artworld világával megelevenített, egyedi, kézzel festett-készített munka még a saját fizikai környezetét, a Képtár beázó

EPRES VIRÁG HAJNALKA: *Képtársas*, 2019, vegyes technika, 200×200 cm
témavezető: Nagy Anna, Kovács Péter Balázs

BALASSA KLAUDIA: *Laud – Környezetbarát terméktervezés,* 2019, vegyes technika, textil, linóleummetszés, változó méret
témavezető: Bordács Andrea

Kiállítási enteriőr **KATONA VIKTÓRIA** *Önterápia* című művével az előtérben

mennyezetét is integrálta a műbe. A technikájában hagyományosnak mondható művek közül Gulyás Máté nagy méretű, önreflektív nyomatai képviselnek kompakt alkotást.

Farkas Ervin a nemzetközi roma himnuszot dolgozta fel és jelenítette meg elbeszélő jellegű, az egyes motívumokat és jeleneteket szimultán ábrázoló, a naiv és a szürreális határán mozgó festményén. A munka hasonlóképpen funkcionál, mint az enumeráció az irodalmi alkotások esetében, miközben az identitás és stíluskeresés kérdéseit boncolgatja. Kottrik Zoltán a hagyományos figurális fafaragásból kiindulva jutott el a befogadás, azon belül is a láthatóság kérdéseit vizsgáló megfontolásokig. Minthogy a plasztika alapvetően taktilis érzékünkhöz áll közel, alapvetően mégis plasztikus képként szemléljük a szobrokat, Kottrik a braille-íráshoz hasonlóan letapogathatóvá, a nem látók számára is befogadhatóvá tette a fafaragásnál-feldolgozásnál keletkező fahulladékból, nyusedékanyagból összeállított, relief hatású munkáit. Ez a gyakorlat túlmutat önmagán, és messzebbre vezet: mi válhat a műalkotás alapanyagává, melyek a művészi információhordozó anyagok és technikák korlátai, melyek a befogadás bevett, közhelyszerű logikái

A választott kiállításcím (*Ugródeszka, sekély víz*) tökéletesen leképezi a friss diplomások helyzetét a megannyi várakozással, szorongással. Tanulmányaik viszonylag rövid ideje alatt bőven van idejük összevetni elvárásaikat, elképzeléseiket a valósággal, lehetőségek nyílik átgondolni a jövőre vonatkozó vízióikat. BA-t érő diplomájukkal ott állnak a nagybetűs Élet küszöbén, ahol is alapvetően behatárolt a mozgásterük. A víz sekély, vigyázni kell a csobbanással, nehogy beleálljanak a földbe. Ezért inkább valóban időnyerés, lendületvétel, és jöhet a dobantás az ugródeszkán, hová, merre is veszik tovább az irányt. Pontosan látják helyzetüket, miként a diplomakiállításra kiadott kommunikációjukban kritikusan, ugyanakkor elkötelezetten fogalmaznak:

„A hallgatónak a kiállítást követően döntést kell hozniuk: a pályán maradjanak? alkalmazott vagy autonóm irányba haladjanak? törekedjenek sikeres alkotói karrier kialakítására? itthon vagy külföldön? mennyire simuljanak bele a kortárs trendekbe? mennyire kapcsolódjanak más területekhez vagy egyáltalán, hogy gondolkodjanak magukról? milyen feladatot vállaljanak művészként a jövő társalmában?”

BÖRÖNDI KRISZTINA és **LESZKOVICH ELÍZ VIRÁG:** *Projekt 22,* 2019, kemény borítós művészkönyv, installáció
témavezető: Nagy Csaba, Tóth Csaba

Töprengők, vagdosok, matatok

Beszélgetés Tranker Katával

JANKÓ JUDIT

Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár, 2019. IX. 2. – XII. 15.

Tranker Kata 2019-ben finalista volt a Leopold Bloom-díjért, részt vett a Magyar Nemzeti Galéria *Camera Lucida* című kiállításán, 2018-ban önálló tárlata volt az őt képviselő Viltin Galériában – *Az elmosódó halmazok logikája* címmel –, most pedig a budapesti Zsidó Múzeum és Levéltárban mutatkozik be egy izgalmas projekttel *Hochstädterék* címmel. A nyár közepén beszélgettünk vele, mielőtt a Lupa-szigeti művésztelepre indult. Szóba került a személyesség, az egyetemesség, az anyaság és a művészlét.

B | BRAUN
SHARING EXPERTISE

Előre eltervezed, mivel foglalkozol majd egy művésztelepen, vagy spontán alakulnak a dolgok?

TRANKER KATA: A hároméves kislányommal megyek, innentől kezdve meglátjuk, miként alakulnak a napjaink. Nagyon szeretem a művésztelepi létezést, viszek eszközöket, de nem esem kétségbe, ha csak a feltöltődésről szól ez az idő. Az új közeg, a természet, a Duna, a többi művész közelsége, az esti beszélgetések inspirálóak és fontosak, bármikor is születik meg a mű.

Hogyan lettél képzőművész? Festőnek tanultál, de hamar eltértél a műfajtól. Mesélnél erről a folyamatról?

T. K.: Nagy harc előzte meg, hogy művész lehessenek. Szüleim mérnökök, tisztos polgári pályát képzeltek el nekem. Székesfehérváron egy átlagos gimnáziumban tanultam, ahol a tanáraink is próbáltak erről az útról lebeszélni. Az egyetlen, aki támogatott, Pinke Miklós volt, akihez rajzsakkörbe jártam, de az aggóató környezet meggyőzésénél talán még nagyobb harc volt, amit magammal kellett megvívnom,

hogy belevágok-e a művészpályába. Sokáig gondolkoztam valamilyen alkalmazott művészeti szakmán, biztonságosabbnak tűnt restaurátornak vagy díszlettervezőnek lenni, aztán egyszer csak jött egy pillanat, amikor egyértelműen belém ütött: „Na jó, nekem ezt meg kell próbálni, engem ez érdekel, ez van. Lesz, ami lesz.”

A felvételin azt éreztem, lényegesen ügyetlenebb vagyok a többiekénél, olyan-nyira, hogy egy egyhetes második forduló után összecsomagoltam, és elindultam haza anélkül, hogy megnéztem volna az Andrássy úton kifüggesztett névsort a harmadik fordulóba kerültek neveivel. Egy barátom telefonált utánam, hogy jöjjenek vissza, továbbjutottam. A harmadik kör beszélgetése után éreztem először, hogy van esély, ugyanakkor az első napon az egyetemen, amikor kihirdették, ki melyik mesterhez kerül, még mindig féltem, nehogy kiderüljön, itt valami tévedés van, mégsem vettem fel. Az egyetem első fele szuper volt, végre csinálhattam, amit akartam. Szabados Árpád jó mesternek bizonyult, és szerettem az osztályomat. Keresztesi Botonddal, Dallos Ádámmal, Süveges Ritával, Adamkó Dáviddal jártam együtt, és többekkel, akiknek az egyetem után végül másfelé vezetett az útja, pedig nagyon érdekes dolgokat csináltak.

Említet a pályaelhagyókat. Sok szakmához hasonlóan elnöiesedik a képzőművész pálya is, mert nem nyújt megélhetést, és lecsökkent a presztízse, úgyhogy a pályaválasztás előtti tanakodást később visszaigazolta az élet...

T. K.: Azt hallom, hogy az egyetemi felvételen a mesterek küzdenek a fiúkért. Szabados nálunk ügyelt a nemek arányára, de összességében egyre több a női hallgató. Aztán a kereskedelmi galériáknál, érdekes módon, férfi művészeket találunk nagyobb számban, és úgy érzem, a műgyűjtők is őket preferálják.

Örültem, amikor felvettek, de rám nem jellemző a nagy eufória, elkezdtem a pályát, és csináltam. A versenyhelyzet – ami már az egyetemen elkezdődik – nem az én terepem, de az nagyon jó volt, hogy olyanokkal vagyok, akiket ugyanaz érdekel, mint engem. Egy Fejér megyei faluból jövtök, ráadásul egy zsákutca végén laktunk, Budapest kulturális közege is inspiráló volt nekem. Az egyetem második felében aztán az egyetemi légkör, a buborék, amiben éltünk, fojtogatóvá vált. Ezen a ponton tudok konkrétan válaszolni az első kérdésedre, hogy én ugyan a festő tanszéken voltam, de kortárs művészetről beszélve nonszensznek tartom a klasszikus műfaji kategóriákat, a festészet-szobrászat-grafika felosztást. Szerencsére a mestereim nem voltak ebben merevek, de a tanszékevezetők vagy a többi mester igen. Alapélményem, hogy néha megveregették a vállamat, hogy „jól van, jól van, egész ügyes vagy, de nem festészet, amit csinálsz”. Persze az elején olaj-vázszen műveket is festettem, de aztán már első év végére inkább akvarellt használtam, amit nem is feltétlen papírra, hanem különböző anyagokra vittem fel. Aztán elkezdtem ezeket

Fotó: Tranker Kata

a változatos anyagokat egyre jobban a térbe kiterjeszteni, ezáltal installatív szituációk jöttek létre. Térben kezdtem gondolkodni, és magát az installációt akartam megépíteni. De ha őszinte akarok lenni, már a Képzőművészeti Egyetemre való jelentkezéskor tudtam, hogy nem tisztán a festészet érdekel.

Akkor miért festő szakra jelentkezettél?

T. K.: Gimnazista éveimben elkezdtem nézni a diplomakiállításokat, és azt láttam, hogy a festő tanszék az, ahol leginkább megengedik a kísérletezést, onnan ágaznak a legtöbb irányba a munkák. De eleve nem értettem, miért vannak ezek a kötött tanszékek. Nehéz intézményes keretek közé szorítani azt a tudást, amire egy művésznek szüksége van. Bár a mestereim megengedőek voltak, az egyetemhez köthető kiállításokon, pályázatokon, kipakolásokon mindig probléma volt a besorolhatatlanságom. Engem viszont az zavart, hogy akit jónak tartottak az egyetem falain belül, az sem az itthoni, sem a nemzetközi szintérről való összehasonlításban nem tűnt relevánsnak. Nem értettem például, miért az készít fel a kortárs művészeti életben való szereplésre, ha anatómiai pontossággal tudunk rajzolni. Hálás vagyok azért, amit az egyetemen kaptam, de ötödév végére elég is volt.

Miután megcsináltam a képzőt, és eltelt pár év, láttam, mennyire kemény menet lesz ez a művészpálya, milyen nehéz belőle megélni. És azt is éreztem, szeretném jobban érteni a világot, átlátni folyamatokat, más szemszögek is érdekelnek, úgyhogy elmentem a Corvinusra, és elvégeztem azt is. A kapitalizmus logikája, a gazdasági folyamatok érdekelték. Közgazdász nővérem révén láttam, mekkora pénzek halmozódnak fel a gazdasági szférában, aminek a

Fotó: Biro Dávid

BRAUN
SHARING EXPERTISE

TRANCKER KATA: *Barlanghasonlat*, 2018, só-liszt gyurma, papír, 25×25×15 cm

töredéke sokat segítene a művészeti oldalon. Érdekeltek nagyon az artist run modellek a világban, de most úgy látom, ha belefognék ilyesmibe, minden energiámat elvinné. Azért megnyugtat a tudat, hogy van egy ilyen diplomám is...

A Viltin Galériával hogyan kezdődött a kapcsolatod?

T. K.: Még a végzés előtt elhívtak a *Politechnika* című csoportos kiállításukra, amit egy közös műhelymunka előzött meg, illetve megnézték a diplomamunkámat, ami egy efemer mű volt: hajtogattam egy medencét, fekete tintával töltöttem meg, amibe beleállítottam fehér papírfákat. A diplomakiállítás egy hete alatt a fehér papírfák megszívták magukat tintával, és feketévé változtak. Ezután ajánlották fel a közös munkát. Szerencsém van velük, hagynak szabadon dolgozni. Az egyetemen nem esett szó arról, milyen együtt dolgozni egy kereskedelmi galériával, semmit nem tudtam erről. Az első önálló kiállításom előtt eljöttek megnézni a készülő anyagot, azóta erre nem volt példa, meglehetősen szabad kezdet adnak. Azt hiszem, bíznak bennem.

Voltál rezidenciaprogramon Japánban, Németországban, Finnországban, Bécsben. Tudatosan válogatsz? Mit tanultál ezeken a helyeken?

T. K.: Szeretek ezeket a lehetőségeket. Most, családdal, kicsit nehezebb, bár a kilenc hónapos lányommal voltam Kassán, tehát nem lehetetlen részt venni ilyeneken, és mindegyiknek lesz valami hozadéka, még ha nem is azonnal. Frankfurtba a Budapest Galéria ösztöndíjával jutottam ki. Az épületben, ahol laktam, körben rolók voltak mindenhol. Sávosan láttam a környéket. Akkoriban kezdtem el ezt a csíkozást, hogy felvágom a fotókat – az átláthatóság és a rétegződés miatt –, és utólag raktam össze, hogy a rolókról juthatott ez az eszembe. Sokszor a legbanálisabb dolgok indikálnak valamit, vagy pusztán maga a környezetváltozás. Az, hogy egy új helyen tölthetek el néhány hetet, behoz egy csomó váratlan, előre nem kiszámítható ötletet.

TRANKER KATA: *Változó nézőpont I.*, 2018, papír, ceruza, fotó, fa, plextol, 50x70 cm

TRANKER KATA: *Vénusz születése*, 2018, installáció, só-liszt gyurma, műgyanta, fa, fénykép, textil, talált tárgyak, változó méret

Japánban papírművészeti rezidenciaprogramon voltam, megtanítottak a tradicionális papírkészítési technikákra. Sokkal jobban megismertem az anyagot, aminek épp mostanában veszem nagy hasznát, amikor papírmásé munkákat csinállok. A Japánban tanult dolgoknak ez a része mostanában jön elő. Akkor, a rezidancia alatt a kulturális különbségekkel voltam elfoglalva.

Személyesnek tűnnek a munkáid, pontosabban egyszerre érzem kitárlkozóznak és személyesnek őket.

T. K.: Csak olyannal tudok foglalkozni, ami kapcsolódik az életemhez, azt azonban nem szeretem, ha valami csak rólam szól. Nagyon nem vagyok extrovertált ember. Jó sokáig zavarban voltam, amikor ki volt állítva egy munkám. Ott kellett lennem mellette a térben, és láttam, ahogy más emberek odajönnek, és megnézik. Szemrevételezik azt, amivel nagyon sokáig csak kettesben voltam, és ami most hirtelen nyilvánossá válik. Minden munkánál keresem a megfelelő megszólalási módot, és csak akkor teszem ki, amikor elérem, hogy úgy szól rólam, hogy közben másokról is szól. A személyes és általános kettősségének elérése a célom.

A Leopold Bloom-pályázatra beadott anyagod, a Vénusz születése, az anyatest és a Willendorfi

Venus, szépen példázza amit mondasz. Változtatott valamit az anyaság a művészi hozzáállásodon?

T. K.: A legtöbb nőnek időbe telik szülés után elfogadni a megváltozott életét. Nekem a legnehezebb talán az volt, hogy nem vagyok már a magam ura. Korábban például akkor dolgoztam, amikor akartam. Utálok a rutinos és monoton dolgokat, a kisgyerek viszont megköveteli ennek elfogadását. Illetve az anyaság hozta meg az antropológiai érdeklődésemet. Az életünk 21. századi, de aki ebbe beleszületik, az új jövevény, ugyanolyan, mint a több ezer éve születettek. Sokat gondolkoztam azon, hogy az őskorban az ósanyák hogyan viselkedtek, mit csináltak, az ősi társadalmak hogyan épülhettek fel. Főzök, közben figyelek a gyerekekre, az asztalon pedig ott a félbehagyott munkám – ez a mindennapos helyzetkép indította el bennem a fantáziát arról, milyen lehetett rég. Nemcsak az anyák életén töprengtem, hanem a művészet szerepén és a különböző művészetértelmezéseken, azon, hogy a Willendorfi Vénusz és a hasonló régészeti leletek milyen célból is készültek eredetileg. Az anyaság indította el a gondolkodást, de nem akartam, hogy konkrétan arról szóljon.

A kiállítási anyag, amivel a Leopold Bloom-díjra pályáztál, megvalósul végül?

T. K.: A kurátor, aki befogadott a projektjébe, Olaszországban szervez vándorkiállításokat több éve *There is no place like home* címmel, ám időközben kiderült, hogy babája születik, szóval most bizonytalanná vált a megvalósulás időpontja.

Most min dolgozol?

T. K.: A Zsidó Múzeum és Levéltárból kért fel Farkas Zsófi egy kiállításra. A levéltárra hagyott fotók közül megkaptam egy család fotóit és egy hatméteres tárlót, hogy készítsek valamit. Körülbelül száz felvétel az 1910-es évektől a 60-as évekig, de a képeken látható információkon kívül szinte semmit sem tudunk a családról. Zsófi segített a nyomozómunkában, de nagyon kevés dolgot sikerült kiderítenünk. Át kellett gondolnom, miként nyúlhatok hozzá egy ilyen hagyatékhöz, mekkora szabadságom van, mi is az én szerepem. A képeken egy ikerpár története rajzolódik ki, az első fotójukon a 10-es években, egy ikerbabakocsiban láthatóak. Egy kislány és egy kislány, tényszerűen csak azt tudjuk, hogy a testvérpár nőtagja hagyta a fényképeket hagyatékkul a levéltárra. A képeken párhuzamosan fut az ikrek élete, látszik a köztük lévő szoros kapcsolat. Elképzeltem, milyen lehetett a 20. századi történéseket átélni nőként úgy, hogy van egy férfi alteregó. A férfi és női sors kettősségét emeltem ki, hogy nemcsak a történelem, hanem a nemed is meghatározza a sorsodat. Főleg ilyen nehéz időkben, egy felvidéki zsidó családba születve. A kettőségen ilyesmiket értek, hogy a férfiak van érettségi képe, díjátadós képe, a nőnek pedig nincs.

A sejtelmesség, ami egyébként is jellemezi a munkáidat, most is fontos szerepet játszik.

Fotó: Biró Dávid

TRANKER KATA: *Saját logika*, 2018, tészta, papír, fa, fotó, 60×60×40 cm

B. BRAUN
SHARING EXPERTISE

T. K.: Itt nem is voltak pontos adataim, de tényleg szeretek teret adni a nézői fantáziának. Sokszor kapok olyan értelmezéseket a befogadóktól, amire én nem is gondoltam, de nekem ez így tetszik. Szeretem, ha sokan találhatnak a munkáimban olyan kapaszkodót, amihez kapcsolódni tudnak. Alapvetően törekszem arra, hogy egyszerre több jelentésréteget használjak. Hasonló eszközökkel dolgozom, mint a költő, metaforákkal, szimbólumokkal. Ez lehet a végeredményben az általam említett sejtelmesség.

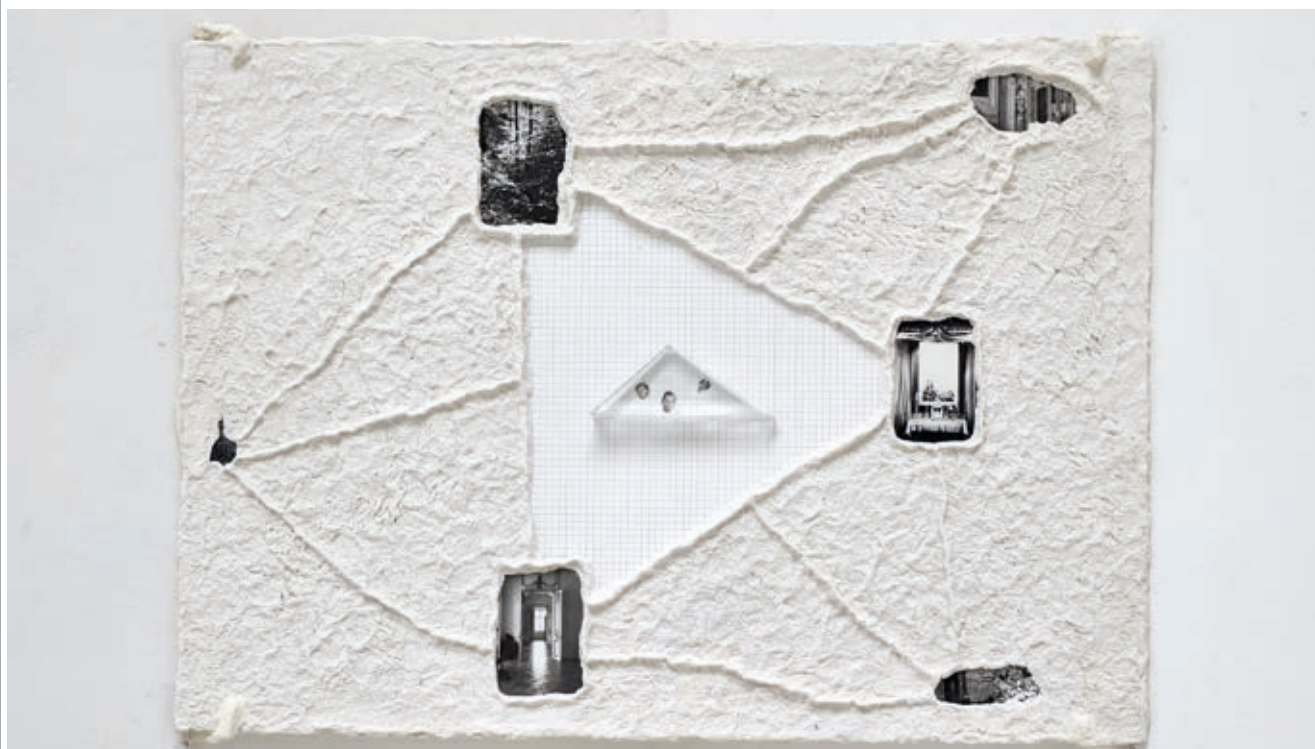
Könnyen megválnsz az elkészült munkáidtól?

T. K.: Amikor elkészül valami, nem szeretem sokáig otthon nézni – merthogy otthon dolgozom. Olyankor örülök neki, ha gyorsan elkerül. Menjen, és élje az életét. Tárolni a Viltin Galéria szokta a munkáimat. Ha velük kellene élnem, csak a hibákat keresném, meg azt nézném, mit kellett volna máshogy csinálni. Aztán előfordul, hogy elkezdi hiányozni egy munka, felötlik bennem, hogy

jobb lett volna megtartani, sajnálom, hogy már nincs, de ehhez el kell telnie pár évnek. Ilyenek például a bedesz-kázott házaspár munkáim, amiket épp hogy kész lettek, máris vittek kiállítani, és el is adták őket. Akkor nem akartam velük többet foglalkozni, ezért nem bántam, hogy elmennek, de mostanában azt érzem, már nem idegesítene, ha néznie kellene őket...

A cikk megjelenését a B. Braun támogatta.

TRANKER KATA: *Barlang, templom, múzeum*, 2018, karton, ceruza, tészta, fotó, műgyanta, 51×71 cm

Fotó: Biró Dávid

Újratájolás

6. Kastélypark nyári művészta- bor

KESERÜ KATALIN

Teleki-kastély, Gernyeszeg (Gornești), 2019. VII. 29. – VIII. 12.

A Kastélypark-alkotótelepek sorozata Knyihár Amarilla és Pokorny Attila képzőművészek tervezete alapján indult 2014-ben, a Gernyeszegi Teleki Kastély Egyesület elképzeléseivel összhangban. A Teleki-család ugyanis 2006-ban vissza-kapta a magyarországi barokk építészet Grassalkovich-típusúnak nevezett kastélyai körébe tartozó gernyeszegi (Maros megye) épületet és különleges parkját, viszont nem kapták vissza a család által a 17. század óta birtokolt kastély fenntartását lehetővé tévő földeket. Így alapvető kérdés az egykor Erdély ékességének nevezett, ma erősen leromlott állapotú épület helyreállítása, értékeinek megtartása. Lehetőségként kínálkozik ehhez a kulturális célú átfunkcionálás, s ebben a folyamatban fontos lépés volt a művészek kezdeményezése. A kastélyban és parkjában folyó alkotómunka (erdélyi, magyarországi és külföldi művészek részvételével), a homlokzati teremsorban bemutatott kiállítások, az évente gyarapodó gyűjtemény bizonyára hozzájárulnak a kastély ismertségéhez, ezáltal talán a jövőjéhez is.

Annyi művésztelepről tudhatunk manapság szerte a világon, amennyiről senki nem álmodott korábban. Miért érdekes köztük pont a gernyeszegi művészta-
bor?¹ Az egytémájú nyári workshopoktól, szimpozionoktól eltérően az alkotótelepeken és -táborokban mindenki a maga munkáját folytatja új inspirációkat kapva a környezettől, beleértve a társakat is. A Kastélyparkban ezek az egykor megtervezett természetből, a 18-19. század során a művészet és a természet közt összhangot találó és teremtő „magas” kultúrából is eredhetnek. A park ritka kincseihez tartozik – a magas talapzatokra rakott, csavarodó testükkel szinte körbe forduló mitológiai szoboralakok, illetve a várak történelmi törpeszobrai maradványain kívül – egy kerek oszlopra állított lótuszbimbó, az újjászületés buddhista szimbóluma is a bejáratnál. A múlt mellett a távolról érkezőket az erdélyi táj és a hozzájuk kötődő kultúra is megragadhatja. Mindazonáltal Gernyeszegen is volt téma: az idén a Párhuzamos valóságok, ami épp az egyidejűleg itt dolgozók különböző gondolkodását is jelentheti.

Magyarországon nincs kifejezetten és tartósan a természetművészetnek szánt (a jelentését is szigorúan vevő) alkotótábor, s Erdélyben is meg-megakadnak az ilyen

kezdeményezések. Gernyeszegen korábban számos természetművészeti alkotás született, köztük a marosvásárhelyi, most Magyarországon élő Pokorny Attilától.² Az alkotó gesztusok új életre keltik, ami halódik a természetben. A világéletében fával foglalkozó dél-tiroli Paul Feichter figyelme sem kerülhet

foto: Pokorny Attila

HERMAN LEVENTE: *A Minicter*, 2019,
olaj, vászon, 170x130 cm

el például az az öreg fa a parkban, melynek törzse kettévált, eldőlt, és így egy ívet alkot. Más, már kivágott fáktól kölcsönzött és megtisztított elemekkel hatalmas szemmé alakítva a pusztulás stádiumában új funkciót kapott. Az ilyen figyelmes „kis gesztusok” mellett a természet pusztulása a legnagyobb civilizációs téma ma (öko-art). Az eredetileg környezetvédelmet (majd Nagyváradon képzőművészetet) tanult Kovács Kinga tanulmányai kezdetétől fogva az ökológiai kérdések vizualizálását tekintette fontosnak, egy tekintélyes, földdel (is) töltött búzagömbbel hívja fel a figyelmet az „emberiség ökológiai lábnyomának” pusztítására. Búzaöldgömbje Gaiát, a legősibb női istenséget (Földanya) is elénk idézi, amint évmilliókig kitartó energiáját elvesztve „leereszt”, halni kezd, s vele együtt az is,

amit kultúrának, a ránk bízott világ anyagi és szellemi gondozásának tarthatunk, a mitikus világok alkotásától a természettel együttélés tudományáig bezárólag.

Nem ezt a „lábnyomot”, hanem egy valóságosat (karcsút és törékenyet) látunk a kastélyhoz vezető híd gerendáiba faragva, rézzel bélelve. Feichter Erdély kultúrájából is „készült”. A *Csodafa* című erdélyi szász népmese pásztorfiújának rézzé vált, csak az emlékezetben őrzött lába nyomát faragta a hídba, és domborította ki rézből, emléket állítva egy azóta el is menekült népnek, melynek meséiben ötvöződött a valóság és a képzelet, részeként egy talán egyetemes mítosznak a világfáról, életfáról, mely az emberi életet a természethez és az univerzumhoz köti. Ez a lábnyom tisztán fogalmazza meg azt a tudást a világról, melyre múlhatatlan szüksége lenne a (nem csak nyugati) civilizációnak.

miközben körgyűrűket támaszt maga körül, amint ezt tapasztalhatjuk, ha esik az eső. A pillanatnyi jelenséget „kőbe vésve” látjuk, miáltal a kő belső szépsége, színe is feltárul. Megáll az idő, s valahová a természet öröknek gondolt világába kerülünk, egy meditációs térbe, kertbe, ahol – keleti tapasztalat szerint – a pillanat és az örök összefügg. Természetmű vagy szobor? Hajdan, amikor a márvány szépségét csodálta az európai ember, azt egy-egy alak kifaragásával tették láthatóvá a mesterek. Ma fontosabb a „közönséges” anyag, egy apróság (akár egy haiku), hogy felismerjük és elgondolkozzunk az összefüggéseken. Javaslom: kerüljön ez a mű a park egy intimebb részébe, kicsit elkülönítve és persze védve. Készíthessen megállásra úgy, mint az ott lévő emlékművek, melyek funkciója egykor hasonló volt.

A kastélyparkba a 20. század elején került barokk-rokokó szobrok formái igézők, anyaguk azonban porladó, de – hála a részleges állagmegóvásnak – a kellem és kecs, amit megtestesítenek, ma is hat. Bíró József művészettörténész 1943-ban Júnó, Neptunusz, Pán, Vénusz, Ceres, Bacchus és Ganymedes ábrázolásaiént azonosította őket.³ Most a sérült, pusztuló anyag és

Fotó: Pokorny Attila

POKORNY ATTILA: *Cseppkővületek*, 2019, bazalt, méret

A beavatkozások vagy installációk egy új (vagy újra élő) közösségi kultúra/művészet alkotásai, melyet oly nagyon hiányoltak a modern – individuális – művészet korában a művészettel elmélyülten foglalkozók. A Kolozsvárt végzett Pokorny Attila „szobra”, földre rakott, megmunkált kővei élő példái a természet és mesterség összefüggésének a művészetben. A kastélypark menti Marosból vette a bazaltkőveket, melyek rejtett szépségét akarta felszínre hozni. Csiszolókoronggal mindegyikbe a korong forgásának nyomait őrző formát mélyített: kicsiny, fényesre polírozott medencéket, melyekben megül egy-egy kő esőcsepp,

Fotó: Pokorny Attila

PAUL FEICHTER: *A csodafa*, 2019, fa, domborított rézlemez, 50×50×2,5 cm

forma – s velük együtt a megszemélyesített, évezredekig élő vagy élőnek vélt alakok és kultúra mai állapota – lett a festészet inspiráló forrása. Az MKE tanárának, Gaál Józsefnek a porladó Ganümédészről⁴ festett portréja – miközben sötét színfoltjaival tovább bomlasztja azt – életre is kelti az egykor legszebb halandó fiút, akit ezért Zeus elrabolt, és örök ifjúsággal ruházott fel. Ám e *Rekonstrukció*ban nincs köszönet: a kép a kissé öntelt, nőies ifjúnak épp a testi szépségét (a halhatatlanságát) számolja fel – akár a képzeletet megcsúfoló valósághoz ragaszkodás, akár az évezredekig idealizált emberalak „leváltása” okán, hogy a még mindig ismeretlen, kibeszéletlen világok mélységeit tárhassa fel.

A kastélypark (a várak) tavát körülvevő, fejüket vesztett figurákat (törpéket) Gaál – talán a lenézettek iránti szolidaritásból vagy az egykori karikatúra természetét megismerendő – kiegészíti a portréin, és életművébe ágyazza, melynek egyik alaptémája az ember ritkának számító „típusai” (lásd a *Bohócok, Akárkik, Parasztok, Együgyűek, Antik* című sorozatait). Groteszknak és kegyetlennek, e műfaj és hangvétel a magyar művészetben alig létező együttesének mondhatnánk ezeket a „helyrehozott” testeket, melyek korrigálják az emberi létezés indokát egyre szimplább formákban és funkciókban megfogalmazó civilizációkat is. Efelé nyit a Marosvásárhelyre húszévesnyi Budapest – és közben az élesdi művésztelepek – után visszatért Herman Levente sokrétű figuratív világa is: olykor horrorisztikus módon eleveníti meg szülőföldje és személyes élete legendás alakjait, kegyetlen, de szívmengető történeteiket is.

Akár egy emlékezetszínházat is összeállíthatnánk a művésztelepen készült „szoborképekből”, melyek a valóságkutatás, -megismerés különleges dokumentumai. A mai, megváltozottként vélt művészi gondolkodásban az emlékezet változatlanul a jelenlévővé tétel egyik kiindulópontja. Az életre keltés élő festői gesztusokkal történik, melyek rávilágítanak a festészet performatív voltára, a festő és a vászon, a vászonra kerülő színek-formák-foltok

erdélyi táj ikonikus portréit festette meg, melyeken a hegyek szigetekként emelkednek ki a természet vélt „örökkévalóságából”, átalakítva és őrizve a „valóságot”.

Egészen másként működik az erdélyiek emlékezete. A marosvásárhelyi, Kolozsvárt végzett Szabó Anna-Mária képén a földtörténeti múlt hordozza hátán az egyik, saját talaját ott megtalált, faragott és megdőlт szobortalapzatot. (Korábbi munkái sötét, üres tereiben is „kiszolgáztatott, használaton kívüli” tárgyakat, alakokat vagy – besüppedő tájakban – egykori léteket jelenített meg.) A tájkép, az újkori festészet egyik legfontosabb műfaja, a táj tágassága folytán az idők és terek, a „tárgyas” való és a szellem (képzelet és gondolat), a természeti és az emberi alkotás együttesének prezentálására adott lehetőséget, de ma talán a legnagyobb feladvány. Hiszen minden populáris jelen- és jövőkép ellenére az egykori bizonyosság eltűnt. Szabó Anna képén üres a táj. Van viszont egy hatalmas, narancsvörös hajnali/alkonyati ég (és annak földi reflexei), melyet átszel egy hideg fehér fénycsóva: lehet, hogy egy repülőgép kondenzcsíkja, mégis az univerzum és a föld összefüggését jelzi. Az „élesdiek” kihűlt, színtelen erdélyi romtájai után erős ez a „színcsavar”: a Nap – a Csontváry-képek életteli univerzumát megteremtő „naplemente-színek” energiája – öncélúnak látszik. Felveti a kérdést: az időt a léthez, az egzisztenciához kötő Heidegger és a falurombolások után van-e értelme a térben kiteljesedő időről gondolkodni?

A kérdés gyökeréig hatol a Nagyváradon, majd Kolozsvárt végzett Izsák Előd, akivel Anna-Mária egy műteremben dolgozott. Folyamatműve egy okoskarkötő számszerű és diagramokban rögzítő információi alapján

képesíti az alvás idején történő belső eseményeket. Ceruzával készült ábrája egyéni ritmusokat mutat. A belső élet objektív megismerésére és így a létező egzisztencia megmutatására törekvés átgondolt cél. Az adatok átformálása – ha nem is leng ki a művészet metafizikai irányaiba, de – a rajz és a geometrizált térítő művészi és emberi ideájának megfelelően történik. Sötét, majdhogynem plasztikus mélységeivel tűnik fel a mélyálmom szakasza, míg a könnyű alvásé, az álmok idejéé áttetsző. Így a mechanikus, biológiai-fizikai folyamatként felfogott élet helyett vagy mellett a külsővé vált belső egy még mindig ismeretlen, élő tér, világ érzékeny ábrájává vált.

A 2019-es Kastélypark-alkotótáborban készült művek különlegeseek. Nem csak azért, mert a helyszínt feladványnak tekintették. Megdöbbentő a pontosságuk mind szakmai tekintetben, mind költői és egyszerre poézisellenes voltukban, mellyel drámaivá változtatják a hagyomány, az anyag, a táj, az élet mai valóságát.

foto: Pokorny Attila

IZSÁK ELŐD: *Smart Drawing*, 2019, ceruza, papír, 70x100cm

intenzív kapcsolatára. A Pécselt DLA-zó Nagy Otília a színek energiáját érvényesítve fogalmazza át a park szobrait, azok mozdulatait (például Ceresét),⁵ szembesítve őket egymással vagy az épülettel. Nemcsak rekonstruál egy hajdani, életteli kontextust, de elevenné is teszi: a befogadás módját tolja el a történetitől az aktív, személyes és jelenlévő felé, újrászervezve a művészet ezen funkcióját. A lengyel Rafał Eret, mielőtt Gernyeszegre érkezett volna, barátaival bejárta Erdélyt, s a kastélyban az

Jegyzetek

- 1 Az art camp magyarítása azért célszerű, hogy a letelepedést is jelentő művészteleptől megkülönböztethetővé váljék az időszakos együttlét.
- 2 Lásd a 2015-ös Kastélypark-beszámolót az Artmagazin 83. számában
- 3 Fekete Albert – Sárospataki Máté: Erdélyi kastélyparkok szobordíszei. Transsylvania Nostra, 2015/1. https://epa.oszk.hu/03100/03141/00009/pdf/EPA03141_transsylvania_nostra_2015_1_011-019.pdf
- 4 Vagy Pánról? A kastélyismertető és Bíró személyazonosítása ebben az esetben talán nem helyes.
- 5 Bíró József egykori azonosítása szerint Vénusz lenne a festő által kiválasztott szoboralak.

Csíki élmény

Free Camp 2019

KOZÁK CSABA

Megyeháza Galéria, Csíkszereda, 2019. V. 25–31.

Artoteca Galéria, Városi Könyvtár, Bukarest, 2019. VI. 11. – VII. 25.

Az erdélyi Hargita megye székhelyére, Csíkszeredára álmódott nemzetközi művésztelepet Botár László képzőművész 2005-ben. A kezdeményező ötletgazda addig kardoskodott, míg intézményi és magántámogatásokból sikerült megalapítania a tábort. Május második felében nyílt meg idén a XV. Free Camp Nemzetközi Képzőművészeti Alkotóműhely, mely immáron több mint tizenöt ország száz művészt látta vendégül. Tizenegy résztvevőt hívtak meg a szervezők Magyarországról, mellettük többek között Ausztriából, Szerbiából, Németországból és természetesen Romániából (Bukarestből, Beszterceből és Csíkszeredáról).

Az alkotók a Szakszervezetek Művelődési Házának Márványtermében dolgozhatnak. A hatalmas üvegablakokkal határolt, tágas műteremben úgy alkotnak egymás mellett, hogy mindenkinek megvan a saját tere, aurája, privát szférája. A tábor külön érdekessége, hogy a munkafolyamat helyszínét a közönség bármikor meglátogathatja, és megnézheti az alkotás fázisait. Tematikai és műfaji határok nincsenek, alapanyagokat, eszközöket kérhetnek a művészek, de bárki szabadon használhatja az általa hozott matériát, „célszerszámot” is.

Kosztot és kvártélyt egyaránt biztosítanak a szervezők, az oda- és visszautazás költségét viszont a művészeknek kell állniuk. Mindenki a saját ritmusában, megszokott munkarendjében dolgozhat, csak egyetlen feltétel van: a Free Camp gyarapodó gyűjteményébe a művészeknek két-két alkotást kell adományozniuk. Közvetlenül a tábor bezárása után az alkotóműhely friss termését minden évben kiállításokon mutatják be, míg a korábban készült munkákból Romániában és európai országokban szerveznek vándorkiállítást.

Alfabetikus sorrendben szemezgetek a tíznapos táborban készült és a két tárlaton bemutatott művekből. A Szerbiából érkezett Danijel Babić akril-vászon képein élénk színekkel a képregények és a plakátok gyors reagálású, hatékony formavilágát idézi meg. Míg korábban az egytemes festészet ikonjait „írta át” minimalizált kóddal, addig mostani munkáin a piktogramok sematikus figuráit jeleníti meg, miközben a középső ujj felmutatásával „üzenget”.

Maria Balea vegyes technikával készült művei a lírai absztrakt és a foltfestészet határmezsgyéjére pozícionálhatók. Vászonképein kromatikus, színárnyalatokban gazdag elemeket épít

egybe: mintákat, töredékeket, textúrákat, színfoltokat, vonalakat-sávokat, miközben a vásznat itt-ott megszőrja homokkal, hogy a morzsás, rücskös felszín megküzdjön a nyugodtabb színmezőkkel, a heves ecsetcsapásokkal, a felvillanó kék-narancs-szürke-fehér foltokkal.

Botár Lászlónak a táborban készült huszonhárom műve a bizonyosság arra, hogy nemcsak a táborvezetői, hanem az alkotói szerepkört is komolyan veszi. Míg korai munkáira a tranzavangárd és az új expresszív törekvések voltak a jellemzőek, addig mára koloritása drámaibbá vált a domináló piros-kék-fekete-fehér színek ellentétpárjaival. Az informel hagyományaira épülő, a gesztusfestészet jegyeit felmutató művein a képmezőkben elszabadult festékvonalak és pászma kavarognak apróbb, satírozott és rovátkolt, varrott részletek társaságában.

Fotó: Ádám Gyula

MARIA BALEA: *Mementó*, 2019, vegyes technika, vászon, 50x50 cm

Damó István munkáiról lerí, hogy grafika szakon végzett. Tucatnyi vegyes technikával készült papírmunkáján ívesen, légiiesen, könnyedén építkeznek, bár mintha izmos, inas emberi testeket nyújtóztatna, feszítene meg. A kontúrok fekete vonalhálózatába, finom szálú vázába ültetett, festett foltok színvilága visszafogottabb. A halvány rózsaszín-lila-kék színkezelés az, ami még éteribbé és megfoghatatlanabbá teszi absztrahált lényeit, azok hiányos-csonkolt testrészeit.

fotó: Adám Gyula

DANIEL BABIĆ: *Erdélyi medve*, 2019, akril, vászon, 80×80 cm

fotó: Adám Gyula

BOTÁR LÁSZLÓ: *Vándorló érzelmek* (a sorozat egy darabja), 2019, akril, vászon, 80×80 cm

Dóró Sándor még 2001-ben csatlakozott a Block-csoporthoz, majd pedig a drezdai egyetem anatómiai tanszékén tanított, ahol megjelentette anatómiai rajzait bemutató kötetét. A táborban sokkal lazább hangvételre váltott, hiszen ott készült kilenc munkája akvarell. A könnyed művek egyféle hangulatfestészetet, örömfestészetet sugároznak. A színekben bővelkedő papírlapokon elcsorog a festék, kanyarokat, görbéket ír le a pászma, melyek egymást részben fedő, részben áttetsző rendszereket alakítanak ki. A transzparens fragmentumok között néhol lépcsőzethez, létrához hasonlatos motívum jelenik meg, másból ívek,

félkörök, vastag, csíkos vonalak tűnnek fel. Meglepő módon geometrikus elemek, egyenesek, párhuzamos vonalhálózat jelennek meg a *Csíki élményen*, mely felülírja az akvarell hagyományait.

Fazakas Csaba egyaránt alkot Budapesten és Bécsben, ahol Arnulf Rainer tanítványa volt, korai munkái kifejezőmódjára az art brut szellemisége is hatott. A táborban is folytatta *Homo Deus*-sorozatát. A vegyes technikával papírra készült vázlatokon erőteljes gesztusok, finom faktúrák, fekete-fehér és redukált színvilág tárul elénk, de van, hogy művei absztrahált tájképeknek tűnnek, melyeken liános vadon, mocsaras lápvilág jelenik meg amorf foltok, fehér, csontszerű formációk, cseppek, széttört sziklatestek, hágók, gleccserek társaságában. A tubusból folytatott fehér festékkigyó zárt, tördelt formációk, rücskös, morzsás patternnek között tör utat magának. Mintha egy tragédia előestéjén lennének...

Fábián Zoltán is folytatta *DE* (Dark Energy, azaz sötét energia) című sorozatát. Műveinek egy része akrillal, marker pennel készült vászonra, de vannak papíralapú képei is. A munkák háttere, alapja szürke, melyben fekete, rácsos szerkezetek futnak. Az architektonikus struktúra a geometrikus absztrakt és a konkrét művészet átjárhatóságát feszegeti. Ezek az aprólékosan kivitelezett szerkezetek háromszögekbe vannak zárva, melyek csuklósan kapcsolódnak egymáshoz, magentába hajló rózsaszín (másutt neonzöld) fénykardok világítanak, süvitenek át a kép virtuális terén. Az ívfények egyik vége gócpontba zár a kopár, holdbéli tájra emlékeztető, monokróm faktúra felett.

Marinela Măntescu mindig is a figuratív festészet híve volt, most két művel jelentkezett. *Virágos csendélet* című festménye posztimpreszionista, divizionista előadásmódban készült. Az olaj-vászon képen egy napfényűtött ablak előtt állunk, ahová virágcserepek vannak kitéve. A pointillisták „pötytyöző” technikájával ellentétben úgy festi meg a virágscirmokat és leveleket, úgy érinti meg a vásznat az ecset szálaival, ahogy a lepkék emelgetik szárnyaikat. Sűrűn és könnyedén.

Márton Árpád az az egykori rajztanár, akiről mára – még életében! – líceumot neveztek el Csíkszeredán. A táborban egy pasztell-papír sorozattal rukkolt elő. A kenértörés témája köré csoportosított művein geometrikus (és mégis oldott, lágy) rendben láthatjuk, amint egy cipő szeleteire nyílik a barna-sárga-zöld színek ölelésében. Munkáit rajzos, szűkszavú megjelenítés és kiérlelt, meleg színvilág jellemzi.

Andrea Rus akril-vászon munkái absztrahált tájképek, felismerhető rajtuk az ég-horizont-föld hármastagolása, a részletekbe akár hegységeket, tavakat is beleláthatunk. *A boldogság helyei* című festményén viszont egyértelműen feldereng egy emberalak. A festékuhatag, a lefelé csurgatott, folytatott festékpázmák mögött női figura sejlik fel, akinek hajpánttal ékesített, elmosódott alakja egy tördelt kőfal mellett áll. A képen a pirosan, áttetsző zölden aláhulló festék és a háttérből elővilágító sárga fény misztikusan öleli körbe a rejtőzködő női alakot.

Dula Sánta Szerbiából érkezett a táborba. Ő már a második művész, akit a hargitai medvék mítosza inspirált. Az élénk koloritás, a részletek mellőzése, a kétszeres megjelenítés (az állatok átlósan, fejjel lefelé is feltűnnek a munkákon, ahogy a művész két helyen is aláírja festményeit) felerősíti a tematikát. Egyik festményén a kétféle pozícióba forgatott fekete medvék szíve táján piros és zöld célkeresztek jelennek meg. Kilövésük – remélem – nem szándéka a művésznek.

Huszonöt/húsz

Dunaszerdahely, a kortárs magyar képzőművészet otthona

CS. TÓTH JÁNOS

Kortárs Magyar Galéria, Dunaszerdahely, 2019. VII. 5. – IX. 16.

Már az alapításkor világosan fogalmaztak azok, akik célként tűzték ki egy kortárs gyűjtemény útnak indítását. A felvidéki származású Luzsicza Lajos gondolatait tette magáévá a dunaszerdahelyi önkormányzat: „Támaszkodva – országon belül és határainkon kívül – a magyar művészek teremtő közreműködésére, ezzel együtt a gondolat értő, méltányoló más támogatóira, szervezetek, vállalatok, vállalkozók segítőkészségére, alapítványunk fokozatosan gyarapítani kívánja gyűjteményét, fejleszteni akarja intézményét, emelni annak munkaszínvonalát.”

Azt bizonyítja az eltelt huszonöt év, hogy számos értékes műalkotás került az alapítvány tulajdonába. A nemzeti, szellemi vagyon növekedett ennek hozadékaként. Az sem közömbös, hogy a korai években kapott alkotások szerzői jó nevű, díjakkal kitüntetett képzőművészekké váltak. Köztük sokan jelentős súlyú mesterekké, komoly szakmai tekintélyekké lettek. Vannak lezárult életutak, mert sokan távoztak az élők sorából, ennek következtében itt lévő munkáik pótolhatatlan értékűek. Magától értetődik, hogy a különféle bankokkal, egyéb pénzintézetekkel vásárláskor nem tudna versenyezni a galéria. Ezért nélkülözhetetlen a magyar képzőművész-társadalom önzetlensége, az ügyet támogató odafordulása.

Leszögezhetjük, hogy a gyűjtemény kialakítása, arculatának karakterizálása sikeres volt, a minőség, a művészettörténeti értékek alapján kerültek a galéria tulajdonába alkotások. Erről győződhethünk meg a szeptember végéig látható kiállítás anyagát szemlélve. Varga Amár László, a kuratórium tagja, a húsz éve zajló művésztelep vezetője értő kézzel válogatott az ezren felüli anyagból. Nem lenne szerencsés felsorolni a több mint száz képzőművészt, de jelzi a színvonalat az alkotók névsora a főteremben: Aknay János, Baky Péter, Haraszty István, Konok Tamás, König Frigyes, Mayer Berta, Melocco Miklós, Mulasits László, Pauer Gyula, Tóth Ernő, Végh András...

De ne legyünk igazságtalanok, mert a többi térben is rangos alkotók kaptak helyet, mint a Szerdahelyet képviselő Almási Róbert, aki évtizedekig vezette a művésztelepet, illetve Szakáll Mária. Csík Istvántól Kondor Bélán át Kő Pálig vagy Schéner Mihályig sorolhatnánk a neveket. Összességében a neoavantgárd szellemű munkák dominálnak, van azonban sok híve a természeti gyökerű, profán, mitikus tolmácsolásnak is. Mindenesetre leszögezhetjük, hogy dr. Iván Péter kezében jó helyen van a galéria irányítása.

Az ideai művésztelep résztvevőinek az oldalteremben nyílt tárlata. A meghívottak közül többen jó barátok, ugyan másként alkotnak, mégis együtt s örömmel állítottak ki. A tárlatot Guti J. Soma két alkotása nyitja. Fotóalapról indította a műveket, régi kapukat örökített meg Kassán és Trogirban, ajtóik vélhetően még a Monarchia idejéből maradtak ránk. A felületet rusztikus szépségűvé változtatta, amely hosszú generációkra emlékeztet. A faktúra egyszerre nyugodt és mozgalmas, így ér el művészi izgalmat az alkotó. Mellette Tóth Pitya István groteszk

fotó: Gál András

GÁL ANDRÁS: *Energia 1–2.*, 2019, fotó, 40×80 cm

képei láthatók (*Fagyalt, Reggeli*). Jaj, ki szeretne tüskés fagyaltot nyalni, vagy olyan tükörtojást enni, amin ott a légy? Persze a kiállító se gondol mindent komolyan, mert kíváncsian színeket komponálta meg az opuszokat. „Nézd legott komédiának s mulattatni fog!” Pitya jólnevelten ironikus és esztétikusan bohém rajzoló, kimért vonalakkal és foltokkal dolgozik. A képeken szó sincs komolytalanságról, szakmailag átgondol mindent.

fotó: Tóth Pitya István

TÓTH PITYA ISTVÁN: *Fagyi*, 2004, egyéni technika, karton, 100×70 cm

Varga Edina alkotásait áthatja valami sejtelmes derengés. Nem érzékelhetők árnyékok, a képek mégis fénytel telítettek (*Télünnep*), organikus egésze állnak össze a színek és vonalak. Közeli járunk az igazsághoz, ha azt mondjuk, hogy a lélek mozgásának, ösztönös változásainak festője. Légiesen könnyed a képfelszín akkor is, amikor a világos és sötét színek kavarnak, kifejezve hangulatát (*Újratervezés*). Számtalanszor megjelenik a festő alakja Varga Amár László művein. Szellemi izgalmat hordoz számára megfesteni azt, ami az emberben van, de mégsem látható (*Átvilágított figura*, *Kék figura*), tehát létünk egészét, a mulandóságot, az esendőséget, a sérülékeny belsőt.

A szerdahelyi gyűjtemény kuratóriumának tagja Mayer Éva. Kiállított képein érezteti, hogy a dráma, a rejtély minden pillanatban életünk része lehet (*Főbűnök*, *Bevésődés*). A tragikus történések aztán elkísérnek bennünket akár éltünk végéig. Éppen ezért fontos alkotássá formálni a sokkos élményeket. Helyben alkot, és a kuratórium tagja Szakáll Mária festőművész. A világ szépsége, a földi valóság anyagainak finom átlénygítése számára alkotói vállalás.

Két fotográfus is jelen volt az ideai művésztelepen. Budavári Csaba fotói szürreális hatású kompozíciók (*Álompör*, 2015, *Álompör*, 2017). Hosszú expozícióval két képet ötvöz egybe, így láthatunk lebegő figurákat, tárgyakat a munkáin. Érzékeny gondolati mezőt hagy a befogadónak, nem determinálja a témát, teret ad a szabad asszociációknak. Ellentétes felfogásában, stílusában Gál András két alkotása. Egyik munkáján fátyolos, ködösen derengő a hangulat (*Energia*), a tájban megjelenő transzformátor motívumát szinte grafikává változtatja. Másik képén (*V-ásárhely*) a fekete-fehér kontraszt, a fény és árnyék ellentéte kap kitüntetett szerepet.

Ökoház és pipacsok

A HÁM Művésztelep

VÁRALJAI ANNA

Nagyszéksős, 2019. VII. 8–16.

„A szépség egyik kritériuma az egység. Erről szól a közösségi lét hatalma és ereje” – mondta mórahalmai látogatásomkor a HÁM Művésztelep alapítója, Pataki Ferenc festőművész. Üzenetét a személyesség határozza meg: a kortárs képzőművészet prezentálásán, felkarolásán, a lokális hagyományok tiszteletén túl a közösségi élmény megtapasztalása és az egymásra fordított idő, figyelem.

A kéthetes művésztelep alapvetően nem a vizuális produktumok aktív „kitermelésére” fókuszál, hanem – szintén az alapítót idézve – a genius locira (a hely szellemére), a személyes ismeretségekre, a baráti kapcsolatok kialakítására, a közös alkotómunkára, az együttlét örömeire és a szellemi tapasztalatcserére. A szegedi festőművészt 2004-ben kereste fel Mórahalom polgármestere azzal a felajánlással, hogy

használják alkotóházként a nagyszéksős tó szomszédságában, csodás természeti környezetben lévő ökoházat és a környéken csak „öregiskolaként” ismert épületet, ahol másfél évszázaddal ezelőtt a tanyavilág gyermekei írni és olvasni tanultak. Az azóta felújított egykori falusi iskola Móra Ferenc írásaiból ismerős atmoszférája még ma is átütő erejű, és tökéletesen alkalmas arra, hogy a világtól való elvonulás megtermékenyítő színtere legyen. A természeti környezet szintén inspiráló: a mórahalmai tanyavilágnak ezen a részén tárta fel Móra Ferenc a nagyszéksős aranyeletet (bár számára maga a kincset rejtő homok is „aranyzömű” volt), és a tavacsok, zsombékok, eldugott tanyák, a különleges állat- és madárvilág is ihlető forrásul szolgál az ideérkező művészek számára.

A meghívott alkotók tekintetében a generációs párbeszéd lehetőségét kívánják megteremteni, s ügyelnek arra, hogy évről évre újabb fiatal tehetségeket is ide csábítsanak. Az állandó törzstagokon kívül – mint a szegedi Darázs

BAKOS FERENC: *Tornyai emlékére I.*, 2019, visszacsiszolás papíron, 70x50 cm

József, Henn László András, Sejben Lajos és Szögi András – mindig felbukkannak újabb nevek, s ezáltal új szemléletmódok is. A résztvevők – Tóth Menyhért példájára – nem a műteremben dolgoznak, hanem a természettel közvetlen kapcsolatban, a szabad ég alatt. A mórakalmi születésű Tóth Menyhért szellemisége, alkotói szemlélete és művészi világképe meghatározó az alkotótábor tagjai számára. Tematikai kötöttségek nincsenek, a plein air festésmód és a környezeti adottságok ellenére az alföldi környezet nem válik képek központi motívumává.

Az alkotótábor zárókiállításának anyaga stiláris és műfaji pluralitást mutat. Az alkotók érezhetően szabadulni kívántak a mindennapos szabályoktól és kötöttségektől, hiszen a kortárs művész ma már nem fókuszálhat csupán az alkotófolyamatra, legtöbbször önmaga menedzsere, kiállítás szervezője, kurátora. Ebből a mókuserékből lehet kiszakadni a gyakorlati műhelymunkába két hét erejéig. Talán ennek – az önmagukra fordított időnek, befelé figyelésnek – köszönhető, hogy itt készült munkáikon központi szerepet kap az önreprezentáció, az alkotói szerepjáték, a művészi identitás.

Darázs József az elidegenítő, modern kommunikációs formákat állítja szembe a személyesebbekkel. Bakos Ferenc mindennapi életének nyomait, műtermének szűk metszetét tárja elének. A felhalmozott vásznak – melyeknek csak hátulját fordítja a néző felé – szinte barikádszerűen torlaszolják el őt a külvilágtól, utalva a művészlét elszigeteltségére. Boldizsár

BOLDIZSÁR GÁBOR: *Javítás alatt*, 2019, olaj, vászon, 80x80 cm

Gábor fotórealisztikus festménye javítások sorozataként definiálja az alkotómunkát. A folyamatos fejlődés, önfejlesztés, a művek végeérhetetlen javíthatósága a művészi létmód egyik lehetséges ars poeticája.

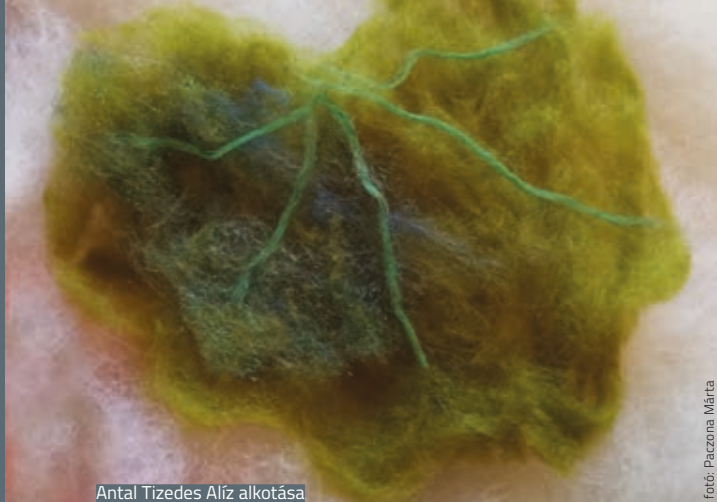
Kovács Imre *Képmás* című műve a szülővé válás pillanatát (amikor az ember önmagát reprodukálja, vagyis önmaga képmását teremti meg) állítja párhuzamba a műalkotás genezisével. Laczkó Andrea szinte mikroszkopikus méretű olajképe szintén az alkotói folyamat által felszabaduló energiákra utal. Pataki Ferenc spirituális töltetű táblaképe – Petőfi Sándor ismert daguerrotípiáját felhasználva – arra tesz utalást, hogy a magyar művészsors nemcsak a régmúltban volt küzdelmes, hanem napjainkban is az.

Az emberi egzisztencia általánosabb kérdéseit boncolgató munkák közé tartozik Zoltai Attila csendélete, mely az este fáradtan hazatérő ember földre dobott tárgyait, hétköznapi életének olcsó és agyonhasznált eszközeit, az esendő emberi lét dokumentumait sorakoztatja fel előttünk. Ágoston Lóránt *Határvonal. Helybentánc* című műve egy önmaga körül forgó kutyát ábrázol; a monokróm háttér előtt amorf alakzattá zsugorodó állati test az ösztönök és félelmek okozta korlátoltság allegóriája.

A női alkotók közül Pacsika Lia textilművész egy hagyományosan női tevékenységként definiált hímzésen dolgozott az alkotó hetek alatt. Témaválasztása is finom, nőies: az arany torony utalhat az alkotótevékenységre, melybe a művész visszavonulhat, másrészt felidézheti a női lélek zárt világát is. Szécsi Katalin férfias formavilága, hideg színkezelése a nőművészetről alkotott sztereotípiák ellenében dolgozik: fémes, hideg csillogású alakzatai kíváncsi kísérletek a formákkal és textúrákkal.

A lokális hagyományok elsősorban két művész – Szögi András és Várhelyi György – esetében érhetőek tetten. Szögi alföldi festészeti tradíciókhoz kötődő munkája absztraktabb, kevésbé direkt, mint a témát hagyományosan megjelenítő: a párás ködben csak sejteni lehet az alföldi ember számára kedves táj formáit. Várhelyi György a csoport egyetlen szobrászművésze. Fafaragó technikája okán a magyar népművészeti hagyományokhoz kötődik, témáját tekintve pedig a magyar ősműlt, a honfoglalás előtti időszakhoz.

A nagyszéksői művésztelep adottságainak, atmoszférájának és a részt vevő művészek hozzáállásának köszönhetően a régió egyik leghangulatosabb nyári művészeti színtere.

Antal Tizedes Alíz alkotása

Monique Francois alkotása (részlet)

fotó: Paczona Márta

fotó: Paczona Márta

Nemzetközi Alternatív Textil Symposion 2019

Képriport

Somogytúr, 2019. VII. 20. – VIII. 3.

A Bauhaus 100 éves évfordulójának tiszteletére újrahasznosított textil alapanyagokból, a korábban ipari célra használt ARAX technikát továbbfejlesztve alkottak koncepcionális műveket a III. Nemzetközi Alternatív Textil Symposion nevet viselő esemény résztvevői.

Az eszmecserére épülő projekt Budapesten, Békésszentandráson, Somogytúron folyt, és kiállítássorozatokban folytatódik. „A Bauhaus szellemében igyekeztünk a művészetet és technológiákat közös mederbe terelni a társadalom szolgálata érdekében” – fogalmazott Paczona Márta, a szimpozion művészeti vezetője.

Kárpit hátoldala (részlet)

fotó: Paczona Márta

Paczona Márta képző- és textilművész

foto: Birtó Anna

foto: Paczoma Márta

Mihály Marietta a Kaposvári Egyetem Vizuális Intézetének hallgatója

Pál Judit a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem hallgatója

foto: Birtó Anna

foto: Paczoma Márta

Réka Ritt Laklia képzőművész

Letűzött minta az Art-Kelím békésszentandrási szőnyegszövő műhelyben

foto: Paczoma Márta

foto: Paczoma Márta

R. Török Mária alkotása (részlet)

Posta Ceredről

24. Nemzetközi Kortárs Művésztelep

ABAFÁY-DEÁK CSILLAG – KÖLÜS LAJOS

Cered, 2019. VII. 21. – VIII. 10.

Az idej, immár 24. Ceredi Nemzetközi Kortárs Művésztelep tematikája, hívószava: Ceredi anzix. Az anzix szó jelentése képes postai üdvözlőlap, általában az adott helyről származó látképpel. A mai digitális képi világban egyre kevesebb képeslapot kapunk és küldünk. A művésztelepen a meghívott művészek saját benyomásaik alapján készítenek lapot installáció, szobor, fotó, textil vagy videó formájában. Idén 25 művész dolgozott a táborban, és a hazai alkotókon kívül Hollandiából, Finnországból, Szlovákiából, Litvániából, Lengyelországból, Csehországból és Németországból is érkeztek résztvevők.

A hagyományosan minden évben megrendezett nyílt nap most összművészeti fesztivállá vált ArtPiknik néven, a szervezők meghívták a többi művészeti ág képviselőjét is, zenészeket, színészeket, irodalmárokat, valamint hazai és külföldi művészettörténészeket, esztétákat.

Ahogy közeledtünk a jól ismert művésztelephez, már messziről szembe tűntek a változások. A kívülről felújított tájház előtt szoborpark fogad. Piros színű torony világlik ki a vasmunkák közül, Neringa Poškutė-Jukumienė *Red on red* című, piros lábasokból épített tornya az égbe tör, de nem füstölög, tetején fedő, már lefőtt a leves, nem rotyog a szilvalekvár, a tűzhely is kihűlt, a szoborinstalláció mégis melegséget sugároz. Cered szellemét őrzi. Fürjesi Csaba szellemes *Olympic Games of Cered* című installációja játékos felhívás a játékon való részvételre. A karikák nem csak a kontinensek számát jelképezik, hiszen itt tizenkét karikát látunk, de merjünk nagyot álmodni, bárhol is élünk a világon. Jozef Suchoža (már több éve az egyik legaktívabb résztvevője a tábornak) a szoborparkban *Well* című installációjával továbbgondolta az egyik korábbi, kútra utaló installációsorozatot. Negatív kút, ha belenézünk, magunkat látjuk a víztükörben, de vizet méríteni nem tudunk belőle, a vödör fönt van a magasban, üresen kong, akár harang is lehetne figyelmeztetve arra, hogy nem lesz mindig vizünk.

A fémszobrok alapanyaga a salgótarjáni Alkufer Kft. vashulladékainak újrahasznosításából származik, Németh Pál szobrászművésznek ebben fontos szerepe volt, az anyagok összeszedésében nyújtott segítségével túl

fotó: Kaspár Gyöngyvér

LARISA NIKOLAJEVA: *Képeslap*, 2019, festett fém, installáció, 160x220x5 cm

saját munkáját is láthatjuk a szoborparkban (*The Sky is not the Limit*). A hegyen ágaskodó lovat pillanthatunk meg, aki a dombtól tartja szemmel az idelátogatókat. Pop-art Pegazus? Szárnyát nem látni, a mai giccses rózsaszín pónifigurákra emlékeztet. Hervé-Lóránth Ervin alkotása figyelemfelkeltő táblaként egy *Cered-lek* címmel felállított pop-art figura.

A most már múzeumnak nevezett tájházban textilművek, fotók és installációk fogadnak. Kún Cecilia textilműve, a *Házi áldás*-falvédő az ablak előtt áll keretre feszítve, csak a keret tartja össze, szakadt, lyukas, de nem annyira, hogy kilátást is biztosítson. Christoph Eckelt *1017 Casa Nova* triptichonja mellett, Vigh Krisztina *Álmodj Angyallal* című installációján a kopott széket üres, fémes csillogású gyógyszeres levéltasakok díszítik, és feltűnik rajta a helyi hímzsminta. Angyalokkal csak gyógyszer segítségével álmodhatunk, vagy elaludni se tudunk? Fürjesi Csaba munkái (*Anzix of Cered*) szintén a múltat ötvözik a régi fotók, használati tárgyak és light-box elemek vegyítésével. Horváth Lóczy Judit régi paraszti tárgyakat dolgoz fel, Yui Akiyama *Difficult to reach Visualisation of my feelings in Cered* című installációja a ceredi viseletet az ősi japán kimonó motívumaival párosítja, Palik Eszter *I love you* elnevezésű porszívója nem szív, hanem fúj – szerelemlufikat –, Ewa Dabrowska *Singers of Cered* című fotósorozata külső helyszínű installációjáról adnak képet.

Fotó: Kaszpar Gyöngyvér

A másik épületben kialakított hófehér falú galéria méltó ellenpontja a múzeum múltat idéző, szándékosan romosan hagyott falainak. Jól érvényesülnek a levegősen elrendezett munkák: Horváth Lóczy Judit újraértelmezett rózsafüzére, Sánta László grafikája, Thomas Piars installációjának fotósorozata, Suchoža fotósorozata és installációja, Mariusz Burdek *Heart* című szobra. Fürjesi Csaba táblaképe az idő múlásának rétegeit sejteti, messziről azt hatást kelti a festmény, mintha rozsdás lemezre dolgozott volna a művész. Larisa Nikolajeva *Google to Cered* című munkája ötvözi a nosztalgiát és a digitális világot, anyagában is összetett, réz és acél. Neringa Poškutė-Jukumienė *Let's go for a walk* elnevezésű régi kopott széke a múzeumban látott szék párja, mely útra kelhet; háttámláján hátizsákfülek, hátunkra vehetjük, cipelhetjük emlékeinket, ha elvándorolunk, ülésén végigfut a helyi palóc hímzés mintája, nem szabadulhatunk múltunktól, s tán nem is akarunk.

A főépület udvarán újabb szobrok, Josef Suchoža, Larisa Nikolajeva, Remigija Vaitkute fém-szobrai. A régi forma átalakult, a rozsdá maradt. A mezőgazdasági (paraszti) eszközökhöz, a funkciójukat veszített tárgyakhoz az alkotók tisztelettel közelítettek.

EWA DABROWSKA: *Ceredi énekesek*, 2019, fa, búza, kalász, szabadtéri installáció, 2,3x3,6 m

Külső helyszínekre indulva a szomszédos épületben kíváncsi szemek figyelnek az ablakból. Krnács Ágota *Pletyka* című projektjének részlete a függöny mögüli kukucsálás. Ha közel megyünk az ablakhoz, és a szemeken keresztül nézünk be a szobába, mögöttük tükröt és abban saját magunkat látjuk mások szemén keresztül tükröződve. Suchoža idén is meglep egy fényinstallációval, *Table* című műve a tavalyi tésztagyűrés munkának letisztult továbbgondolása. Az asztalon nem egy tál lencse, hanem fekete homokkal teli edény rezeg, mozog, benne körkörösén forog az anyag, végtelen homokóra, a hangulat túlvilági a semmiből lelógó egyetlen lámpával. A következő helyszínen sem szabadulunk a körforgástól, Freund Éva és Péter Szabina *Mosósobájában* videóinstallációt látunk, berreg, forog az előöltős mosógép, a szárítókötélen fehér vásznon fut a film. Emlékállítás, emlékezés: a víz fodrozódik a felszínén futó bogaraktól a nádszál tövénel, majd látjuk a háború után özvegyen maradt nők fotóját, a hirdetésüket, hogy társat keressenek, reklámokat helyi lapokban, hogyan tudnak szépek és fitteek maradni. Minden tisztára mosott a szobában, a vasalódeszka is munkára kész. Ki- vagy el lehet mosni az emlékeket?

Hazaindulás előtt még vetettünk egy pillantást a múzeum udvarán Larisa Nikolajeva *Postcard* című installációjára: élet-nagyságú levelezőlap, légiposta-boríték motívummal, sarkában a Ceredi Posta bélyegzője. Megérkezett a hír, és mi is hírt viszünk az eseményeknek. Jövőre ugyanitt.

VIGH KRISZTINA: *Álmodj Angyallal*, 2019, szék, gyógyszerlevél, hímzés, installáció, 90x41x42 cm

Fotó: Krnács Ágota

Összművészet a határon

Tájidegen – Művészeti szabadnapok

FAZAKAS RÉKA

Szentgotthárd, 2019. VIII. 13–17.

Valóban tájidegen Szentgotthárdtól a már ötödik éve működő rendezvénysorozat? Vajon mikor és mitől válik „őshonossá”, mikor mondhatjuk, hogy szervesen együtt él majd a határszéli kisváros kulturális életével? Képes-e a kortárs művészet formálni egy település életét néhány nyári napon át?

Annyiban talán tájidegen a fesztivál, hogy az arculat harsány magenta színe és a pandamacik kissé szokatlanok errefelé. Tájidegen, mert a bő három és fél órás vonatozást követően már Ausztriában üdvözölt a mobilszolgáltatóm, mintha átléptem volna az országhatárt. Az idei, ötödik alkalommal megrendezett művészeti fesztivál a fenti kérdésekre is választ keres, de leginkább a közös alkotásra és az összművészetiségre fókuszál. A rendezvény immár országosan

is fontos tényezőnek számít, valamint Szentgotthárd és a nyugati határszél régiójának művészetszemléleti formálását is szolgálja.

A fesztivált W. Horváth Tibor 2015-ben hívta életre. A MOME médiadesign és médiatervező szakán végzett, 2018 óta Derkovits-ösztöndíjas alkotó fontosnak tartotta, hogy a szülővárosában az év néhány napján kortárs képzőművészeti alkotótelepet hozzon létre. A művésztelepek gyakorlatát W. Horváth kiszélesítette. Attitűdjéből eredően – hiszen médiaművészi tevékenysége mellett zenél is – továbbment, és egy mindenki számára nyitott „összművészeti szabadnap” sorozatot indított el. A közös alkotói tevékenység mellett színházművészeti produkciók, zenei koncertek, a laikusok számára is érthető művészeti workshopok, kerekasztal-beszélgetések és filmvetítések alkotják a programot. A meghívott, ismert művészek mellett – akik közül sokan W. Horváth egykori mesterei – sok fiatal alkotó, egyetemista, sőt művészeti középiskolában tanuló diák vesz részt a fesztiválon, főként a szervező(k) növendékei. Mesterek és tanítványok, sőt azok

Az **EDGE OF HEAVEN** workshop keretében készült falfestmény az 5. Tájidegen helyszínén

Fotó: Takács Fruzsina

tanítványai, generációkat átívelő módon alkotnak együtt a symposionok hagyományait követve, a közösségért.

A fesztiválnak nem csupán helyszíne Szentgotthárd, hanem a közös alkotóhét során a városért, annak lakóiért és hagyományainak fenntartásáért is szeretnének tenni valamit. Az ország legnyugatibbra fekvő települése az osztrák és szlovén határok közelsége miatt mindig is sajátos geopolitikai helyzetben volt. Az egykor virágzó gyáripárt a vasfüggöny felhúzását követően, Ausztria közelsége miatt szándékosan visszafejlesztették, napjainkig mégis virágzó, soknemzetiségű település tudott maradni. Az alkotóhét szervezői szoros együttműködést alakítottak ki az önkormányzattal, a határokon is túlnyúló régió sajtójával, valamint a környékbeli vállalkozókkal. W. Horváth a Tájidegen indulásának idején megkapta a templom mellett lévő épület tetőtéri termeit, Templom Galériává alakította azt, és ott évről évre kortárs kiállításokat szervez, nem csupán a művészeti fesztivál időszakában.

A telep helyszínéeként olyan területeket választottak bázisul, amelyek egykor fontos szerepet töltek be a város életében, de idővel lepusztultak. A korábbi fesztiválok helyszínéeként az egykori városi fürdő medencéje vagy a már használaton kívüli buszpályaudvar épülete szolgált. A régi strand területét azóta felújították, és az egykori városszerkezethez igazodó parkká fejlesztették (Barokk kert). Öt év tapasztalata alapján talán kijelenthetjük, hogy a Tájidegen ráirányítja a döntéshozók figyelmét az okkal kiválasztott helyszínek jelentőségére, azok méltatlanul elhanyagolt voltaira.

Az ideai művésztelepen a város központjában álló barokk templom mögötti lepusztult fal mellett gyűltek össze az alkotók a workshopokra. Az elhanyagolt felületre, *Edge of Heaven* címmel, a területhez és a templomhoz illeszkedő szín- és formavilágú falfestményeket készítettek Kelemen Botond művészeti vezetésével. A falat a fesztivál végén szimbolikusan át is adták a városnak. Egy ideiglenes színpadot is felállítottak, ahol a mindenki számára nyitott társművészeti rendezvények, beszélgetések zajlottak.

W. HORVÁTH TIBOR *A Holdon nem kell füvet nyírni* című kísérleti filmjének látványterve drónfelvételhez

Az érdeklődők láthatták a tavalyi Tájidegen-napokon készült filmet, amelyet Reitter Lidija Németországban élő médiaművész készített *All you need is... – Boldogság* címmel, utána az alkotóval tartottunk pódiumbeszélgetést. Budai Bálint és Kelemen Botond *Média Cubes* című audiovizuális performanszát is itt mutatták be a közönségnek. A művésztelep alapítója délelőttönként performansz workshop keretében közös alkotásra invitálta a résztvevőket, a folyamatot drón segítségével rögzítettük. Levetítették W. Horváth *A Holdon nem kell füvet nyírni* című, folyamatosan bővülő performanszfilmjét, valamint a Kompania Színházi Társulat *The House On The Border* című, a helyhez igazított munkáját Lukács Mihály rendezésében. A V4 projekt keretében megvalósult, lengyel, cseh és szlovák művészekkel közösen létrejött film Mrožek *Ház a határon* című tévéjátékából indult ki, mely a közös gondolkodást és alkotást helyezi fókuszba a határ kérdésének aktuális témáit feszegetve. A performatív elemekkel kiegészült bemutató a nyugati hármashatáron új értelmet kapott.

Fotó: Lukács Máté

Az *Edge of Heaven* falfestő workshop, **OSZKAI VIRÁG** és **KELEMEN BOTOND**

Egy Duna-parti művészsziget

LuppArt 2019

SOMOGYI-ROHONCZY ZSÓFIA

Lupa-sziget, 2019. VII. 1. – VIII. 4.

A művésztelepek hagyománya hazánkban egészen a 19. századig nyúlik vissza. Létrejöttük alapja lehetett az egyes művészek földrajzi közelsége, az általuk képviselt művészeti (és világnézeti) eszmék és stílusok hasonlósága vagy akár egy karizmatikus és meghatározó mester köré való csoportosulásuk. A művésztelepek napjainkban is fontos alkotói inspirációs lehetőséget nyújtanak a művészek számára, bár a részvétel motivációja személyenként más és más lehet. A művészettörténetileg fontos művésztelepek – Nagybánya, Gödöllő, Szolnok, Kecskemét, Szentendre, Hódmezővásárhely – hagyományait 21. századi társaik viszik tovább: Élesd, Csongrád, Jászberény vagy épp Mezőszemere vált hosszabb-rövidebb időszakra izgalmas művészeti központtá, alkotóműhellyé, az itt eltöltött napok új lendületet hozhatnak a művészek munkájába.

A Lupa-sziget kedvelt kirándulóhely a fővárosiak számára: Budapest szívéből nem messze megkaphatjuk mindazt a nyugalmat, időtlenséget és inspiratív természeti környezetet, amely felüdíthet minket. Az alig 800 méter hosszú szigetet áthatító platánsoron végigsétálva szebbnél szebb Bauhaus stílusú, lábakon álló nyaralóban képzelhetjük el magunkat. Már a 30-as évektől beköltözött ide a művészet: Kozma Lajos építész modern stílusú épületei mellett Molnár C. Pál számtalan képe született a szigeten.

Napjainkban is izgalmas a sziget művészeti élete, ugyanis idén ötödik alkalommal költözhetek be meghívott művészek a Budakalász melletti kis szigetre. A 2015-ben Farmosi Larisa és Gábor, Galambos Zoltán, Papp Zoltán és Külüs László kezdeményezésére létrejött LuppArt Residency szervezéséhez 2018-tól Topor Tünde, Einspach Gábor, Petrányi Zsolt és Rieder Gábor is csatlakozott. A sziget különleges hangulatával, a fővároshoz való közelségével, a meghívott művészek

Fotó: Kristóf Gábor

FISCHER JUDIT, JIŘI KOVANDA, KRISTÓF GÁBOR és KRISTÓF KRISZTIÁN:

A Nagy Szalámi-projekt, 2019

sokszínűségével járul hozzá ahhoz, hogy mindenki, aki csak egyszer is eljön ide, a következő évben is visszavágyjon. Van, aki inkább elvonul, míg mások aktív közösségi létként él meg az itt eltöltött egy-két napot vagy akár heteket. Sokan a már megkezdett munkák

befejezését tűzik ki célul, míg mások a hely adta inspirációt használják fel munkájukhoz. A sziget adottságaiból eredő nehézség, hogy a szállítás (legyen szó élelmiszerről vagy nyersanyagról) hajóval történik, ez jelentősen korlátozza az itt készülő alkotások méretét és anyagát egyaránt.

A Lupára meghívottak – vagy pályázat útján bekerültek – sorában festők, szobrászok és konceptuális művészek egyaránt megtalálhatók. Van, aki az öt évvel ezelőtti alapítás óta évről évre visszajár, de a külföldi művészek felé való nyitásra is történtek kísérletek: az idei évben Jiří Kovanda cseh képzőművész meghívásával. De vajon mit „nyer” a részvételi lehetőséget biztosító alapítvány az együttműködésen? A részt vevő művészek egy alkotást az alapítványnak adnak, az elmúlt öt év alatt gyarapodó gyűjtemény remélhetőleg nemsokára egy online katalógusban is megtekinthető lesz.

lehet az infrastrukturális fejlesztés, az alkotáshoz szükséges anyagokhoz vagy akár a kapcsolati tőke fejlesztéséhez való hozzájárulás külföldi művészek meghívásával.

A LuppArt zárásaként évről évre aukciót szervez az alapítvány, amelynek idén egy különlegessége is akadt. Most központi témát is meghirdettek a szervezők, és a kiszolgáltatottság és sebezhetőség kérdéseire reflektáló munkákból (melyek korábbi alkotások is lehetnek) az UNICEF magyarországi szervezetével együttműködve árverést szerveznek, és a bevétel egy részét a programok támogatására fordítják. Az aukció pontos helye és ideje jelenleg még nincs meghirdetve.

A 2019-es LuppArt Residencyn részt vevő művészek: Chilf Mária, Fábián Erika, Fehérvári Tamás, Felsmann István, Fischer Judit, Fodor János, Gaál Kata, Halász Péter, Horváth Ági, Jánosi Kata, Jiří Kovanda, Kárándi Mónika, Kovács Kitti, Kristóf Gábor, Kristóf Krisztián, Kristófy Dániel, Máttyási Péter, Molnár Zsolt, Orbán Előd, Pintér Gábor, Maria B. Raiuno, Sugár János, Szalay Péter, Szemző Zsófia, Tarr Hajnalka, Tettamanti Ádám, Tranker Kata, Vécsei Júlia, Végvári Gergely, WIRTH ABIGAIL, Zagyvai Sári, Zalavári András.

Hova tud vajon a művésztelep fejlődni? A sziget nyugalalmát megővandó, nem lehet a művésztelepet se létszámban, se területben tovább növelni. Lehetséges fejlődési irány

FISCHER JUDIT, JIŘI KOVANDA, KRISTÓF GÁBOR és KRISTÓF KRISZTIÁN:
A Nagy Szalámi-projekt, 2019

Kód a buborékban

Az idei Bánkitó Fesztiválról

KÁLLAY ESZTER

Bánk, 2019. VII. 10–13.

A 2019-es Bánkitó Fesztivál hívószava a buborék volt, kurátora pedig már jó pár éve Don Tamás. Az alkotók videómunkákat készítettek a felhívásra, amit szóról szóra meghallgathatunk Herczog Noémi és Csepella Olivér *A kopasz énekesnő* című videójában, amelyben kettejük szkajjpolását látjuk a bánkitós projektről.

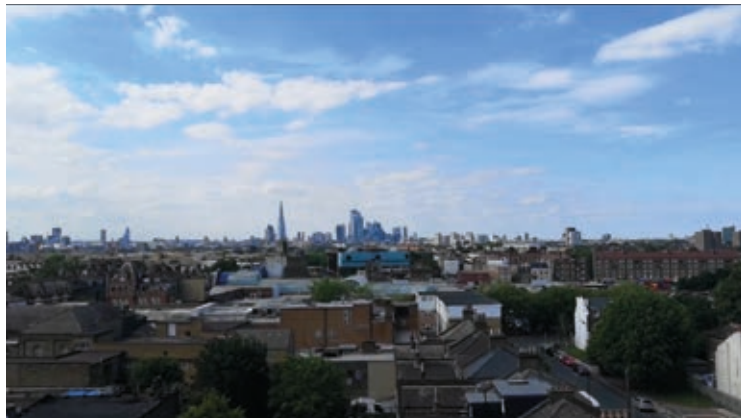
„Hogy izgalmassá tegyük a dolgot, párokat kérek fel. Olyan embereket, akik vagy nem ismerik egymást, vagy más területről jönnek, így is reflektálva a buborékra, hiszen arra kényszerítem őket, hogy mozduljanak ki a komfortzónájukból” – áll a felhívásban. A beszélgetés során végig arról ötletelnek, hogy mit találjanak ki, ezalatt azonban kiderül, hogy ők ketten tulajdonképpen már ismerik egymást, sőt dolgoztak is együtt. Videójukban a közös referenciák (budapesti utcák, főpolgármesteri előválasztás) demonstrálják, hogy mennyi közös tapasztalatuk van, hány helyen futnak össze a szálak, és hogy a buboréklétből nem olyan könnyű kijönni, mint azt az ember gondolná. Ezt a közös tapasztalatot több videó is tematizálja, leginkább Pauer Emánuel és Bilak Krystyna alkotása, a *Közös kód*. Videójukban Budapest belvárosában közlekedő járókelőket látunk, miközben két különböző hangalámondás a lakhatási válságról, politikáról, bizonytalan jövőről, időhiányról, idegesítő apróságokról, klímaszorongásról és figyelemzavarról monologizál – az említett tapasztalatok pontosan felismerhetők és megközelíthetők egy specifikus helyzetű és korú csoport számára, amely egybeesik a Bánkitó közönségével is. A *Közös kód* ezáltal egyszerre szól empátiukusan és parodisztikusan a saját közösségéhez.

Hasonló stratégiával él Kelemen Kristóf és Schuller Judit *Confessiones* című videójukban, amelyben Orbán Viktor egyik parlamenti beszéde alá játszanak be egy vallomás-szerű hangalámondást egy középosztálybeli budapesti fiatal pozíciójából. „Buborék protekcióval orvoshoz járn. Buborék, hogy bármikor felhívhatom a terapeutámat, vagy hogy a kutyamnak diétás tápot adok. Buborékot

KOCSI OLGA:

Házikó a tónál,
2019, installáció

képez a családom, a szerelmem, a barátaim és a szakmai közeget, a szeretetük és az elismerésük buborék. [...] ezáltal tudom képviselni magam, ez adja az erőmet. De élhet-e az ember folyamatos önostorozásban?” A feltett kérdést a videó végül abszurd humorba forduló naiv reménykedéssel (majd egy Enya-számmal) csapja le: „Egy dologgal talán mégis kitörhetünk a buborékból, még ha csak időlegesen is: gondolkodással, fantáziával és együttérzéssel, kedves hölgyeim és uraim, én itt erről beszélek. Hajrá Magyarország, hajrá magyarok!”

Zemplényi Kovács Barnabás és Zewde Eszter *Az emberiség utolsó lépése a következő* című, videóra vett közösségi projektje szintén a budapesti fiatal középszálllyal foglalkozik, megörökítve a klímaváltozásról folytatott vitáikat. Kérdés, hogy a fesztiválózó tapasztalatait megragadni próbáló művek nem lesznek-e öncélúak, önmagukba forduló? Egy műalkotásnak az a közeg is része, amelyben bemutatásra kerül, az alkotók pedig tisztában voltak vele, hogy a Bánkitő közönségének többsége ugyanabban a buborékban él, amelyben ők – az említett videók ezen keresztül válhatnak az önreflexió eszközeivé.

Emellett vannak azok a művek, amelyek inkább formai szempontból közelítik meg a hívószót. Ilyen Kránicz Bence és Pauer Gellért *Fürdés ASMR* című ASMR¹-paródia videója, amelyben a buborék egy elnyújtott, kellemes hangokból álló habfürdőzés kelléke egy ovális, buborék-szerű kádban, erős kontrasztban a bánkitős hidegzuhanyokkal. De ilyen Pintér Gergő és Szécsényi-Nagy Lóránd *Ősrobbanás* című munkája is, a leginkább pedig Mile Szandra és Vass Norbert *Városbuborékok, buborékvárosok* című alkotása játszik a formaisággal, amelyben

MILE SZANDRA és ÉLIÁS TAMÁS: *Same in English*, 2019, videó, 51"

egy hang a városi térben megtalálható buborék alakú tárgyakat sorol fel a Vízipók fenekétől kezdve egy térfoglaló kamerán át a Kiscelli Múzeum kertjében látható aktig. A forma természetesen ezekben a videóknak sem független a buborék jelentésétől – valamilyen szempontból ezek önmagukba záródó konstrukciók, hermetikus tereket hoznak létre, ez adja a dolog humorát, iróniáját. A két említett (inkább a tartalomra vagy inkább a formára koncentráló) megoldást ötvözi Éliás Tamás és Mile Szandra *Same in English* című munkája, amelyben az emigráns tapasztalat, illetve egy művészeti egyetemen kiállított műalkotás buborék-formái is megjelennek. Utóbbiból kiténik, hogy a white cube galériatér is egy buborék – ez Bácsi Barnabás *Bubble* című kisfilmjének lényege is, amelyben egy galéria mellett elhaladó ember csak a saját tükörképét ellenőrzi az üvegfalon.

Berger Dániel és Kocsi Olga *Bánki Legendárium* című videója kilóg az eddig felvázolt stratégiák közül, hiszen a belpesti buborék helyett egy interjún keresztül azt vizsgálja, hogy milyen volt az 1960-as évek Bánkja, mi az a közösség, amire a fesztivál évről évre „rászerveződik” – így próbál szembe menni azzal a feltevéssel, hogy ilyenkor Budapest belvárosa költözik egy hétre Bánkra, és a fesztivál valójában nincs beágyazódva a bánki közösségbe. A videók vetítését követően a résztvevők számára lehetőség nyílik beszélgetni a benne szereplő bánki lakossal. „Nem voltak kerítések régen” – hangzik el a videóban.

Ha a videómunkák nem is győznek meg arról, hogy ki tudunk lépni saját buborékjainkból, ezeknek a határait és felépítmódját elég játékosan közelítik meg ahhoz, hogy elgondolkodtassák a fesztiválózókat.

Jegyzetek

1 Autonomous Sensory Meridian Response, egy kellemes borzongással járó érzés.

A LensCulture fotóművészeti díja

A LensCulture másodszor részesíti elismerésben azokat a fotóművészeket, akik arra törekednek, hogy kísérletező alkotómunkájuk során kitágítsák az általuk használt médium kereteit. Az egyedi fotó kategóriában idén Carolina Rapezzi *Rashida* című felvétele lett a győztes. A kép egy Ghána északi részén élő vízárus kislányt ábrázol Accra egyik szeméttelapján, ahol az elektromos hulladékokat azért égetik el, hogy kinyerjék belőlük a rézet, a vasat vagy az alumíniumot. Rashida ebben a mérgező gázokkal teli környezetben árulja a vizet az ott dolgozóknak.

Olafur Eliasson: *Your Spiral View*, 2002, rozsdamentesacél tükrör, acél, 320×320×800 cm, HUNGART © 2019

Nem biztonságos

Az izlandi származású, dán képzőművész londoni kiállításának *Your Spiral View* (2002) című műve miatt emelt panaszt egy kerekesszékes angol nő. Ciara O'Connor a Tate-ben kiállított alkotást szerette volna tüzetesebben megtekinteni, de nem tudta, mivel azt csak lépcsőn lehet megközelíteni, és kérése ellenére nem kapott a múzeum dolgozóitól egy rámpát, amelynek segítségével közelebről is megnézhetné volna a tükrös alagútinstallációt. Felháborodásának a Twitteren adott hangot, ezt pedig a Tate vezetősége már nem hagyhatta figyelmen kívül. Hivatalos közleményt adtak ki, melyben Elíasson érintett művét a művésszel való egyeztetést követően a kerekesszékekkel közlekedők számára veszélyesnek minősítette. Arra hivatkoznak, hogy az alagút szélessége és magassága nem teszi lehetővé a kerekesszékes látogatók számára a biztonságos áthaladást.

Schiele-rajzot találtak egy adományboltban

Egy ismeretlen férfi hívta fel Jane Kallir amerikai művészettörténészt azt állítva, hogy egy eredeti Schiele-rajzra bukkant a Habitat for Humanity egyik adományboltjában a New York-i Queensben. Küldött is róla egy fényképet, amely felkeltette Kallir gyanúját, és az később be is igazolódott. A férfi valóban egy eredeti Schiele-rajzot talált, amelyen a művésznek 1918-ban gyakorta modellt álló nő látható kicsavart pózban. A rajzot jelenleg a Galerie St. Etienne állítja ki, értékét 100 és 200 ezer dollár közé becsülik. A megtaláló férfi felajánlotta, hogy az eladás után neki járó összeg egy részét a Habitat for Humanity karitatív szervezetnek adományozza.

Egon Schiele: *Fekvő női akt*, 1918 körül, ceruza, papír

Carolina Rapezzi: *Rashida*, 2018, HUNGART © 2019

Cenzúra

Frédéric Durand-Baissas 2011-ben osztotta meg Courbet *A világ eredete* (1866) című festményét saját Facebook-oldalán, amely miatt a közösségi média óriása tiltotta profilját. Ezt követően a francia pedagógus beperelte a Facebookot, majd 2015-ben megnyerte a pert, amelynek következtében a Facebook megváltoztatta a meztelenséget ábrázoló tartalmak megosztására vonatkozó irányelveit. A francia legfelsőbb bíróság 2018-ban azonban visszavonta az ítéletet, és csupán azt kérte számon a közösségi portálon, hogy nem indokolták meg kellőképpen, miért is tiltották le Durand profilját. Az ügy végére a Facebook nemrégiben tett pontot azzal, hogy a felek közös megegyezése érdekében egy nem publikus összegű támogatásban részesítette a Le Mur nevű francia street art szövetséget.

Illusztráció: Hyperallergic

Nagyvárosi séták AR-művekkel

Új összművészeti projektet hozott létre az Apple neves alkotók, például Nick Cave, Nathalie Djurberg, Hans Berg, Cao Fei, Carsten Höller, Pipilotti Rist és John Giorno közreműködésével. Az [AR]T elnevezésű kezdeményezés valójában egy applikáció, amely a kiterjesztett valóság (AR – Augmented Reality) technológiát használva egy teljesen új látványvilággal ötvözi a nagyvárosi sétákat. A vezetett körutak minden esetben egy Apple Store üzletből indulnak, ahol a résztvevők kapnak egy iPhone-t és egy fülhallgatót. A séta során bizonyos pontokon a telefonjukon keresztül megtekinthetik az egyes művészek virtuális alkotásait, amelyeknek a nagyváros valós helyszínei alkotják a környezetét. Nick Cave virtuális karaktereket hozott létre, melyek végigvezetnek a túrán, John Giorno munkájában az előttünk álló út szírvánná változik, Djurberg és Berg pedig olyan virtuális világot alkotott, amely akkor jelenik meg, amikor a mobil a fákra irányítjuk. Ez a látványos technológiai vívmány először New Yorkban fedezhető fel, a jövőben pedig London, Párizs, Hong Kong, Tokió és San Francisco modern kultúrára fogékony turistáit bűvöli majd el.

Részlet John Giorno *Now at the Dawn of My Life* című augmented reality alkotásából, [AR]T, Apple

Az Apple jóvoltából

Új felfedezések egy Leonardo-mű kapcsán

A londoni National Galleryben látható *Sziklás Madonna* című Leonardo-mű korábbi vizsgálatai során fedezték fel, hogy a képen Mária pozícióját az eredeti elképzeléséhez képest megváltoztatta a mester. Az 59 Productions kutatócsoportja idén még ennél is több titkát fedte fel a mesterműnek: különleges technológiák, makroröntgen fluoreszcenciás térképek, valamint infravörös és hiperspektrális képalkotás segítségével sikerült feltárniuk Leonardo da Vinci eredeti vázlatait a vásznon, amelyeken a figurákat a végső változathoz képest feljebb pozícionálta a festő, míg az anyjalalak kifelé fordulva a kisedet Jézusra nézett, sokkal intimebb közelségbe hozva egymáshoz a két szereplőt. A londoni National Gallery *Leonardo: Experience a Masterpiece* című kiállításán a mű keletkezésének interaktív bemutatása 2019. XI. 9. és 2020. I. 12. között tekinthető meg.

Leonardo da Vinci: *Sziklás Madonna*, 1491–1499, majd 1506–1508, olaj, fa, 189,5×120 cm. A festmény eredeti vázlatának feltárása

Bernar Venet: *Arc Majeur*, 2019, acél

Belga autópályára került a világ legmagasabb köztéri műalkotása

Bernar Venet *Arc Majeur* című hatalmas köztéri szobra augusztustól látható Belgiumban, egy zsúfolt autópálya mentén. A monumentális félkörív egyik oldala 60 méter magas, így kétszer akkora, mint a Jézus-szobor Rio de Janeiróban. A francia szobrász eredetileg saját hazájában szerette volna kiállítani művét, de az ottani hatóságok ezt nem engedélyezték, így került Belgiumba a 250 tonnás, acélból készült szobor, amely az E411-es autópályán már három kilométeres távolságból látható Namour és Luxemburg között.

A Queens Museum jóvoltából

Guadalupe Maravilla: *Walk on water*, 2019, installáció, HUNGART © 2019

Guggenheim-ösztöndíj 2019

A Virginia Egyetem (VCU) szobrász és intermédiatanszékének professzorasszisztense, Guadalupe Maravilla kapta idén a John Simon Guggenheim Memorial Foundation jelentős összegű támogatását. Maravilla szobrai, rajzai és performanszai egy salvadori bevándorló élettörténetét jelenítik meg, és azt vizsgálják, hogyan változtak és változnak az őshonos népek által lakott tájak és települések. Már több jelentős múzeum, így a Whitney, a Metropolitan, a Bronx Museum és az El Museo Del Barrio is kiállította műveit.

Határtalanul

Elfolyó idő, 1989–2019

LÓSKA LAJOS

Modern Művészetek Múzeuma, Passau, 2019. VII. 7. – IX. 31.

A nyár folyamán, a passai Modern Művészetek Múzeumában tekinthető meg az MMA Képzőművészeti Tagozatának a rendszerváltás harmincadik évfordulója előtt tisztelgő tárlata. A diktatúrából a demokráciába vezető út kezdeteinek Magyarországon két fontos állomása volt: a határnyitás és a szovjet csapatok kivonása. Temesi Ferenc így ír erről az eseményről a katalógus egyik bevezetőjében: „És akkor – harminc éve – valami váratlan dolog történt. Augusztus 19-én a Fertő-tó melletti páneurópai pikniken több száz ott tartózkodó keletnémet állampolgár futott át Ausztriába. A magyar és osztrák határőrök szemet hunytak fölötte. Egy hónappal később hivatalosan is megnyílt Trabantjaik, Wartburgjaik előtt az osztrák határ. Több ezren távoztak egyenesen a »másikk« Németországba.”

PRUTKAY PÉTER: *Határnyitás*, 1989, objekt, 33,5×28×7 cm, HUNGART © 2019

A bemutató színhelyét, a Duna, az Inn és az Ilz összefolyásánál fekvő középkori városkát nemcsak a kék folyó kapcsolja össze a magyarokkal, Budapesttel, hanem első királyunk, Szent István feleségének, Gizella királynénak a sírja is, amely az erre utazó honfitársaink kedvelt záránokhelye. A sírkövét mindig, így ottlétünkör is befedik a virágok és a piros-fehér-zöld szalagos koszorúk. Az már csak véletlen, de tekinthetjük szimbolikusan is, hogy a Duna partján található, jelenleg a huszonhárom magyar művész munkáinak otthont adó múzeum igen közel van a Gizella hamvait rejtő kolostortemplomhoz.

A középkori épületben felsorakoztatott több mint félszáz, a demokratikus fordulatra emlékező mű egyik része a rendszerváltás kezdetén, másik része pedig zömmel napjainkban született. (A kiállítás kurátora Stefanovits Péter.) Bemutatásukat kezdjük a plakátokkal, ugyanis ezek utalnak közvetlenül és látványosan a történelmi eseményekre, még akkor is, ha napjaink elektronikus, számítógépes korszakában az utcákról egyre inkább a kiállítótermekbe szorúlnak. Ezen a szomorú tényen még az a pozitív példa sem változtat sokat, hogy Orosz Istvánnak mára már emblematikussá vált, cirill betűs, „Tovariszi konyec!”-feliratú plakátjának németesített változatát (*Tovariszi Tschüss!* 1989–2019) néhány helyen kiragasztották a városban. Orosz ezenkívül a lebegő, Berlin-feliratos groteszk téglafal léggömbjével (*Berlin*, 1989–2005), illetve a vörös csillag kalodába zárt békegalambos alkotásával (*Koncert a kommunizmus áldozataiért*, 1990) szerepel. Egyszerre szuggesztív és félelmet keltő Árendás József idén készült monumentális székemlékműve, amelyen a szék lába szögesdróttal van körbekerítve, ülőkéje pedig csillagos piramist tart (*die Macht*, 2019). Németország egyesítésére emlékezik továbbá Baráth Ferenc vérző, lebegő, félszárnyas, *Soha többé NDK* című falragasza (1989–2019).

A festők közülük többen is aktuális, ideai művekkel szerepelnek Passauban, így például Lajta Gábor. A figurális stílusban dolgozó művészeknek azért nehezebb a hitelesség látszatát kelteniük, mert nem elég dokumentálniuk és fotószerűen megörökíteniük a témát, a tartalmat is hatásosan kell megfogalmazniuk. Lajtának ez sikerült. Festészete abban különbözik a neoavantgárd kifejezőmódjától, hogy a valóság némiképpen áttételes, filmszerű megjelenítése mellett a tradíció, a történelem megragadása is foglalkoztatja, ahogy ezt a határátlépés tematikáját választó vásznai igazolják. A fiatalok, akik ma akadálytalanul utazhatnak Európában, már csak szülei elbeszéléseiből ismerhetik azokat a visszásságokat és megaláztatásokat, amelyek a többszörös határátlépések alkalmával érték őket. Az útlevel-ellenőrzés és a csomagok átvizsgálásának feszült pillanatait idézik

Fotó: Alapfű, László

meg kékes, lilás, zöldessárga koloritú éjszakai képei, amelyeken poggászok között matató határőröket látunk (*Visszaút, 1. 2., 2019*).

M. Novák András művei kollázs jellegűek. Mint Wehner Tibor írja a művészről szóló kismonográfiájában, „alkotásain rendszeresen megjelennek közismert szimbólumok – jelvények, zászlók, emblémák, címerek, cégjelzések, logók –, valamint betűszók, monogramok,

M. NOVÁK ANDRÁS: *A lefűrészelt határ*, 2019, falemez, vegyes technika, 80×120 cm
HUNGART © 2019

rövidítések, felirattörödékek és tudatunkba égetett vizuális reklámtoposzok, amelyek a közelmúlt történelmi eseményeit idézik, illetve a múlt és jelen viszonyrendszerében az emlékezetet élesztik...¹ Ezek a hétköznapi tárgyak, de mindenekelőtt az alkalmazott

LAJTA GÁBOR: *Visszaút 1.*, 2019, olaj, vászon, 120×140 cm, HUNGART © 2019

die Macht...

Fotó: Alapfű László

Fotó: Alapfű László

ÁRENDÁS JÓZSEF: *A hatalom...*, 2019, plakát, 100×70 cm
HUNGART © 2019

technika, a karcolások, a csorgatások és a roncsolások jellemzik a festő Passauba hozott anyagát. A *Határsáv 2* (2019) barna felületét szakadt drótkerítésre és vényomokra emlékeztető festékcsíkok, foltok, csorgatások barázdálják. Stefanovits Péter *Szívek szertelen száguldása I-II.* (2019) című diptichonjának második darabja a falat mint az átjárhatatlanság szimbólumát jeleníti meg a befalazott átjáróval, a közepén a piros szívvel. Érdeemes megemlíteni, hogy az évek folyamán többször is feltűnt nála ez a motívum. Ott van többek között a budapesti Szent Rita-kápolna hálatáblái által inspirált szakrális-groteszk, a fal előtt lezuhanó kalapácsokat, felhőkön lebegő létrákat ábrázoló szitanyomatain (*Hálafal I-II.*, 2003). Szurcsik József számos esetben pellengérezte ki a bürokráciát. A korábban megfestett talpnyalóihoz hasonlóan a Passauban szereplő *Átjáró a múltba* című (2012) fekete-szürke festményén látható kőfejű figurák is a szocializmus bürokratái. Jovián György *Bontás XVIII.* című hiperrealista vásznán (2009) az építési törmelék áttételesen utal a művész mondandójára, hasonló sejtetéssel élnek Gaál József abroncsba szorított fejszobrai (*Phantasma I-II.*, 2011).

A tárlat talán legironikusabb műve Prutkay Péter *Határnyitás '89* (1989) című objektje. Prutkay szinte indulásától fogva kritikus figyelemmel kíséri és mutatja be társadalmunk visszasságait. Már grafikusként

OROSZ ISTVÁN: *Berlin*, 1989–2005, plakát, 84×119 cm HUNGART © 2019

felhívta a figyelmet a környezetszennyezés káros voltára, pellengérré állította a bürokráciát, kritizálta a Kádár-rendszer diktatórikus voltát. A 2006 óta „csak” objektet készítő alkotót a hétköznapiakon túl mindig is foglalkoztatták a magyar történelem sorsfordulói, az első világháború, az 1956-os forradalom és az 1989-es demokratikus fordulat. Plasztikus képe végső soron szarkasztikus tárgykollázs, amelynek háttérét az 56-os szabadságharcot megidéző lyukas zászló tölti ki, az alatta látható szögesdrótdarab a határ, az előtte sárgán világító szemafor és a kompozíció előterében lévő játék Trabantok pedig a határnyitás jelképei.

A több mint félszáz munkát terjedelmi korlátok miatt sajnos nem tudom megemlíteni, de néhányat még ki kell emelnem közülük. Nem kapcsolódnak közvetlenül az elmúlt 30 év történéseihez, de a határnyitás előtt tisztelegnek például Szabó Tamás szöges aktjai, Farkas Ádám nonfiguratív plasztikái, Barabás Márton objektjei és Kovács Péter rajzai. Jól egészítik ki a kollekciót, ráirányítják a figyelmet művészetünk sokszínűségére, autonóm jegyeire.

Jegyzetek

1 Wehner Tibor: *M. Novák András*, HUNGART, 2013, 17.

Klee-kikötő

In memoriam Paul Klee

BALÁZS SÁNDOR

Kortárs Galéria, Tatabánya, 2019. X. 6-ig

A tatabányai Kortárs Galériában csaknem évtizedes múlta tekint vissza, és néhány év pauzát követően ismét felidézett hagyomány az In memoriam-kiállítássorozat megrendezése. A korábbi időszakban olyan jeles alkotóművészek előtt tisztelegtek a kortárs művészek, mint Leonardo da Vinci vagy Salvador Dalí, tavaly pedig Gustav Klimtről emlékeztek meg. De nem csupán a képzőművészet köréből kerültek ki az emlékező felidézésre válogatottak, hiszen a társművészetek, az irodalom (Shakespeare) és a zene (John Lennon) képviselői is megjelentek e tárlatok központi alakjaként – a reflexiók azonban kötötten és minden esetben a vizuális művészetek nyelvén szólaltak meg.

Nincs ez másként a 2019-es évben sem, amikor a galéria *In memoriam Paul Klee* címmel rendez tárlatot, következményeként annak, hogy a Bauhaus-iskola, amelynek Klee egy évtizeden át tanára-mestere volt, éppen egy évszázada indult útjára.

A Klee-életmű vagy éppen a Bauhaus-hatások általi megszólíttóságot mi sem jelzi bizonyosabban, mint hogy 160 művész csaknem 400 munkával jelentkezett a tárlatra. A kiállítás kurátorai (Varga-Amár László, Halmi-Horváth István és Kammerlohr-Kováts László festőművészek) e nagyszámú anyagot 65 kiállított alkotásra szűkítették le tekintettel az anyag optimális megjelenésére, ugyanakkor a műfaji megoszlás arányos képviselőire is, hiszen a többségében festett műveket és grafikákat felvonultató összeállításban kilenc plasztikai alkotás is helyet kapott.

Miként az egyes emlékező alkalmak sosem a követő alkotói magatartást tekintették irányadónak, úgy most sem. Sokkal inkább valamely jellemző motívum köré fonódnak az alkotások, vagy igen tág értelemben a

reflektív jellegnek nyitnak teret. Így aztán a legkülönbözőbb képzőművészeti műfajok és irányzatok, figurális és absztrakt művek körében megjelenő művek a szemléleti-stílusbeli azonosságot vagy közeli rokonságot inkább kerülik, mint keresik.

E „tematikus”, csoportos tárlaton leginkább azon alkotások keltenek izgalmat, amelyek mernek a távolságtartás szabadságával élni, még inkább szembetűnővé, láthatóvá tenni a személyes érintettséget. Figyelemre méltó, hogy az alkotók milyen szerteágazó formai és tartalmi, stílusbeli gazdagsággal közelítenek Klee életműve felé, hogy annak kapcsán, apropóján a maguk csatlakozási pontjait jelezzék egy-egy motívum, színharmónia vagy struktúra révén.

LIEB ROLAND: *Tériszony I.*, 2019, betonfreskó, beton, színezett beton, vas, 91×63 cm HUNGART © 2019

Az válik láthatóvá, hogy egy már lezárult, de messze korunkig ható életmű miként indította el a kortársak alkotó energiáit, miként léptette életbe fantáziájuk mozgását túl a célkeresztbe állított életmű stílusbeli vagy interpretációs határain, egy alkalmi kikötőben – az utódként jelentkező „mások” életművén belül.

Ecset és láncfűrész

Vándorkiállítás Gubis Mihály
tiszteletére

VÁN HAJNALKA

...a székek kezdenek felnőni és már ők is mesélnek. Az embereknek, az állatoknak és a növényeknek is. Mivel nagyra nőttek, már tudnak mesélni az égnek is, meg a rajta lévő csillagoknak is.

GUBIS MIHÁLY

A Békéscsabán született Gubis Mihály (1948–2006) sorsa megpecsételődött azzal, hogy egy nyomdászvárosban látta meg a napvilágot, mely kitérte előtte a művészet kapuit. Gubis az 1960-as évek végén egy olyan, meghatározó pedagógus szakköreit – Mokos József festőtanár délutáni óráit – látogatta, ahonnan aztán többen a hazai művészet jeles alakjai lettek: Balázs Irén textilművész, Bohus Zoltán üvegművész, Fajó János képzőművész vagy Lukoviczky Endre és Bereznai Péter festőművészek. Gubis egyszerre építkezett a konstruktív szemléletű oktató útmutatásaiból (Mokosnak nem a stílusa, hanem a módszere volt konstruktív) és a gimnázium után kitanult nyomdászati ismeretekből. Első fontos élménye az 1974-es keletnémet tanulmányútja volt, ahol találkozhatott a szitanyomás akkori nyugati tendenciáival. Ezzel párhuzamosan ugyanabban az évben ellátogatott Szentendrére, ahol megismerkedett rokon lelkű társaival, a későbbi Vajda Lajos Stúdió tagjaival, így például ef Zámbo Istvánnal.

Gubis ezek hatására csabai kezdeményezésekhez csatlakozott, és ő lett a motorja olyan művészeti tárgyú csoportosulásoknak, mint például a Békéscsabai Műhely vagy az Alkalmazott Grafikai Művésztelep, melyből a ma is élő Országos Tervezőgrafikai Biennálé formálódott ki. Ezekben elsősorban grafikusként jelent meg. Konstruktív gondolkodású és formaképzésű művekkel indult, melyekben észrevehető, hogy a kezdetektől megvolt a „kimozdulásra” és a szabálytalanság jóleső formabontására való hajlama. A változás 1983–84 körül történt, mikor „élő vonalakkal” jelentkezett, és „vonalszaggató” lett. A 90-es évek elejétől csinált performanszokat, és 1995 körül elkezdte a fa- és fémmunkáit. 1996-ban

állította fel első köztéri szék-szobrát Fonyban, a művész egyik fontos bázisán.

Az 1980-as évek közepén a szitázás során alkalmazott logók tömörsége szülhette meg benne a mondanivaló jelképekbe sűrítésének ötletét. Életművében körülbelül húsz motívumot jár körül, melyek közül a legfontosabb a szék, a hiányt ábrázoló kettőskereszt forma (vagy baleseti rajz) és a zuhanyrózsából áramló víz.

Gubis nem csak csabai alkotó volt. Otthon volt Szentendrén, Fonyban, Sárospatakon, de Erdélyben és Finnországban is. Ezért is vetődött fel a 2018-as békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeumban a művész hetvenedik születési évfordulójára rendezett emlékkiállítás tervezésekor az ötlet, hogy keljen vándorútra a tárlat vagabond módra, a művész szellemiségét felidézve. Nem utolsósorban, ahogy a Patak csoport – melynek tagja volt Gubis – egyik megnyitószövege utalt rá, a patak bárhol felbukkanhat...

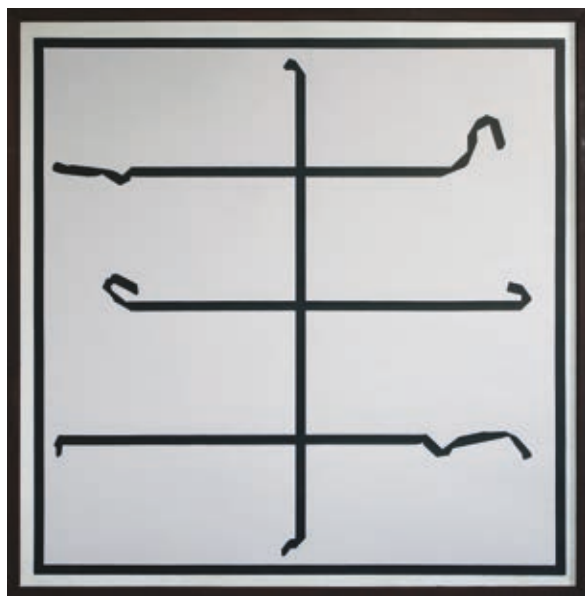

Foto: Petrovski Zoltán

GUBIS MIHÁLY: G-1, 1983 körül,
szitanyomat, papír, 70×70 cm HUNGART © 2019

Ez meghatározta az anyag jellegét. Elsősorban a képalakító tevékenységre koncentrált a tárlat, csak kiegészítésként jelennek meg az objektvekből egyes darabok. Kronologikus rendezésben mutatja be az életművet a konstruktív indulásból kinőtt gesztusfestészeti áttöréstől az utolsó időszak monumentális, drámai hatású műveivel zárva. Gubis egyik legnagyobb érdeme és „csabaikuma”, hogy a szitanyomást – melyet mindvégig művelt – képei hordozójává tette. Használt kereteket és vásznakat választott, melyekre aztán műveit készítette. Egyszerre lett újrahasznosítás és jelkép a szitavásznak kiállítótérben való megjelenítése. Egyszerre idézi a sziták

és azok révén a szamizdatokban való közreműködéssel a tiltott kategóriába való besorolást és a Békéscsaba által szervezett – s a Kner Nyomdának köszönhetően támogatott – alkalmazott grafikai munkák művészi lehetőségeit.

Így ezekben életművének egyfajta összegzése jelent meg mind technikáját, mind stílusát illetően. Minden benne volt, amit vallott és amit tanult, talán csak a játékoság hiányzik belőlük. Pedig mindig azt mondta: „megyek a műterembe játszani.” Már a 80-as évek elején lehetősége volt kijutni Nyugat-Európába és megnézni a kortárs művészet egyik legfontosabb fórumát, a kasseli documentát. Újító volt és ötletekkel teli. Művészete erősen tükrözi a gyors változások időszakát, sebeket feltépően hatolt mélyre, összegzett és átszótt, a néprajztól a zenéig ívelt művészetcsinálásának égisze.

Dunaharaszttiban, a Laffert Kúriában az áprilistól májusig látogatható anyaggal sikerült visszaadni a csabai kiállítás hangulatát és kronológiai rendezését úgy, hogy a képek és objektek is egytől egyig jelen voltak. Dunaharaszttiban otthon volt a tárlat, hiszen a város egyik középiskolája komoly kortárs képzőművészeti anyaggal büszkélkedhet, nem kisebb neveket vonultatva fel, mint Aknay János és Bukta Imre. Jászberénybe ennél lazább kötelékek vitték a válogatást. A város progresszív művészet felé való nyitottsága volt a fő indok, illetve Nagy Zopán író, fotográfus és performer, aki megnyitója is lett az anyagnak. Nagy Zopán a néhai művész barátjaként, hangperformanszával idézte meg Gubis alakját és tragédiáját. A jász-sági változatban, a Lehel Film-Színház adottságaihoz igazodva, az objektek nem kerülhettek be a bemutatandó műtárgyak közé, ellenben a falakon látható néhány lap a „fordulat évében”, 1983-ban készült *In memoriam Egrý József* című szitaszériából.

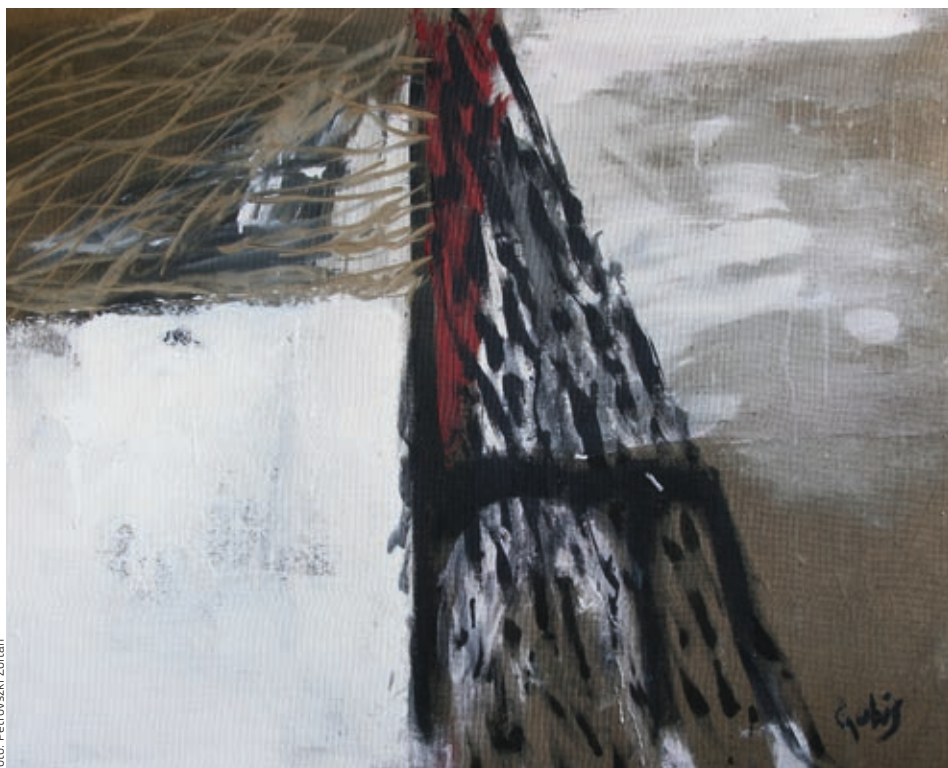
Az ősze tervezett sárospataki tárlat, melynek a Sárospataki Képtár biztosít majd helyet, a tervek szerint a kezdeti hangulatot adja vissza a csabai múzeumi kiállításnak megfelelően. Patakon Gubis többször megfordult, mi több, a nyári művésztelepen kétfévente a régi alkotótárs emlékére Gubis-díjat osztanak Csetneki József festő és kollégái.

Ezek a 2019-es vándorkiállítás állomásai, de valószínűleg lesz folytatása, mert Gubis Mihály művészete és pályája meszeszerűen példaértékű. A kezdeteket és az indulást is erős munkák jelenítik meg, aztán a benne rejlő erő kitörését követhetjük nyomon festményei

fotó: Petrovski Zoltán

GUBIS MIHÁLY: *Sárkánytojás*, 1984, akril, vászon, 120×130 cm HUNGART © 2019

fotó: Petrovski Zoltán

GUBIS MIHÁLY: *Liberta*, 1995-96 körül, akril, farost, 104×129 cm HUNGART © 2019

bemutatásával. Objektjeiben ma is élő a játék, vele együtt pedig – ismerve Gubis sorsát – fájdalmas a művész tárgyakra öntött kétségbeesése. A tárlat anyaga a *Szürke alakos asszony* című sorozattal zárul, melyek számadásszerűen summázzák a művész gondolkodását.

Transzparens képek

Színes víz 2.

LÓSKA LAJOS

Nádasdy-vár, Sárovar, 2019. VII. 13. – IX. 30.

A vízfestés történetének kezdete az idők homályába vész, de nagy valószínűséggel az őseink is használt díszítésre vízzel és némi ragasztóanyaggal kevert színes földet. Az egyiptomiak már papirusszal dolgoztak, munkáik tekinthetők a mai akvarellfestés őskének. Európában először a reneszánsz idején alkalmazták a technikát magas fokon vázlatok és tanulmányok készítésére. A leglátványosabb közülük Dürernek Bécsben, az Albertinában található, nyulat ábrázoló lapja. Önálló műfajja csak a 18. században, Angliában vált Constable és Turner művészetének köszönhetően. Népszerűsége a 19. században csak nőtt, a 20.-ban ellenben jelentősen csökkent, ennek ellenére olyan festők dolgoztak akvarellal és gouache-sal, mint Chagall, Kandinszkij és Klee, majd 1945 után a pop-art művész Claes Oldenburg vagy az újhullámos Francesco Clemente, és a sort még folytathatnám.

Nálunk a biedermeier idején a tájképek és a portrék készítésének volt kedvelt eszköze, többek között Barabás Miklós, Borsos József és Zichy Mihály festett briliáns akvarelleket, de vázlatként szinte minden piktor szívesen használta ezt a könnyed és gyors kifejezési eszközt. A két háború közötti időszakból megemlíthetjük Bernáth Aurél és Szőnyi István munkáit, illetve a háború után Gadányi Jenőét vagy a figuratív, később nonfiguratív kompozíciókat létrehozó Bartha Lászlóét. Az 1968 óta megrendezésre kerülő egri Országos Akvarell Biennálé pedig rendszeres fórumot biztosít a szakma képviselőinek, akik legutóbb a múlt esztendőben mutatkozhattak be az ötvenedik jubileumát ünneplő, néhány esztendeje biennáléből triennálévá alakult rendezvényen.

E rövid visszatekintést követően nézzük a Magyar Vízfestők Társaságának műemléki környezetben, a sárovari Nádasdy-várban látható *Színes víz 2.* című tárlatát. Az elnevezés egyszerre utal az Ernst múzeumbeli 1993-as *Színes víz* című kiállításra, valamint a Magyar Vízfestők Társaságának megalapítására. A félszáz kiállító között az alapító tagok sorából hét művész – Bikácsi Daniela, Butak

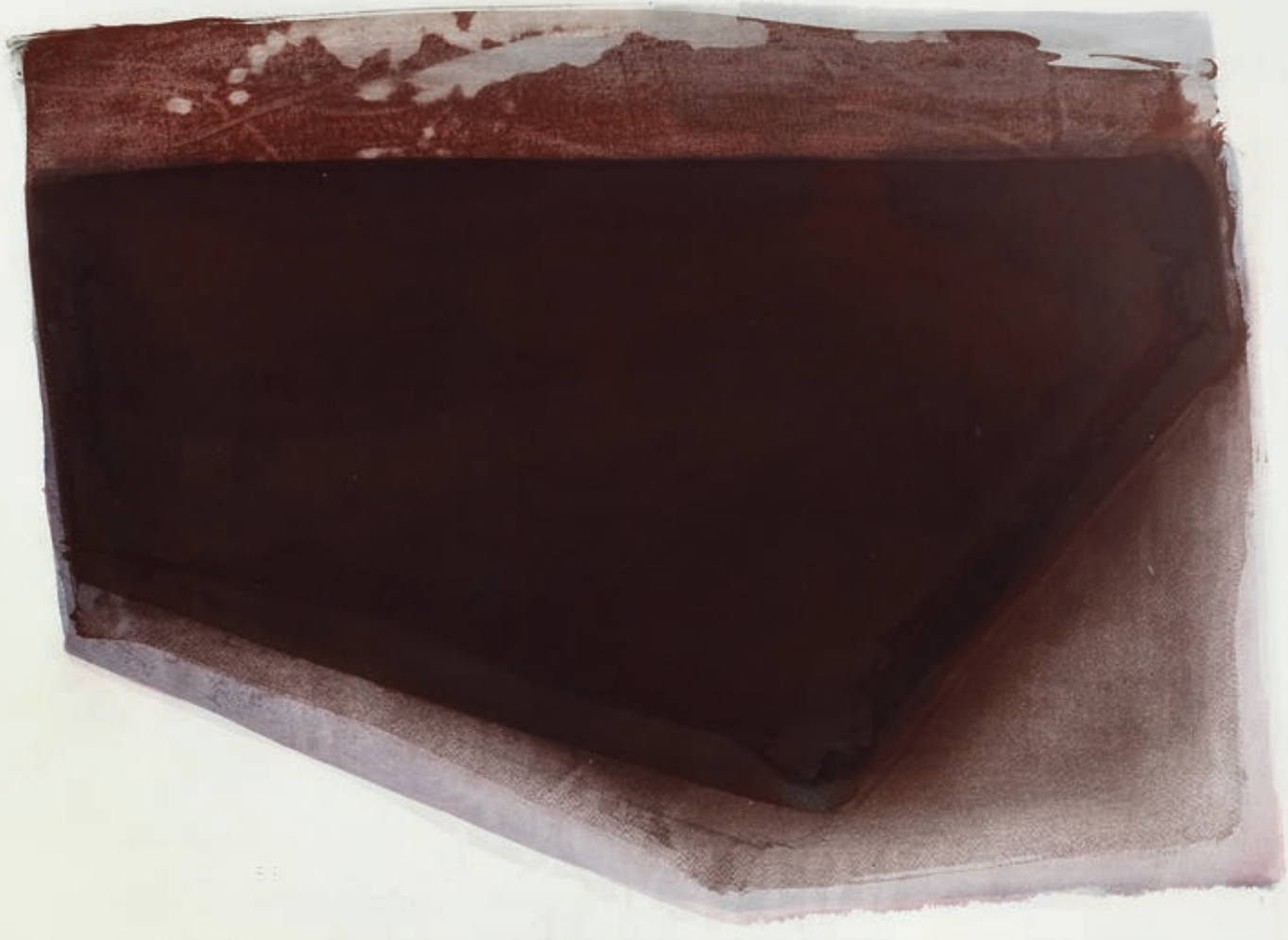

Fotó: Fehér László Jávoltából

FEHÉR LÁSZLÓ: *Szalonnasütők*, 2019, gauche, papír, 75x75 cm HUNGART © 2019

András, König Frigyes, Lőránt János Demeter, Stefanovits Péter, Szily Géza, Végh András – jelenleg is szerepel Sárovaron.

Elsőként vessünk egy pillantást az ő képeikre. A klasszikusoktól megszokott módon nem mindig a legújabb alkotásaikkal szerepelnek, amit nem tilt a kiírás, több más résztvevő is élt ezzel a lehetőséggel. Akad közöttük azonban üdítő kivétel is, ilyen az örökifjú Szily Géza *Jákob álma a tákosi templomban I-II.* című, idén készült, a témát két nézőpontból, a templomot oldalnézetből, a tájat pedig felülnézetből megörökítő vízfestménye. Bikácsi Daniela liláskék alapon átlósan komponált, zöld színű üres medencéje művészetének kiforrott, szűkszavú, metafizikus korszakából való (*Zuhanómedence I-II.*). Butak András *Átjárója* trapéz alakú kapu, az életből a halálba való átmenet szimbóluma. König Frigyes sok figurával és motívummal telezsúfolt, házsorral szegélyezett utcarészletet festett bordós-lilás földdel és éggel (*Ungern-Sternberg I-II.*). Lőránt János Demeter akvarellje egyszerre figurális és elvont (*Emlékeim I-II.*). Stefanovits Péter szürrealis-szimbolikus lapján egy függönyrúdra akasztott drapéria lebeg, melyen – akár egy térképen – keresztek és egy templom apszisának alapja tűnnek fel (*Befogadás I-II.*). Végh András munkái – *A madarak az ég virágai, Levél* – fiktív, játékos képirások.

Manapság minden művészeti ágban ildomos a nőművészek munkásságáról külön szólni. Nem az aktuális divattrend követése érdekében – bevallom, én csak jó vagy rossz művészt ismerek –, hanem azért, mert akvarelljeik a tárlat legnívósabb részét képezik, ki kell emelnem több női festőt.

Bikácsi Danieláról már szóltam. Vojnich Erzsébetnek a *Rózsaszín kontúr, fekete víz* című festménye mind tematikája, mind sejtelmes metafizikája révén rokonítható Bikácsiéval. Szikár formaalakítás és erősen redukált mondanó jellemzi Krajcsovics Éva hétköznapi tárgyat, egy elnyűtt ágybetétet elénk táró művét (*Ágy az Andrassy úton*-sorozatból). Ugyancsak a csendes meditáció hívta életre Kopócsy Judit rejtélyes, alig azonosítható, homályba vesző alakzatokból épülő, *Árnyak, alkony* című opusát. Csurka Eszter egy meggyötört nőről készített fiktív portrét, amelynek szuggesztivitását az elrajzolság biztosítja (*Cím nélkül*). Sóváradi Valéria kövér bikinis, nem kis iróniát sugalló akvarelljének a *Wellness 05* címet adta. A legnőiesebb és legharmonikusabb vízfestmény viszont Kelecsényi Csilla kék vízfoltok között lebegő, színes virágokkal teli lapja (*Víz és élet*).

KRAJCSOVICS ÉVA: *Ágy az Andrassy úton*-sorozat, 2019, akvarell, papír, 50×70 cm
HUNGART © 2019

A hölgyek után folytassuk férfi kollégáikkal. Földi Péter a 80-as évek óta festi csenevész, nagylábú, szomorú és kiszolgáltatott madarakat vizionáló színes akvarelljeit, a most kiállított *Csillagfény nélkül* című, diópáccal készült, sötét tónusú borjúszerű állata ugyancsak az elesettségre figyelmeztet. Fehér László élet- és emlékképe, a *Szalonnasütők* a 60-as évekbe repíti vissza a szemlélőjét. Gaál József archaizáló, *Idegen* című portréjával viszont aktuális, sőt divatos témát választott. Lobler Ferenc *Várákoszókjának* havas völgykatlanban álló pálcikafigurái a reménytelen világot, az egzisztencialisták által megfogalmazott létet és az utána következő semmit idézik. A víz mint téma több művész is megihletett. Györffy Sándor különböző kékes színárnyalatú vízoszlopokat festett egymás mellé, *Láng Eszter Pelso II.* című kompozíciója hullámvonalakból áll össze.

Számos kiváló munkát láthatunk még a kollekciónban az említetteken kívül Szüts Miklóstól Luzsicza Árpádig, Mayer Bertától Herbert Anikóig, de a terjedelmi korlátok miatt nem tudok kitérni rájuk. A felvonultatott anyag kiegyensúlyozott és jó színvonalú. Elgondolkodtató hiányossága viszont a kiállításnak, hogy kevés fiatal művésszel találkozhatunk, szemben a tavalyi egri Akvarell Triennáléval, ahol számos harminc év körüli, sőt fiatalabb művész is szerepelt. Érdemes lenne tehát a Magyar Vízfestők Társaságába ifjú tagokat toborozni, mert az előrelépésnek, a megújulásnak ez az egyik természetes útja.

Tetten érni a káprázatot

Baky Péter kiállítása

PÉNTEK IMRE

Magtár Rendezvényközpont, Balatonalmádi, 2019. VII. 26. – VIII. 12.

Az utóbbi évtizedekben Balatonalmádi – lehetőségeihez képest – sokat tett a kortárs képzőművészetért. Elindította a Balaton Tárlatokat, művésztelepeket szervezett, létrehozta az ország egyik legszebb és leggondozottabb szabadtéri szoborparkját, vasúti aluljárójában galériát rendezett be. Az utóbbi időben a Balaton Tárlatokkal gondok voltak, nem volt jó helyük a Pannónia Művelődési Központban, a terem kis mérete, kihasználtsága nem tette lehetővé, hogy a tárlat a rangjához megfelelő környezetbe kerüljön. Az idén újabb művelődési intézménnyel gyarapodik a város, a Magtár Rendezvényközponttal a vöröserényi templom szomszédságában. Az egykori jezsuita rendház gazdasági épülete új funkciót kapott, a hosszan elnyúló, tágas, földszintes épület két följújtott terme, egy nagyobb és egy kisebb, tökéletesen alkalmas galériának. Már itt rendezték meg pár hónapja a XV. Balaton Tárlatot, és itt kapott helyet július 26-án Baky Péter festőművész kiállítása.

A jelenleg Balatonkenesén élő művész a közepgeneráció jeles alkotója számos jelentős tárlattal és köztéri művel a háta mögött. Évekig a szekszárdi művelődési központ igazgatója volt, de gyakran vállalt kurátori szerepet is. A mostani tárlat a „Válogatás” címet is viselhetné, a művész az utóbbi két évtized időszakából hozta el festményeit és grafikáit.

Alapvetően realistának vallja magát, némi groteszk, szürreális beütéssel. (Nekem olykor Kondor Béla sziluettjei tűnnek elő.) Tetten érni a káprázatot, a tünékeny pillanatot – mintha

fotó: Kismémet Ferenc

BAKY PÉTER: *Jazz*, 2006, pittkréta, papír, 80x60 cm HUNGART © 2019

ez lenne festőnk kiemelt ambíciója. Az osztrák Egon Schiele stílusát idéző munkái – groteszk aktok – is erről árulkodnak. Rikító színek, torzító, jellemző elrajzolások a kifejezés érdekében.

Számos képén festékfoltok áramlanak a háttérben, sajátos dinamikát adva a felületnek. Az *Ablakban ülő* című grafikai sorozatán kis, firkaszerű vonalakból bontakozik ki a mű, a látványos, erotikus hatást keltő, nagy méretű női akt. Ám a profán mellett ott van a bibliai is. A *Zsuzsánna és a vének* című kép az öreg arcok

sóvárgását karikatúrisztikus vonásokkal ábrázolja. A *Kukucs* egy leselkedő perspektívájából mutatja be a kulcslyukon át előtűnő idomok részleteit. A *Mária és Erzsébet találkozása* több változatban is elkészült. A színes leplekbe pólyált figurák mai ízekkel állnak elének, az egyikken szekszárdi bort kóstolnak a szakrális szereplők. A *tékozló fiú* nagy méretű, pazar színekkel felrakott festmény, mely a szokatlan téri elhelyezéssel éri el az élményt. A történeti felvonulás része *Az idő múlása* is, amelyen – némileg villonias hangulattal – egy idős néne látható a háttérben fiatal enje arcképével. Személyes érintettségre vall a *Dédzüleim emlékére* című kép. Egy markáns arcú öregembert és egy hasonlóan karakteres hölgyet látunk a képen, egymáshoz tartozásuk evidens és megható.

Ám akadnak időn kívüli példák is, mint *A piszok bohóc ellopta a hermelint* című festmény. A fura szerzet, melyben a kópéság és gonoszság egyaránt jelen van, több alakban is megjelenik a festményeken az értékeket veszélyeztető figuraként. Sajátos, példázatszerű mű a *Konzultáció*. A képen kissé démonikusra festett, sötét figurák „kommunikálnak”. Sajátos, időtlen opusz a *Macbeth*, melyen a shakespeare-i hős átváltozik a gonoszság időtlen szimbólumává. Az *Álom* szürreális dimenziókba röppítő (erotikus) fantázia. A kalandozás már elér a jelenig. Ennek egyik első állomása *A víz színei*, melyen a Balaton árnyalatait akarja tetten érni a természet változatosságát érzékeltetve. A montázsszerű *Jazz* egy életérzés lenyomata a középpontban egy trombitával. A színész átváltozásai is megjelennek, vagyis hogy miként válik az érzékletes portré egy-egy kifejező maszkká, szereppé. Janis Joplin, a rekedtes hangú, zseniális énekes portréja épp úgy lenyűgöz, mint Csengery Dénes karakteres, bár kissé allegorikus megfestése.

A másik, kisebb termet az *Ablakban ülő* című grafikai sorozat darabjai uralják. A képek egy-egy póz, egy-egy tartás változatai, a nő démonikus, vonzó energiájának érzékeltetése. Az előtérben két Liszt-portré látható. (Sokan ismerik a szekszárdi Augusz Antal báró és Liszt Ferenc baráti kapcsolatát.) Az egyik egy pittkrétával rajzolt mű, vibráló színek, kifejező arcél, a másik egy jelképes profil a zongorabilentyűkkel. Mind a kettő tisztelgés a zene és a zongora virtuóza előtt.

Baky Péter tárlata sokoldalúságának látványos, kíváncsiságot ébresztő bizonyítéka. Bravúros grafikai éppúgy megragadóak, mint erőteljes színekkel operáló festményei. Hamarosan elkészülő albuma végre összegzi mindazt a festői teljesítményt, amely eddig szétszórtságában csak részben fejthette ki hatását.

fotó: Kisnémet Ferenc

BAKY PÉTER: *Zsuzsanna és a vének*, 2011, olaj, vászon, 100×120 cm HUNGART © 2019

fotó: Kisnémet Ferenc

BAKY PÉTER: *A víz színei*, 2017, pittkréta, papír, 80×80 cm HUNGART © 2019

Új Művészet

ujmuveszet.hu

érték ▪ hagyomány
képzőművészet ▪ folyóirat ▪ könyv
online ▪ friss ▪ műgyűjtés ▪ kiállítás
interjú ▪ oktatás ▪ inspiráció

Fennállásának
30. évfordulóján az
Új Művészet megalapítja a
P. Szabó Ernő-emlékdíjat.
Olvasóink szavazatára is
számítunk. Részletekért
keresse fel honlapunkat!

ujmuveszet.hu
info@ujmuveszet.hu

UIM

30 éves az Új Művészet

Adunk a véleményére!

Az Új Művészet az első megjelenése óta törekszik rá, hogy olvasói igényeihez igazítsa a lap tartalmát. Bár a kortárs képzőművészet adja írásaink gerincét, folyamatosan nagy hangsúlyt helyezünk arra, hogy kitekintést nyújtsunk egyéb, a képzőművészeti életet aktuálisan érintő kérdésekre is. De nemcsak a tartalom gondos megszerkesztésére figyelünk, hanem periodikusan megújítjuk arculatunkat is.

Megkérdeztük olvasóinkat

Az Új Művészet a 30. évfordulóját ünnepli. Ebből az alkalomból elérkeztünk láttuk az időt arra, hogy frissítsük tudásunkat olvasóinkról, és ennek alapján újításokat kezdeményezzünk lapunk szerkezetében és megjelenésében. Ebből a célból készítettük kérdőívünket ez év tavaszán, melyben olvasóink véleményére voltunk kíváncsiak.

A felmérést nem tekintjük reprezentatívnak, hiszen azt csak a nyomtatott lap olvasói töltötték ki, bár online felületünk látogatói jóval többen vannak a kor megváltozott olvasói szokásának megfelelően. Most azonban azzal kapcsolatban szerettünk volna benyomást szerezni, hogy nyomtatott lapunk olvasói miként vélekednek, hiszen a jelenlegi célunk, hogy azok számára újítsuk meg az Új Művészetet, akik a kezükbe veszik a folyóiratot.

Értékelés

A kérdőívet kitöltők fele 50 év feletti volt, amely számunkra azt jelenti, hogy olvasóink nagy része hosszú évek óta ragaszkodik az Új Művészethez. Viszont örömmel tölt el bennünket a tény, hogy fiatalabb olvasótáborunk száma is növekszik. Az sem lepett meg bennünket, hogy a többség felsőfokú végzettséggel rendelkezik.

Hűséges olvasóinknak több mint a fele előfizetőnk, mintegy 30 százaléka pedig újságárusnál vásárolja a lapot, a legtöbbször – több mint 80 százalékuk – havonta nyomon követi írásainkat.

Azt is megkérdeztük, hogy mikor találtak először az Új Művészettel. Az adatok beszédesek: olvasóink mintegy 63 százaléka már több mint 10 éve rendszeresen kézbe veszi a lapot, 20 százalékuk pedig az utóbbi 3 évben találkozott vele először, ebből arra következtethetünk, hogy lapunknak sikerült újabb célközönséget megszólítania.

A megkérdezettek 80 százaléka nyomtatott formában és interneten is olvas képzőművészeti témájú tartalmakat, ami megerősít bennünket abban a törekvésünkben, hogy továbbra is fejlesztjük az uM-online-t.

Elégedettségi felmérés

A legfontosabb tapasztalatunk az volt a kiértékelés során, hogy csak elenyésző kisebbség jelezte elégedetlenségét az Új Művészetben megjelenő cikkek tartalmával, az állandó rovatokkal, a szöveg-kép arányával, a grafikai arculatunkkal, a lap árával, illetve a negyedévente megjelenő tematikus mellékletekkel kapcsolatban.

Egyedi vélemények, értékelések

Az általános kérdéseket követően olvasóinknak lehetősége nyílt megfogalmazni, hogy miről olvasnának még többet az Új Művészetben. Itt gyakran talákoztunk olyan igényekkel, amelyek jelen vannak tartalmaink között, de esetleg nem havi rendszerességgel. Ilyenek az interjúk, a vidéki kiállítások bemutatása, a külföldi tárlatok kritikája – akár külföldi eseményekkel kapcsolatban –, a kismonográfiák, életművek bemutatása, illetve kitekintés a kortárs művészet határterületeire, például a kortárs építészet vagy az új média világába. Ezek azok a témák, melyeket a jövőben igyekezni fogunk még nagyobb rendszerességgel megjeleníteni az Új Művészetben.

Összegzés

A kérdőívünkre adott válaszok kiértékelése után úgy érezzük, elégedettek lehetünk, de nem dőlünk hátra egy percre sem, hiszen olvasóink hitelt érdemlően jelezték számunkra, milyen irányban induljunk el a nyomtatott Új Művészet finomhangolását illetően.

A kérdőívet visszaküldők közül előfizetéseket sorsolunk ki, a nyertesek nevét októberi számunkban tesszük közzé. Köszönjük visszajelzéseiket!

acb Galéria (VI. Király u. 76.)
Tót Endre IX. 24. – X. 24.

acb Attachment (VI. Eötvös u. 2.)
Dobokay Máté IX. 24. – X. 24.

acb NA (VI. Király u. 76.)
Hübner Aranka IX. 24. – X. 24.

Aranytűz (V. Arany János utca 10.)
Csík Richárd IX. 14–21.

Zsombori Erzsébet és Mayer Hella
IX. 25. – X. 10.

Ari Kupsus Galéria (VIII. Bródy Sándor utca 23/b)
Révész Anna IX. 19. – X. 11.

Art9 Galéria (IX. Ráday u. 47.)
Gálhidy Péter IX. 10–27.

Artézi Galéria (III. Kunigunda útja 18.)

Török Gábor IX. 14. – X. 10.

Art Salon Társalgó Galéria
(II. Keleti Károly u. 22.)
PAF IX. 27. – X. 4.

B32 Galéria (XI. Bartók Béla u. 32.)
Dréher János VIII. 22. – IX. 13.
Molnár László IX. 18. – X. 11.
Gera Noémi IX. 19. – X. 11.

Biblia Múzeum (IX. Ráday u. 28.)
PÁRIZS – PARIS! V. 8. – IX. 21.

Budapest Galéria (III. Lajos u. 15B.)

Gál András IX. 11. – X. 13.

Capa Központ (VI. Nagymező u. 8.)
Nyilas Ilona VII. 30. – IX. 15.
Parallel Intersection Budapest
IX. 12. – X. 6.

Robert Capa 2019. XII. 31-ig

Centrális Galéria (V. Arany János u. 32.)
Kollektív álmok és burzsuj villák
V. 4. – IX. 15.

Csepel Galéria (XXI. Csete Balázs u. 15.)
Gábor Éva Mária IX. 5. – X. 3.

Deák 17 Galéria (V. Deák Ferenc u. 17.)

A gördeszkázás története IX. 6. – XII. 14.
Mesél a múlt, beszél a jelen IX. 18. – X. 26.

Deák Erika Galéria (VI. Mozsár u. 1.)
Nemes Márton és Malgorzata
Szymankiewicz IX. 6. – X. 19.

Esernyős Galéria (III. Fő tér 2.)
Holdra szállás 50 VII. 21. – IX. 22.

Fészek Galéria (VII. Kertész u. 36.)
Zoltán Mária Flóra IX. 17. – X. 4.

Fészek Galéria, Herman-terem
(VII. Kertész u. 36.)
Gábor Magda IX. 24. – X. 4.

FISE Galéria (V. Kálmán Imre u. 16.)
Fehér Eszter és Nagy Lantos Marianna
VIII. 28. – IX. 13.

Bíró Zsófia és Forrai Ferenc IX. 17–27.

Fővárosi Képtár – Kiscelli Múzeum
(III. Kiscelli út 108.)
Barta Lajos V. 30. – IX. 22.

FUGA Építészeti Központ (V. Petőfi Sándor u. 5.)
10 éves a FUGA – aukciós kiállítás
IX. 7. – X. 4.

Gaál Imre Galéria (XX. Kossuth L. u. 39.)
Meszlényi János IX. 11. – X. 26.
30 éves a Gaál Imre Galéria –
képzőművészeti válogatás IX. 18. – XI. 2.

Godot Galéria (XI. Bartók Béla út 11.)
#g20 – Bukta Imre, drMáriás, feLugossy
László, Gaál József, Nagy Kriszta, Ujházi
Péter, Szikora Tamás IX. 4. – X. 12.

Haas Galéria (V. Falk Miksa utca 13.)
Modern klasszikusok – klasszikus
moderne XV. 2019. X. 5-ig

Hegyvidék Galéria (XII. Királyhágó tér 10.)
fragmentum IX. 12. – X. 3.

Hopp Ferenc Ázsiai Művészeti Múzeum
(VI. Andrassy út 103.)

Sczázéves a Hopp Múzeum
2019. V. 30. – 2020. VI. 30.

Inda Galéria (V. Király u. 34.)
Grace Ndiritu IX. 5. – XI. 8.

Kahan Art Space Galéria
(VII. Nagy Diófa u. 34.)
Labrosse Daniél IX. 5. – X. 5.

Karinthy Szalon (XI. Karinthy Frigyes út 2.)
Haász Agnes VIII. 27. – IX. 20.

K.A.S. Galéria (XI. Bartók Béla út 9.)
Magyar Művészeti Alkotók Társasága
IX. 6–25.

Bíró Sándor IX. 27. – X. 19.

Kassák Múzeum (III. Fő tér 1.)

Gorgona 1959–1968 2019. IX. 14. – 2020. I. 5.

Kálmán Makláry Fine Arts
(V. Falk Miksa u. 10.)

Great art. Mad money. No rules. IX. 5–20.

Kisterem (V. Képiró utca 5.)

Más visszhangok pedig a kertben laknak
IX. 17. – X. 18.

Klebsberg Kultúrkúria
(II. Templom u. 2–10.)

Thaler Tamás VIII. 29. – IX. 22.

XII. Ötvös művészeti Biennálé IX. 19. – X. 10.

Nyíri Zsolt IX. 24. – X. 13.

KOGART Ház (VI. Andrassy út 12.)

Csernus Tibor V. 8. – XII. 31.

Ludwig Múzeum (IX. Komor M. u. 1.)
Westkunst Ostkunst
2017. III. 1. – 2019. XII. 31.

Király Tamás VII. 12. – IX. 15.
A Bosch+Bosch csoport és a vajdasági
neoavantgárd mozgalom IX. 13. – XI. 17.

Mai Manó Ház (VI. Nagymező u. 20.)
Három szín VIII. 28. – X. 6.

Magyar Nemzeti Múzeum
(VIII. Múzeum krt. 14–16.)

Közös idők – 1989 I. 22. – XII. 30.

Kötődések IV. 2. – IX. 30.

Befogadás napja '89 VIII. 22. – IX. 29.

Magyar Nemzeti Galéria
(I. Szent György tér 2.)

Minden múlt a múltam IV. 16. – IX. 29.

Rembrandt 350 VI. 7. – IX. 22.

A szürrealista mozgalom Dalitól

Magritte-ig VI. 28. – X. 20.

László Fülöp 2019. IX. 26. – 2020. I. 5.

MAMÚ Galéria (VII. Damjanich u. 39.)

Test-vonal 4 IX. 2–13.

Vipassana IX. 20–27.

MET Galéria (XI. Bölcső u. 9.)

A Bohár András Múzeum válogatott
kiállítása IX. 10–26.

MKE – Barcsay Terem
(VI. Andrassy út 69–71.)
Hermina Alkotócsoport IX. 11. – X. 4.

MKE – Parthenon-fríz Terem
(VI. Andrassy út 69–71.)
Zombor Gábor IX. 17–28.

Molnár Ani Galéria (VIII. Bródy Sándor u. 36.)

Radenko Milak és Roman Uranjek
VI. 27. – X. 5.

Műcsarnok (XIV. Dózsa György u. 37.)

Guillermo Kahlo VI. 21. – IX. 22.

Máriási Masznyik Iván VII. 10. – IX. 22.

Szotyory László IX. 18. – XI. 17.

Konkoly Gyula IX. 18. – XI. 17.

Lajta Gábor IX. 18. – XI. 17.

Kondor Attila IX. 18. – XI. 17.

Osztrák Kulturális Fórum
(VI. Benczúr utca 16.)

Kollár Dalma Eszter IX. 20. – XI. 8.

Óbudai Társaskör Galéria
(III. Kiskorona u. 7)

Szabó Ottó „Robotto” IX. 4. – X. 6.

Petőfi Irodalmi Múzeum

(V. Károlyi Mihály u. 16.)
A foltámadás szomorúsága

2019. I. 25. – 2020. I. 5.

Csáth – A varázsló halála

2019. IV. 30. – 2020. V. 31.

Magakra maradt bútorok

2019. VI. 21. – 2020. III. 1.

André Kertész 2019. VII. 3. – 2019. X. 6.

Platán Galéria (VI. Andrassy út 32.)

Tadeusz Rolke IX. 5. – X. 4.

Saxon Art Gallery (VI. Szív u. 38.)

PUSE

Új magyar innováció az Európai Unió
oktatásában VII. 11. – X. 6.

Semmelweis Szalon (VIII. Üllői út 26.)

Bárány Terézia és Koppány Attila

VI. 21. – IX. 17.

Stúdió Galéria (VII. Rottenbiller u. 35.)

Sonic thoughts IX. 3–21.

Széphárom Közösségi Tér (V. Szépe u. 1/B.)

E(L)J(V)IZ IX. 5–28.

Tobe Gallery (VIII. Bródy Sándor u. 36.)

Bruno Veiga IX. 11. – X. 19.

Trafó Galéria (IX. Liliom u. 4.)

Mécs Miklós, Mécs Miklós, Mécs Miklós és

Mécs Miklós (+ Fischer Judit és a Sz.A.F.):

POSZTADOKKAPOKALIPTIKUS

IX. 21. – XI. 3.

Várkert Bazár – Testőrpalota
(I. Ybl Miklós tér 2.)

Szubjektív – Az Iparművészeti Múzeum új
szerzeményei a Várkert Bazárban
2019. VII. 12. – 2020. I. 31.

Várkör Galéria (II. Várfok u. 11.)

Jovanovics Tamás és Esther Stocker

IX. 20. – X. 19.

Várfok Project Room (II. Várfok u. 14.)

Orr Máté IX. 20. – X. 19.

Vasarely Múzeum (III. Szentlélek tér 6.)

OSAS – ABOUTNESS VI. 3. – IX. 22.

Holdmúzeum 1969 VI. 14. – IX. 22.

Vigadó (V. Vigadó tér 2.)

Az MMA Képzőművészeti Tagozatának

dizajnterjei 2017–2018 VIII. 23. – IX. 22.

Textile Art of Today VIII. 24. – IX. 22.

Belső terek mesterei IX. 20. – XI. 17.

Viltin Galéria (VI. Vasvári Pál u. 1.)

Andreas Werner IX. 11. – X. 19.

Vízvárosi Galéria (II. Kapás u. 55.)

Válogatás a Budai Polgár folyóirat
fotóarchívumból IX. 3–17.

Bohus-művészcsalád IX. 20. – X. 11.

Ybl Budai Kreatív Ház (I. Ybl Miklós tér 9.)

Felfedezők 2.0 VIII. 29. – IX. 28.

Balatonfüred

Vaszary Galéria (Honvéd u. 2–4.)

Cilinder és zokni 2019. III. 16. – 2020. I. 5.

Folyók, tavak, tengerek VI. 15. – XI. 17.

Balassagyarmat

Horváth Endre Galéria
(Rákóczi fejedelem út 50.)

Benkő Cs. Gyula VIII. 31. – X. 24.

Debrecen

Hal Köz Galéria (Hal köz tér 3.)

Ősz a Hal Közben IX. 30. – XII. 23.

MODEM (Baltázár Dezső tér 1.)

HARSÁNY VII. 19. – IX. 15.

PANEL – lét, közösség, esztétika

VIII. 3. – XI. 17.

Családi okok miatt VIII. 17. – XI. 3.

b24 Galéria (Batthyány u. 24.)

Kujbás János VIII. 9. – IX. 14.

Dunaújváros

ICA-D (Vasmű út 12.)

Kaszás Tamás, Keserue Zsolt és Várnai

Gyula IX. 14. – X. 26.

Győr

Esterházy-palota (Király u. 17.)

Utak a tudattalanba VI. 21. – IX. 30.

KULTLABS+ IX. 13–20.

Egry József és Szőnyi István IX. 18. – X. 30.

Magyar Ispita (Nefelejcs köz 3.)

Válogatás a Bedő-gyűjteményből

IX. 5. – X. 31.

Marcali Gábor és Andre Mennesker

IX. 26. – X. 13.

Rómer Ház (Teleki László utca 21.)

Kaszik Marcell IX. 5. – X. 5.

Hódmezővásárhely

Tornyai János Múzeum
(Dr. Rapcsák András út 16–18.)

Tornyai János V. 28. – IX. 15.

Kápolnásnyék

Halász-kastély (Deák Ferenc utca 10.)

19. századi magyar festészet a Kovács

Gábor Gyűjteményben VII. 20. – XI. 10.

Kaposvár

Együd Árpád Kulturális Központ
(Nagy Imre tér 2.)

A Kaposvári Alkotócsoport kiállítása

IX. 3–22.

Ábramovics Antal IX. 9–29.

Vasary Képtár (Nagy Imre tér 2.)

Tűzzománcművészek Magyar Társasága

IX. 7. – X. 12.

Miskolc

Miskolci Galéria – Rákóczi-ház (Rákóczi u. 2.)

Szalay Lajos VI. 22. – IX. 28.

Petrő-ház (Hunyadi u. 12.)

Szász Endre 2018. V. 10. – 2019. IX. 30.

Nyíregyháza

Pál Gyula Terem (Vay Á. krt. 18.)

Gabulya Márta, Balogh Géza, Boros György

VIII. 24. – X. 10.

Városi Galéria (Selyem utca 12.)

Kádas Szilvia IX. 4. – X. 9.

MűvészetMalom (Bogdányi út 32.)

Dmitrij Kavarga v. 25. – IX. 15.
Nagy Kriszta v. 25. – IX. 15.

Czöbel Múzeum (Templom tér 1.)
Wanted – Czöbel elveszett művei
2019. IV. 7. – 2020. IV. 12.
Újrarendelt Czöbel 4.0
2019. IV. 26. – 2020. IV. 12.

Szentendrei Képtár (Fő tér 2-5.)
A nagy könyvlopás 2019. IX. 20. – 2020. I. 19.

Kmetty Múzeum (Fő tér 21.)
Kmetty János 2020. I. 19-ig

MANK Galéria (Bogdányi utca. 51.)
TáncKépek VIII. 28. – IX. 22.

Szentendrei Régi Művésztelep
(Bogdányi utca. 51.)
Szobrok a kertben VI. 21. – IX. 27.
Csáki Róbert IX. 25. – X. 21.

Újműhely Galéria (Fő tér 20.)
Dialógusok, poliógusok – kortársékszer-
kiállítás VIII. 14. – IX. 15.
Tűnékeny valóság IX. 18. – X. 20.

Székesfehérvár

Pelikán Galéria (Kossuth Lajos u. 15.)

Cszik Balázs VIII. 16. – IX. 20.
Bukovác Lajos IX. 27. – X. 31.

Városi Képtár – Deák Gyűjtemény
(Oskola u. 10.)
Mentett értékek – Deák Dénes
gyűjteménye IX. 22-ig

Tihany

Kogart Tihany (Kossuth Lajos utca 10.)
Kondor Béla VI. 15. – XI. 15.
Takáts Márton IX. 21. – XI. 24.

Veszprém

Csikász Galéria (Vár u. 17.)
Julian Schnabel VII. 13. – X. 5.

Modern Képtár – Vass László Gyűjtemény
(Vár u. 3-7.)
Tót Endre VI. 29. – X. 26.

Dubniczay-palota – Magtár
(Vár utca 29.)

Maczky László és Prokop Gizella
IX. 14. – XI. 23.

Dubniczay-palota – Várgaléria (Vár utca 29.)
Szalay Péter VII. 5. – IX. 15.
Géczi János IX. 21. – XI. 23.

AUSZTRIA

Bécs

Maria Lassnig Albertina, IX. 6. – XII. 1.
Jan van Eyck

Kunsthistorisches Museum, X. 20-ig
Rembrandt-grafikák Akademie der
Bildenden Künste, IX. 22-ig
Utcai fotók Kunsthaus, IX. 11. – II. 16.
Hisztérikus bányászat Kunsthalle, X. 6-ig
Makart nővére elutazott
Künstlerhaus, IX. 26. – XII. 21.
Richard Gerstl
Leopold Museum, IX. 27. – I. 20.

Kultúrák dialógusa
Weltmuseum, IX. 17. – I. 7.
Tér és tapasztalat MAK, X. 7-ig

Bregenz

Thomas Schütte Kunsthaus, X. 6-ig

Krems

Jegy a Holdra Kunst-Halle, XI. 3-ig

BELGIUM

Brüsszel

Az afrikai művészet mint filozófia
BOZAR, X. 6-ig

CSEHORSZÁG

Prága

Giacometti NG Veletrznj, XII. 1-ig
Milan Grygar NG Veletrznj, IX. 20. – I. 5.
Francia impresszionisták Koppenhágából
NG Kinsky, X. 13-ig
Daniel Pitin Rudolfinum, IX. 26. – XII. 29.

DÁNIA

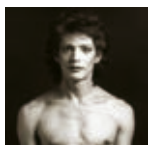
Koppenhága

Pipilotti Rist Humlebaek, Louisiana, IX. 22-ig

EGYESÜLT ÁLLAMOK

Cleveland

Michelangelo – a gondolkodó
Museum of Art, IX. 22. – I. 5.
New York

Mapplethorpe Guggenheim, I. 5-ig
Basquiat és a fekete identitás
Guggenheim, XI. 6-ig
Apoló Múzsája. A Hold és a fotó
Metropolitan, IX. 22-ig
Vija Celmins Metropolitan, IX. 24. – I. 12.
Whitney Biennálé Whitney, IX. 22-ig
Pierre Cardin Brooklyn Museum, I. 5-ig

San Francisco

A fotó és a hiba művészete SFMOMA, XII. 1-ig

FINNSZÁG

Helsinki

A legjobb hely a festésre
Didrichsen, IX. 13. – I. 19.

FRANCIAORSZÁG

Lille

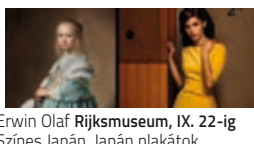
Delphine Seyrig és a feminista videó
LaM, IX. 22-ig

Párizs

Östörténet – egy modern enigma
Centre Pompidou, IX. 16-ig
Francis Bacon Centre Pompidou, IX. 11. – I. 20.
Berthe Morisot Musée d'Orsay, IX. 22-ig
Degas és az Opera
Musée d'Orsay, IX. 22. – I. 19.
Sally Mann Jeu de Paume, IX. 22-ig
Reynoldstól Turnerig: az angol festészet
aranykora Musée de Luxembourg, IX. 11. – II. 16.
A figuratív Mondrian
Musée Marmottan, IX. 12. – I. 26.
Fák Fondation Cartier, XI. 10-ig
Vieira da Silva
Galerie Jeanne Boucher, IX. 17. – XI. 21.

HOLLANDIA

Amszterdam

Erwin Olaf Rijksmuseum, IX. 22-ig
Színes Japán. Japán plakátok
Stedelijk Museum, IX. 7. – II. 2.
Ékszer Hermitage, IX. 14. – III. 13.
Rembrandt laboratóriuma
Rembrandthuis, IX. 21. – II. 16.

Hága

Rembrandt a múzeumban
Mauritshuis, X. 4-ig
Ute és Werner Mahler Fotomuseum, IX. 22-ig

Rotterdam

Joana Vasconcelos: Tükröd vagyok
Kunsthal, XI. 17-ig

LENGYELORSZÁG

Krakó

Természet a művészetben MOCAK, IX. 29-ig
Hertha Müller kollázsai MOCAK, IX. 22-ig
Varsó
Éldegenedés – a közeljövő Zachęta, IX. 29-ig
Sztrájk! Zachęta, IX. 10. – XI. 17.
Soha többé! Művészet a fasizmus ellen
Museum of Modern Art, XI. 17-ig

NAGY-BRITANNIA

London

William Blake Tate Britain, IX. 11. – II. 2.
Takís Tate Modern, X. 27-ig
Ólafur Eliasson Tate Modern, I. 5-ig
Maurer Dóra Tate Modern, VII. 5-ig
Maurer Dóra White Cube, IX. 12. – XI. 3.
Élelem – több, mint tálalás
Victoria and Albert Museum, X. 21-ig
Robert Capa: a D-day
Imperial War Museum, IX. 29-ig
Portré 2019 National Portrait Gallery, X. 20-ig
Nancy Cadogan Saatchi Gallery, IX. 1-22.

Félix Vallotton Royal Academy, IX. 29-ig

Danh Vo South London Gallery, IX. 19. – XI. 24.

A Fluxus és a zene
Whitechapel Art Gallery, IX. 3. – II. 1.
Stanley Kubrick Design Museum, IX. 17-ig

Oxford

Utolsó vacsora Pompeiben
Ashmolean Museum, I. 12-ig

Sheffield

Richard Hamilton Sheffield Museum, X. 26-ig

NÉMETORSZÁG

Berlin

A világ 750 évvel ezelőtt
Pergamonmuseum, X. 27-ig
Kínai médiaművészet
Kulturforum, IX. 5. – I. 26.
Jövőfantáziák – 1900-ból
Bröhan-Museum, X. 27-ig
Fény, levegő, szar. Ökológia és művészet
Martin-Gropius-Bau, X. 27-ig
Az eredeti Bauhaus
Berlinische Galerie, IX. 6. – I. 27.

Bonn

Kaliforniai álmok Kunst- und
Ausstellungshalle, IX. 12. – I. 12.

Düsseldorf

Carsten Nicolai Kunstsammlung NRW K21,
IX. 18. – I. 19.

Frankfurt

Az anyag misztériuma: Kirchner, Heckel,
Schmitt-Rottluff Städel, X. 13-ig
Michel Campeu: A szamárból lett zebra
Fotografie Forum, IX. 22-ig

Hamburg

Szép kilátások. Fiatal német fotó
Deichtorhallen, X. 3-ig
Észak fényei. Klasszikus dán festészet
Kunsthalle, IX. 22-ig

Köln

Testrealitások Museum Ludwig, IX. 21. – I. 19.
A Schröder-adomány
Museum Ludwig, IX. 29-ig

München

Márkus Lüpertz Haus der Kunst, IX. 13. – I. 6.
Senga Nengudi Lenbachhaus, IX. 17. – I. 19.

Tübingen

Comeback. Művészettörténeti
renewalszörök Kunsthalle, XI. 10-ig

OLASZORSZÁG

Firenze

A férfidivat rövid története
Palazzo Pitti, IX. 29-ig
Művészetet csinálj, ne háborút
Palazzo Medici-Riccardi, X. 20-ig

Milánó

A kimerék útja. Az etruszkok Milánóban
Museo Civico, IX. 8. – XII. 12.
A keresztény Egyiptom
Museo Poldi-Pezzoli, X. 7-ig
Heinz Mack Galleria Cortesi, IX. 13. – XI. 15.

Modena

Égi tükrök. Etruszk archeológia
Gallerie Estensi, X. 1-ig

Róma

Maria Lai MAXXI, I. 12-ig
Digitális gyakorlatok MAXXI, IX. 29-ig
Bacon, Freud és a Londoni Iskola
Chiostro del Bramante, IX. 26. – II. 23.

Venecia

Biennálé Giardini és más helyszínek, XI. 24-ig
Yun-Hyong-Keun Palazzo Fortuny, XI. 24-ig
Roman Opalka
Fondazione Querini Stampalia, XI. 24-ig

Verona

Medhat Safik Palazzo Forti, IX. 30-ig

OROSZORSZÁG

Moszkva

Szabad repülés Tretyakov Képtár, IX. 22-ig
A Vuitton-gyűjtemény
Puskin Múzeum, IX. 29-ig

PORTUGÁLIA

Lisszabon

Az iszlám művészet felemelkedése
1869–1939 Museu Gulbenkian, X. 7-ig

ROMÁNIA

Brassó

Rendkívüli textilek
Muzeul de Artă, IX. 24-ig

Kolozsvár

Szentendrei kortárs művészek
Muzeul de Artă, IX. 15-ig
Korniss Péter Muzeul de Artă, IX. 12-ig
Gy. Szabó Béla Galeria Quadro, IX. 14-ig

Nagyszombat

Ceres, Bacchus, Vénusz
Brukenthal Múzeum, IX. 29-ig
Dumitru Radu: Örök visszatérés
Brukenthal Múzeum, IX. 30-ig
Sepsiszentgyörgy
Kocsis Rudolf EMUK Lábasház, IX. 13-ig
Playmobile Magma, IX. 9. – 27.

Székeludvarhely

Puszták aránya. A nagyszentmiklósi kincs
másolatai Haáz Rezső Múzeum, XII. 31-ig

SPANYOLORSZÁG

Barcelona

Feminizmusok! CCCB, XII. 1-ig
Quantum MACB, IX. 24-ig
Az ellenkulturális comics MNAC, IX. 29-ig

Bilbao

Joos van Cleve Museo des Bellas Artes, X. 13-ig
Morandi Guggenheim, X. 6-ig

Costa Brava

Gala-Dalik: Kép és tükrök
Fundació Gala-Dali, I. 6-ig

Madrid

Velázquez, Rembrandt, Vermeer
Prado, IX. 29-ig
Balenciaga és a spanyol festészet
Museo Thyssen-Bornemisza, IX. 22-ig
Miriam Cahn Reina Sofia, X. 14-ig
A futurizmus visszhangjai
Museo de Arte Contemporaneo, X. 20-ig

Svájc

Bázel

William Kentridge Kunstmuseum, X. 13-ig
Nézd, vak vagyok! Kunstmuseum, XII. 1-ig
Rebecca Horn: Testfestések
Museum Jean Tinguely, IX. 22-ig

Bern

Végzős helyzet Kunstalle, X. 6-ig
Genf

Malick Sidibé szemével
Musée Barbier-Mueller, I. 12-ig

Lugano

William Wegman MASI, IX. 8. – I. 6.

Sankt Gallen

Albert Oehlen Kunstmuseum, XI. 10-ig

Winterthur

Színes fotó és film
Fotomuseum, IX. 7. – XI. 24.

Zürich

Nulladik óra. Művészet 1933–55 között
Kunsthaus, IX. 22-ig

Titokzatos műsák Kunsthaus, IX. 22-ig

SZLOVÁKIA

Kassa

Ašot Haas Kunstalle, IX. 15-ig

Liptószentmiklós

Michal Kern: 22-es zóna
Galeria P.M. Bohuňa, X. 20-ig

Pozsony

Viktor Hulik
Dunacsúny, Danubiana, IX. 24. – X. 27.

Laco Teren SNG, IX. 5. – I. 17.
A. P. Weisz-Kubinčan SNG, XI. 10-ig
Közép-európai avantgárd 1908–28
Galeria mesta, Mirbach-palota, X. 27-ig
L'ubo Stacho
Galeria mesta, Pálffy-palota, X. 13-ig

SZLOVÉNIA

Ljubljana

Az emlékművek élete MSUM, X. 27-ig

Fotó: Krnács Ágota

KRNÁCS ÁGOTA: *Szóbeszéd*, 2019, festett üvegajtó, ablak, tükrök, helyspecifikus installáció, 150×350 cm

A következő számunk tartalmából

Dalí, Magritte és a szürrealisták
Merzkatedrális

Maurer Dóra Londonban
For Forest, Klagenfurt

Szalay Lajos: Buenos Aires – Párizs – Miskolc
Julien Schnabel grafikái

TÓTAI ZÉRÓK és TÓTAI ÖRÖMÖK

Számunk szerzői

ABAFÁY-DEÁK CSILLAG író, művészeti író

BALÁZS SÁNDOR művészeti író

Cs. TÓTH JÁNOS kritikus, művészeti író, a Méliusz Juhász Péter
Megyei Könyvtár és Művelődési Központ (Debrecen) vezetője

EGED DALMA esztéta, a Ferenczy Múzeumi Centrum
(Szentendre) munkatársa

FAZAKAS RÉKA kurátor, a Múcsarnok munkatársa

KÁLLAY ESZTER művészettörténész

KESERŐ KATALIN művészettörténész, az Eötvös Loránd
Tudományegyetem és a Károli Gáspár Református Egyetem
professor emeritusa

KÉSZMAN JÓZSEF művészettörténész, az ELTE SEK
(Szombathely) Vizuális Művészeti Tanszékének oktatója

KOZÁK CSABA művészeti író

KÖLÜS LAJOS író, költő, művészeti író

MARTOS GÁBOR műkereskedelmi szakíró

PÉNTÉK IMRE költő, művészeti író

SOMOGYI-ROHONCZY ZSÓFIA művészettörténész

SZÉPLAKY GERDA filozófus, esztéta, az Eszterházy Károly
Egyetem (Eger) Vizuális Művészeti Intézetének docense

TAKÁCS LÍVIA művészeti író

TAYLER PATRICK NICHOLAS festőművész, művészeti író

VÁN HAJNALKA művészettörténész, a Munkácsy Mihály
Múzeum (Békéscsaba) munkatársa

VÁRALJAI ANNA művészettörténész

A 4. oldalon **GEORGE CONDO** *Cím nélkül* (2000, olaj, vászon,
50×35 cm, fotó: Kálmán Maklár Fine Arts) című művének
részlete látható. Kálmán Maklár Fine Arts jóvoltából

Kiadja **ÚJ MŰVÉSZET ALAPÍTVÁNY**
Vezető szerkesztők **P. SZABÓ ERNŐ**

PATAKI GÁBOR pataki.gabor@btk.mta.hu

RUDOLF ANICA rudolf.anica@ujmuveszet.hu

CSATLÓS JUDIT csatlos.judit@ujmuveszet.hu

LÓSKA LAJOS loska.lajos@ujmuveszet.hu

JANKÓ JUDIT

MULADI BRIGITTA

SINKÓ ISTVÁN

SÍPOS LÁSZLÓ (Berlin)

Fotó **BERÉNYI ZSUZSA** berenyi.zsuzsa@ujmuveszet.hu

Szerkesztőségi titkár **KÖRMENDI KRISZTINA** info@ujmuveszet.hu

Lapterv **KORONCZI ENDRE** koroncz@koroncz.hu

Nyomdai munka **PHARMA PRESS NYOMDAIPARI KFT.**

Felelős vezető **FABÓK DÁVID**

Szerkesztőség 1065 Budapest, Nagymező utca 49. II. em. 4.

+36 70 626 2392

Terjeszti Lapker Zrt., 1092 Budapest, Táblás utca 32.

+36 1 347 7300, +36 1 347 7303, info@lapker.hu

és alternatív terjesztők.

Előfizethető bármely hírlapkezelő postahivatalban és a Magyar Posta Zrt. Üzleti és Logisztikai Központjában (Budapest, VII. Vörösmarty utca 16–18.) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással az Új Művészet MKB Zrt.-nél vezetett 10300002-20337629-70073285 számú számláján.

Egy példány ára: **765 Ft**

Előfizetés egy évre: **7800 Ft**

Előfizetés fél évre: **4200 Ft**

© Új Művészet

© Szerzők

www.ujmuveszet.hu

HU ISSN 08662185

Alapító főszerkesztő: **SINKOVITS PÉTER**

Tisztelt Szerzők!

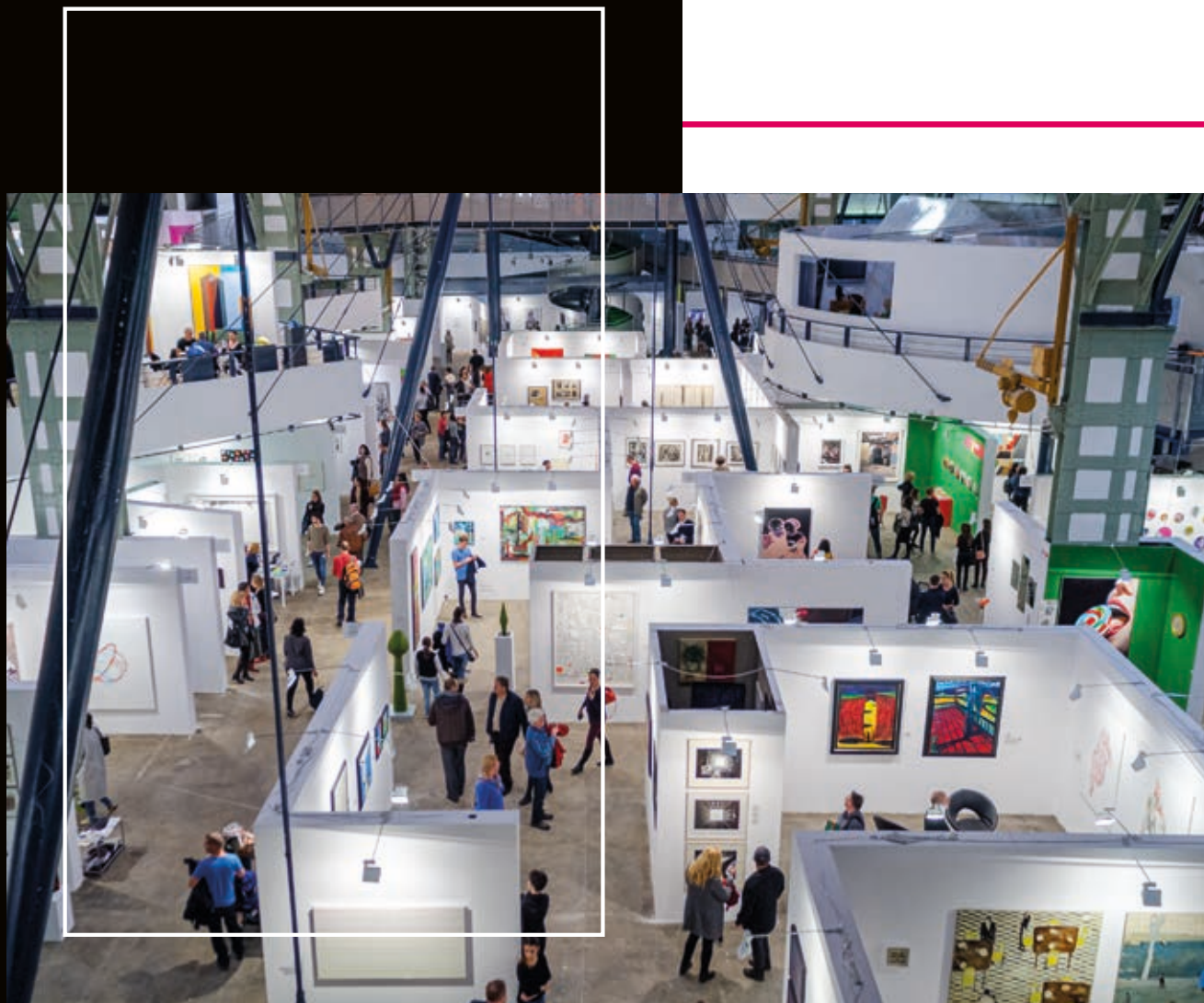
Az Új Művészet 2013-tól csak saját névre vagy cégre kiállított számla ellenében tudja kifizetni a cikkeikért járó honoráriumot. Megértésüket köszönjük!

Támogató

25nka
Nemzeti Kulturális Alap

ART MARKET BUDAPEST

2019. OKTÓBER 3-6.
MILLENÁRIS PARK
BUDAPEST

NEMZETKÖZI
KORTÁRS
KÉPZŐMŰVÉSZETI
VÁSÁR

www.artmarketbudapest.hu

6/19

2019. július 12.

2020. január 31.

SZUBJEKTÍV SUBJECTIVE

AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM ÚJ SZERZEMÉNYEI A VÁRKERT BAZÁRBAN
VÁRKERT BAZÁR | TESTÓRPALOTA | 1013 BUDAPEST, YBL MIKLÓS TÉR 2.

